

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎี ของการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยนั้นทำให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาประกอบกิจการมากขึ้นทำให้ประเทศไทยมีความตกลงทางการค้า (Trade Agreement) กับประเทศต่าง ๆ มากมายมีการเปิดโอกาสให้คนต่างด้าวเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยเพื่อแสวงหาประโยชน์จากการค้าการลงทุนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้เงินที่ลงทุนเข้ามาแล้วยังได้กระจายไปสู่ส่วนต่าง ๆ ภายในประเทศ นักลงทุนต่างชาติยังได้นำเทคโนโลยี ความรู้ โอกาสในการจ้างงานคนไทย ด้วยเหตุนี้ จึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการลงทุนจากต่างประเทศเป็นเสาหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจ ทักษะ ความรู้ และเทคโนโลยีของประเทศไทย ภาครัฐบาลและภาคเอกชนต้องมีความกระตือรือร้นในการอำนวยความสะดวกให้กับนักลงทุนต่างชาติเพิ่มขึ้น

2.1 ความเป็นมาเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวเป็นรูปแบบหนึ่งของระบบเศรษฐกิจทุนนิยม (Capitalism) ที่กำลังเป็นกระแสเศรษฐกิจของประชาคมโลกในปัจจุบัน โดยเฉพาะภูมิภาคอาเซียนที่กำลังพัฒนาได้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ซึ่งทั้งนี้ได้มีเงื่อนไขเปิดเสรีการค้าและการบริการทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายการค้า การเงิน และการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกได้มากขึ้น และคล่องตัวขึ้นซึ่งสิ่งที่ตามมาคือการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวที่เป็นนักลงทุนอาเซียนที่สามารถลงทุนในประเทศสมาชิกได้อย่างเสรี ขณะเดียวกันประเทศที่รองรับการลงทุนก็ต้องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับนักลงทุนดังกล่าวด้วย¹

¹ วีระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร. (2553). *นโยบายอุตสาหกรรมในกระแสโลกาภิวัตน์: นัย/อุปสรรค/โอกาส/กรรม*. ใน ผาสุก พงษ์ไพบูลย์. (2553). *ปัญญาชนสยามวิพากษ์ ธานี ชัยวัฒน์ บก.* กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 246-247.

มาตรการของรัฐที่เข้มงวดกับการจำกัดการเข้ามาลงทุนของคนต่างด้าวนั้นมักถูกมองว่าเป็นการกีดกันทางการค้า² แต่จากประวัติศาสตร์ของการพัฒนาทางเศรษฐกิจพบว่าประเทศร่ำรวยในปัจจุบันต่างเคยมีมาตรการปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศของตนอย่างจริงจังเพื่อกีดกันการลงทุนของบริษัทต่างชาติและส่งเสริมให้บริษัทท้องถิ่นเติบโตจนกระทั่งอุตสาหกรรมท้องถิ่นพัฒนาไปถึงระดับที่สามารถแข่งขันตามกลไกตลาดได้ หลังจากนั้นจึงเปิดให้มีการแข่งขันอย่างเสรีมากขึ้น เช่นการเปิดเสรีของธุรกิจค้าปลีกนานาชาติอย่างค่อยเป็นค่อยไปในประเทศของเกาหลีใต้โดยจำกัดจำนวนสาขาของบริษัทค้าปลีกต่างชาติที่จะมาเปิดกิจการในช่วงปีแรก ๆ และให้บริษัทค้าปลีกของเกาหลีใต้ปรับตัวจึงทำให้ธุรกิจค้าปลีกของเกาหลีสามารถครองส่วนแบ่งตลาดได้เหนือบริษัทต่างชาติ

ในการเข้มงวดในการเข้ามาลงทุนของคนต่างด้าวนั้นไม่ใช่สิ่งที่ผิดหากประเทศกำลังพัฒนา จะใช้กฎหมายการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวเป็นเครื่องมือปกป้องธุรกิจท้องถิ่นในรัฐของตนเองให้อยู่รอดได้ ทั้งนี้ จะต้องไม่เป็นไปเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ในรัฐที่ไม่สามารถพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพในการแข่งขันกับชาติอื่นได้

2.1.1 ประวัติและความเป็นมาของการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

ตั้งแต่สมัยสุโขทัยได้มีชาวจีนเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยโดยส่วนใหญ่ นั้นจะเป็นการประกอบอาชีพค้าขาย ต่อมาในสมัยสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวประเทศไทยได้มีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นจึงมีคนต่างด้าวเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยเพิ่มขึ้น ซึ่งในยุคสมัยนั้นคนต่างด้าวสามารถเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยได้อย่างเสรี³ เนื่องจากความได้เปรียบทางสภาพทางภูมิศาสตร์ทำเลที่ตั้งของบริเวณนี้เหมือนเป็นศูนย์กลางทางการค้าในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพราะติดทั้งทะเลและมีแม่น้ำต่างๆเข้าไปในตัวอาณาจักรด้วยเหตุนี้ทำให้สามารถใช้การคมนาคมหลักในการติดต่อค้าขายกับประเทศต่าง ๆ ได้สะดวกสบายตั้งแต่โบราณมา เมื่อถึงสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์การค้ากับต่างประเทศยังคงเป็นลักษณะผูกขาดของหลวงโดยผ่านหน่วยงานที่เรียกว่า “ พระคลังข้างที่”⁴ ซึ่งออกประกาศบังคับสินค้าบางอย่างที่หายาก

² พิศวาท สุคนธ์พันธุ์. (2540). *การศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจและการทำงานของคนต่างด้าว*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. หน้า 15.

³ ชลิตา ไตสิทธิ์กุล. (2548). *สิทธิในการทำงานของคนต่างด้าวในประเทศไทย ศึกษากระบวนการในการเข้าสู่สิทธิในการทำงานในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 8.

⁴ โยธิน อินทรประสงศ์. (2560). *หนังสือกฎหมายการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: นิติธรรม. หน้า 6.

และมีราคาแพง เช่น ฝรั่ง ผาง ดินบุก งาช้าง พริกไทย เนื้อไม้ ตะกั่ว พลวง ซึ่งเป็นสินค้าที่ต้องห้าม กล่าวคือ สินค้าเหล่านี้ได้ห้ามซื้อขายกันเองต้องนำมาขายให้แก่พระคลังข้างที่เท่านั้น ถ้าหากชาวต่างชาติต้องการที่จะได้สินค้าเหล่านี้ต้องซื้อเช่นเดียวกัน

จนกระทั่ง พ.ศ. 2398 ประเทศสยามได้ทำหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีต่อประเทศอังกฤษและประเทศสยาม (Treaty Of Friendship and Commerce Between The British Empire and the Kingdom of Siam) หรือที่รู้จักกันในชื่อสนธิสัญญาเบาว์ริง (Bowring Treaty) กับประเทศอังกฤษได้ถือเป็นสนธิสัญญาที่นำประเทศสยามเข้าสู่การค้าแบบอื่นเสรีที่คนในบังคับของอังกฤษ โดยสามารถทำการค้าขายได้อย่างเสรีในประเทศสยามและต่อมาภายหลังได้รวมถึงคนสัญชาติอื่นด้วยซึ่งนอกจากนี้การทำผลประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ที่ทำให้การทำมาค้าขายในภาคเอกชนมีความเจริญเติบโตอย่างยิ่ง⁵ โดยอีกด้านหนึ่งถือเป็นโอกาสทองของคนในท้องถิ่นที่ได้อิ่มซั่มความรู้และความชำนาญของคนต่างด้าวไปด้วย จนกระทั่งในสมัยสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวพระองค์ทรงเล็งเห็นว่าคนต่างด้าวเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยอาจจะมาแย่งงานคนไทยซึ่งจะส่งผลให้คนไทยไม่มีงานทำ ดังนั้น จึงโปรดให้ตรากฎหมายควบคุมการทำงานของคนต่างด้าวขึ้น เช่น กฎข้อบังคับเกี่ยวกับการควบคุมแรงงานและสภาพการทำงานกฎหมายเกี่ยวกับกรรมกรลากรด เป็นต้น จนกระทั่งในช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เกิดแนวความคิดชาตินิยมรัฐบาลไทยในขณะนั้นได้สร้างกฎหมายขึ้นเพื่อจำกัดอาชีพของคนต่างด้าวหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติช่วยอาชีพและวิชาชีพ พ.ศ. 2484 พระราชกฤษฎีกากำหนดอาชีพและวิชาชีพไว้สำหรับเฉพาะคนไทย พ.ศ. 2485 และได้มีการแก้ไขกฎหมายฉบับนี้เรื่อยมาซึ่งช่วงแรกกฎหมายการทำงานของคนต่างด้าวยังมีได้แยกออกจากกันอีกทั้งยังไม่มีแนวคิดในการส่งเสริมการลงทุนของคนต่างด้าวในประเทศไทย คนต่างด้าวสามารถทำมาค้าขายหรือประกอบธุรกิจในประเทศสยามได้อย่างเสรีเรื่อยมาจนกระทั่งใน พ.ศ. 2515 รัฐบาลไทยโดยคณะปฏิวัติ นำโดย จอมพลถนอม กิตติขจร ได้พิจารณา เห็นว่าในปัจจุบันนี้ได้มีคนต่างด้าวประกอบธุรกิจอยู่ในราชอาณาจักรเป็นจำนวนมาก⁶ และทวีขึ้น เป็นลำดับ ประกอบกับประชาชนชาวไทยมีความสามารถทั้งในด้านวิชาการและกำลังเงิน ในการประกอบ

⁵ หนังสือสัญญาเซอฮอน โบวริง หรือ สนธิสัญญาเบาว์ริง เป็นสนธิสัญญาราชอาณาจักรสยามทำกับสหราชอาณาจักร ได้ลงนามเมื่อ 18 เมษายน พ.ศ. 2398 โดยเซอร์จอห์น เบาว์ริง ราชทูตที่ได้รับการแต่งตั้งจากสมเด็จพระบรมราชินีนาถวิกตอเรีย เข้ามาทำสนธิสัญญาซึ่งมีสาระสำคัญในการเปิดการค้าเสรีกับต่างประเทศในสยาม มีการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศ โดยการสร้างระบบการนำเข้าและส่งออกใหม่ เพิ่มเติมจากสนธิสัญญาเบอร์นี สนธิสัญญาฉบับก่อนหน้าซึ่งได้รับการลงนามระหว่างสยามและสหราชอาณาจักรใน พ.ศ. 2369

⁶ ภาคผนวก ข บทนำของประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมลงวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515.

ธุรกิจได้มากขึ้น จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติเป็นส่วนรวมจึงต้องให้คนต่างด้าวไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาต้องได้รับอนุญาตก่อนการประกอบธุรกิจได้ เหตุนี้จึงมีการออกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 หรือเรียกว่า ปว.281 อันเป็นกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวฉบับแรกของประเทศไทยที่บังคับเฉพาะคนต่างชาติที่เข้ามาประกอบธุรกิจในราชอาณาจักรไทยเท่านั้น

ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 ได้ถูกนำมาใช้บังคับอยู่ราว 30 ปี โดยมีการแก้ไขเล็กน้อยจำนวนสองครั้งใน พ.ศ. 2521 และ พ.ศ. 2535 จนกระทั่งได้ถูกยกเลิกและเปลี่ยนเป็น พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542

2.1.2 สาระสำคัญของของการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

ทั้งนี้ประเทศไทยมีโครงสร้างพื้นฐานพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกในการขนส่งที่ทันสมัย การคมนาคมและโครงข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวหน้าเพื่อสร้างบรรยากาศในการดำเนินธุรกิจ และการดำรงชีวิตที่ดี ซึ่งมีนิคมอุตสาหกรรมชั้นนำของโลกที่นำเสนอสิ่งอำนวยความสะดวกอันทันสมัยบริการสนับสนุนที่ตอบสนองความต้องการของทั้งบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่และในบริษัทขนาดกลางและขนาดย่อม

เมื่อนักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI)⁷ รวมทั้งการลงทุนโดยอ้อม (Indirect Investment) ในบางส่วนนอกจากเม็ดเงินลงทุนที่หลั่งไหลเข้ามาแล้วกระจายไปสู่ส่วนต่าง ๆ ในประเทศ นักลงทุนต่างชาติยังได้นำเทคโนโลยี ความรู้โอกาสในการจ้างงานคนไทยเข้ามา ด้วยเหตุนี้จึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการลงทุนจากต่างประเทศเป็นอีกหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจ ทักษะ ความรู้ และเทคโนโลยีของประเทศไทย ทำให้ภาครัฐบาลและภาคเอกชนจึงจะต้องมีความกระตือรือร้นในการอำนวยความสะดวกให้กับนักลงทุนต่างชาติ (Foreign Investors) ได้กำจัดอุปสรรคต่าง ๆ ที่กีดกันทำให้ลงทุนเป็นไปอย่างล้าช้า⁸

⁷ Foreign Direct Investment หมายถึง ธุรกิจการลงทุนที่มีถิ่นฐานในต่างประเทศมีต่อธุรกิจที่มีถิ่นฐานในไทย โดยการลงทุนที่ถูกลบเป็นการลงทุนโดยตรงมี 3 รูปแบบด้วยกัน คือ

- 1) การลงทุนด้วยการถือหุ้นที่มีสิทธิ์ร่วมในการบริหารกิจการตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไป
- 2) การกู้ยืม ตราสารหนี้ และสินเชื่อการค้าที่เป็นธุรกรรมระหว่างบริษัทในเครือเดียวกัน
- 3) กำไรคงค้างที่นำกลับมาลงทุน

⁸ สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง. (2559). *การลงทุนต่างประเทศของไทย*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการคลัง. หน้า 2.

ในทางนิติศาสตร์หลักการที่สำคัญอย่างหนึ่งในรัฐธรรมนูญทุกฉบับคือการรับรองสิทธิและอิสระเสรีของบุคคลในการประกอบธุรกิจและการทำงานไว้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมาย ที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ โดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นการก่อกวนประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง”

เมื่อเทียบขนาดเศรษฐกิจของประเทศอื่น ๆ ในโลกประเทศไทยยังมีขนาดเศรษฐกิจไม่ใหญ่นัก จึงเป็นหน้าที่ของภาครัฐบาลในการกลั่นกรองและกระแสรองลงทุน⁹ไม่ให้เศรษฐกิจภายในประเทศนั้นถูกผูกขาดโดยชาวต่างชาติและคำนึงถึงความมั่นคงของประเทศ รวมทั้งการรักษาความสงบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดีของประชาชน และการจัดระเบียบต่าง ๆ การประกอบอาชีพของคนในชาติ การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม และสวัสดิภาพของคนไทย

เพื่อเป็นการป้องกันคนต่างชาติเข้ามาหาผลประโยชน์เกินควรและเอาเปรียบโดยใช้อำนาจเงิน ความรู้ ความชำนาญ และความพร้อมที่เหนือกว่ารัฐบาลจึงมีความต้องจำเป็นต้องจำกัดเสรีภาพในการทำงานและการทำธุรกิจของคนต่างชาติจึงได้ออกกฎหมายด้วยกัน 2 ฉบับคือ

1) กฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างชาติ

พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 ทำหน้าที่ควบคุมการทำงานคือการใช้กำลังกายหรือความรู้ของคนต่างชาติในประเทศไทยโดยหลักการที่ว่าคนต่างชาติเหล่านั้นจะไม่สามารถทำงานในประเทศไทยได้จนกว่าจะได้รับอนุญาตหรือที่เรียกว่าใบอนุญาตการทำงาน (Work Permit) จากนายทะเบียนหรือมีหนังสือแจ้งให้นายทะเบียนทราบแล้วแต่กรณี¹⁰

ปัจจุบันหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลการอนุญาตทำงานของคนต่างด้าวคือสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน โดยมีอธิบดีกรมการจัดหางานและข้าราชการระดับรองลงมาได้รับการแต่งตั้งเป็นนายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย

⁹ เดือนเด่น นิคมบริรักษ์ และคณะ. (2552). *การผูกขาดความเหลื่อมล้ำในภาคธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. หน้า 43.

¹⁰ มาตรา 9 ห้ามมิให้คนต่างด้าวทำงานใดนอกจากงานตามมาตรา 7 และได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน เว้นแต่คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเพื่อทำงานอันจำเป็นและเร่งด่วนที่มีระยะเวลาทำงานไม่เกินสิบห้าวัน แต่คนต่างด้าวจะทำงานนั้นได้เมื่อได้มีหนังสือแจ้งให้นายทะเบียนทราบ

2) กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างชาติด

พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 เป็นหัวใจหลักในการควบคุมการทำธุรกิจของคนต่างชาติดและด้วยเหตุนี้มีความจำเป็นที่ต้องศึกษากฎธุรกิจต่างๆของคนต่างด้าวที่ไม่สอดคล้องกับเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยทั้งนี้ตามสารนิพนธ์นี้จะขอศึกษากฎการกำหนดทุนขั้นต่ำ และข้อห้ามในการประกอบธุรกิจคนต่างด้าวตามบัญชีท้าย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวคือการลงทุนของคนต่างด้าวที่มีต่อประเทศที่ได้รับการลงทุนซึ่งเรียกว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศการลงทุนประเภทนี้นักลงทุนที่เป็นคนต่างด้าวเข้ามาลงทุนและบริหารกิจการของตนเองภายใต้กฎหมายของประเทศที่ได้รับการลงทุนซึ่งมีลักษณะและความหมายของการลงทุนคือ

2.2.1 ความหมายและลักษณะของการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) มีความจำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศทำให้เกิดการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันซึ่งส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ในปัจจุบันประเทศต่างๆได้ให้ความสำคัญกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ซึ่งแต่ละประเทศมีการใช้นโยบายและมาตรการต่างๆ เพื่อแข่งขันดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศกันอย่างมาก

Kindleberger¹¹ ได้ให้ความหมายของการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศไว้ว่าเป็นการที่เจ้าของเงินทุนเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศโดยการออกพันธบัตรการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ การให้สินเชื่ระยะสั้น รวมถึงการลงทุนโดยตรง ซึ่งข้อแตกต่างระหว่างการลงทุนโดยตรงกับการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศคือการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศจะเป็นการที่ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนประกอบธุรกิจเข้ามาเป็นเจ้าของและจัดการในกิจการที่ได้เข้ามาลงทุน

เสาวรินทร์ สายรังสี¹² ได้ให้ความหมายของการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศไว้ว่าการที่นักลงทุนจากประเทศหนึ่งเข้าไปลงทุนประกอบกิจการผลิตสินค้าและบริการขึ้นในประเทศอื่น โดยที่การลงทุนอาจเกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุนออกไป ทำการลงทุนยังต่างประเทศของนักลงทุนโดยตรง

¹¹ อภิรัฐ ตั้งกระจ่าง. (2543). *หนังสือธุรกิจระหว่างประเทศ (International business)*. กรุงเทพฯ: ธนรัชการพิมพ์. หน้า 239.

¹² สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2552). *มาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 12.

หรือเป็นการลงทุนโดยที่นักลงทุนอาศัยเงินทุนจากแหล่งภายนอกประเทศ ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการลงทุนเพื่อเป็นการเข้าไปมีบทบาท และอำนาจในการควบคุมกระบวนการบริหารงานการตัดสินใจ ทั้งตลอดจนผลกำไรของกิจการที่ทำการลงทุนนั้น ซึ่งการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศนี้สามารถกระทำได้ในหลายลักษณะ เช่น การลงทุนสร้างโรงงานหรือกิจการสาขาขึ้นมาใหม่ การซื้อกิจการเดิมที่มีอยู่หรือการร่วมลงทุนหรือร่วมเป็นเจ้าของกิจการกับนักลงทุนรายอื่น เป็นต้น

อภิรัตน์ ตั้งกระจ่าง¹³ ได้ให้ความหมายการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ว่าเป็นการลงทุนที่ผู้ลงทุนจากต่างประเทศมีส่วนร่วมในการบริหารและควบคุมที่จัดการ ซึ่งอาจกระทำโดยการเข้าไปซื้อกิจการของบริษัทผู้ผลิตเดิมในฐานะผู้ถือหุ้นรายใหญ่ การเข้าไปตั้งบริษัทสาขาในประเทศที่เข้าไปลงทุน การเข้าไปจัดตั้งบริษัทใหม่ในประเทศที่เข้าไปลงทุน

จากคำจำกัดความข้างต้นที่นักเศรษฐศาสตร์หลายท่านได้กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การลงทุนนั้นมีส่วนประกอบหลายประการ แต่สิ่งที่สำคัญคือนักลงทุนต่างประเทศมีเงินทุนมาลงทุนประกอบธุรกิจและควบคุมกิจการในประเทศผู้รับทุน ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธีโดยมีผู้ลงทุนได้แก่บุคคลธรรมดา นิติบุคคลรวมทั้งรัฐบาลแต่จะเป็นการลงทุนโดยตรงจากจำพวกเอกชนเป็นส่วนใหญ่

2.2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ

1) ปัจจัยที่เกิดจากประเทศผู้ลงทุน

(1) ปัจจัยทางด้านองค์กรธุรกิจมีทรัพย์สินพิเศษบางประการในครอบครองคือการที่องค์กรธุรกิจนั้นมีทรัพย์สินพิเศษบางอย่างอยู่ในครอบครองการมีสินทรัพย์พิเศษทำให้องค์กรธุรกิจต่างประเทศมีความได้เปรียบเหนือองค์กรธุรกิจของประเทศผู้รับทุน¹⁴

(2) ปัจจัยทางการตลาด เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้องค์กรธุรกิจลงทุนทางตรงในต่างประเทศเพื่อเป็นการสร้างอำนาจผูกขาดเพื่อเป็นการรักษาสถานภาพในการแข่งขันและเพื่อทดแทนการค้าต่างประเทศกล่าวคือ

(2.1) เพื่อเป็นการสร้างอำนาจผูกขาดเป็นการลงทุนในต่างประเทศเพื่อสร้างพลังของตนเอง (Offensive direct investment) ซึ่งทำให้เข้าถึงตลาดต่างประเทศได้มากกว่าคู่แข่งอื่น ๆ มักจะมีผล ทำให้ผู้เรียนเริ่มทำการลงทุนมีอำนาจผูกขาดจนได้รับส่วนแบ่งของตลาดในประเทศที่

¹³ ฐานัญญา โอชะพนม. (2559). เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 11 (2), หน้า 3.

¹⁴ พระราชบัญญัติช่วยอาชีพและวิชาชีพ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2484 (2485, 2 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 59 (ตอนที่ 38), หน้า 1221.

เข้าไปทำการลงทุนมากกว่าคู่แข่งที่ทำการผลิตอยู่ในประเทศของตนและสามารถส่งสินค้าเข้าไปขายในประเทศ

(2.2) เพื่อการรักษาสถานภาพในการแข่งขันเป็นการลงทุนเพื่อป้องกันในส่วนของตนเอง (Defensive direct investment) เมื่อมีผู้ริเริ่มไปทำการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเกิดขึ้นแล้วคู่แข่งในรายอื่น ๆ จำเป็น ต้องดำเนินตามเพื่อมิให้ตนต้องสูญเสียส่วนแบ่งของตลาดในต่างประเทศนั้น ๆ

(2.3) เพื่อทดแทนการค้าต่างประเทศ การค้าต่างประเทศประกอบด้วย การส่งออกและการนำเข้า ดังนั้นจึงเกี่ยวข้องกับตลาดสินค้าส่งออกของประเทศและตลาดสินค้านำเข้าภายในประเทศ หาก มีการขยายตัวของตลาดสินค้าออกของประเทศหรือเปล่าสินค้านำเข้าภายในประเทศ อาจมีผลทำให้การลงทุนทางตรงในต่างประเทศเพื่อทดแทนการค้าต่าง ๆ

(3) ปัจจัยทางด้านต้นทุนเป็นปัจจัยที่สำคัญในการตัดสินใจเลือกแหล่งที่ตั้ง โรงงาน ต้องพิจารณาเลือกแหล่งที่ตั้ง โรงงานที่ทำให้ตนเองได้รับกำไรสูงสุด (Maximum Profit) ก็จะเลือกที่ตั้งโรงงานในแหล่งที่ทำให้เกิดส่วนต่างมากที่สุดระหว่างรายรับกับรายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต และต้นทุนค่าขนส่งซึ่งแหล่งที่ตั้งที่เหมาะสมอาจเป็นแหล่งที่ใกล้ปัจจัยการผลิตหรือแหล่งที่ตั้งใกล้ตลาดก็ได้กรณีที่ดินทุนค่าขนส่งเป็นปัจจัยที่สำคัญ

(4) ปัจจัยอื่น ๆ ภายในประเทศที่กระตุ้นการลงทุนทางตรงต่างประเทศ ได้แก่ นโยบายของรัฐบาลของประเทศผู้ลงทุนอิทธิพลของสหภาพแรงงาน (Trade Union) ในประเทศการยอมรับความเสี่ยงของผู้ถือหุ้นขององค์กรธุรกิจที่มีรายละเอียดต่อไปนี้

(4.1) นโยบายของรัฐบาลของประเทศผู้ลงทุน การลงทุนทางตรงในต่างประเทศ อาจเกิดจากการที่รัฐบาลของบางประเทศสนับสนุนให้นักลงทุนภาคเอกชนทำการลงทุนทางตรงต่างประเทศโดยใช้มาตรการต่าง ๆ¹⁵

(4.2) อิทธิพลของสหภาพแรงงานเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ กับสหภาพแรงงานในประเทศ นักลงทุนจึงยินดีที่จะไปลงทุนทางตรงเพื่อตั้งโรงงานผลิตสินค้าในแหล่งอื่นที่นอกจากจะมีค่าจ้างแรงงานถูกแล้วแต่งานยังไม่สามารถรวมตัวกันเป็นสหภาพแรงงานหรือแรงงานยังไม่พร้อมที่จะรวมตัวกันก็ได้

(4.3) ความยินยอมของผู้ถือหุ้น การลงทุนทางตรงต่างประเทศจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ถือหุ้น ของนักลงทุนให้ความยินยอมที่จะให้เงินทุนของสินทรัพย์อื่น ๆ ในกิจการบางส่วน

¹⁵ ดวงรัตน์ ประจักษ์ศิลป์ไทย. (2557). *การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. หน้า 2.

เพื่อการลงทุนทางตรงของต่างประเทศ ซึ่งมีเชื้อชาติ ศาสนา ระบบกฎหมาย และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ แตกต่างไปยังต้องรับภาระเสี่ยงภัยเนื่องจากการดำเนินกิจการล้มเหลวต้องประสบภาวะขาดทุน

2) ปัจจัยที่มีอยู่ในประเทศผู้รับทุน

ปัจจัยที่มีอยู่ในประเทศผู้รับทุนที่สนับสนุนการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศได้แก่นโยบายของรัฐบาลของประเทศที่เข้าไปลงทุนการลดความขัดแย้งของความรู้สึกชาตินิยม (Nationalism) การเข้าร่วมเป็นภาคีในการให้ความคุ้มครองทางกฎหมายแก่ทรัพย์สินทางปัญญาทางอุตสาหกรรม การเป็นแหล่งทรัพยากร แหล่งแรงงาน และควมมีเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ คือ¹⁶

(1) นโยบายของรัฐบาลของประเทศที่เข้าไปลงทุน เช่น นโยบายการค้าคุ้มกัน นโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศ และนโยบายส่งเสริมการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ การดำเนินนโยบายของรัฐบาลของประเทศผู้รับทุน จึงมีส่วนกระตุ้นให้นักลงทุนต่างประเทศเข้ามาทำการลงทุนทางตรงในประเทศนั้นและแม้ว่าสินค้าที่ผลิตขึ้นจะเป็นการผลิตโดยสาขาขององค์กรธุรกิจต่างประเทศก็ตามแต่ก็เป็นการผลิตขึ้นภายในประเทศนั้นจึงมักได้รับสิทธิพิเศษ (Privilege) ในด้านต่างๆมากกว่าสินค้าสำเร็จรูปที่นำเข้าจากต่างประเทศ

(2) ความรู้สึกชาตินิยมของคนในประเทศ ประชาชนมีความรู้สึกชาตินิยม (Nationalism) อย่างรุนแรงทำให้เกิดการต่อต้านการใช้สินค้าสำเร็จรูปจากต่างประเทศ ซึ่งจะเป็อุปสรรคในการส่งสินค้าเข้าไปขายในประเทศดังกล่าว นักลงทุนต่างประเทศจึงหาทางลดข้อขัดแย้งโดยเข้ามาทำการลงทุนทางตรงในประเทศร่วมกับคนของประเทศแทน แม้ว่าจะยังคงผลิตสินค้าภายใต้เครื่องหมายการค้าตลอดจนใช้เทคโนโลยีของกิจการแม้ในต่างประเทศก็ตาม แต่ความรู้สึกของประชาชนในการต่อต้านสินค้านี้จะลดน้อยลงจนได้มีการนำเข้าสินค้าสำเร็จรูปจากต่างประเทศ

(3) การเข้าร่วมเป็นภาคีในการให้ความคุ้มครองทางกฎหมายแก่ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) ทางอุตสาหกรรมทำให้ประเทศยอมให้ชาวต่างประเทศสามารถจดทะเบียนสิทธิบัตร เครื่องหมายการค้าความลับทางการค้า ลิขสิทธิ์ของตนได้ และให้การคุ้มครองตามกฎหมายกรณีที่มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเหล่านี้ เป็นต้น โดยมีส่วนกระตุ้นให้นักลงทุนเข้ามาทำการลงทุนทางตรงในประเทศที่ได้รับการคุ้มครองดังกล่าว

(4) การเป็นแหล่งทรัพยากรและแหล่งโรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าแหล่งทรัพยากรประเทศนั้นมีอยู่เป็นทรัพยากรที่ค่อนข้างหายาก เช่น แร่ธาตุบางชนิด น้ำมันดิบ แก๊สธรรมชาติ เป็นต้น

¹⁶ วรวิษ วนาวีร. (2558). *ปัญหาในกฎหมายประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวกับการเปิดประชาคมอาเซียน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. หน้า 8.

ประเทศที่เป็นเจ้าของทรัพยากร ไม่มีความรู้และความสามารถเพียงพอที่จะนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้เองแล้วก็ต้องเปิดโอกาสให้นักลงทุนต่างประเทศเข้ามาลงทุนทางตรงหรือการมีทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ หรือมีแรงงานมากโดยมีค่าแรงถูก เป็นปัจจัยหนึ่งที่ดึงดูดให้นักลงทุนต่างประเทศเข้ามาลงทุนเพราะจะช่วยให้สามารถผลิตสินค้าได้โดยเสียต้นทุนต่ำกว่าการผลิตในประเทศของผู้ลงทุนเอง

(5) ความมีเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศของประเทศผู้รับทุนต้องพิจารณาว่าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราของประเทศนั้นมีเสถียรภาพหรือไม่เพราะความไม่มีเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราอาจมีผลทำให้ห้วงค์กรธุรกิจต้องประสบการณืขาดทุนหรือได้ผลกำไรน้อยกว่าที่คาดคะเนไว้ และมูลค่าของทรัพย์สินเมื่อคิดอยู่ในหน่วยของเงินตราต่างประเทศอาจจะมีค่าลดลงได้ทำให้มีความเสี่ยงมากขึ้นซึ่งเป็นความเสี่ยงอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ

3) ปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอกประเทศที่สำคัญที่ส่งเสริมให้มีการขยายการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ ได้แก่ ความก้าวหน้าในการขยายและการปรับปรุงเทคโนโลยีในการสื่อสาร (Communication Technology) และการคมนาคมระหว่างประเทศ (International Communications) อาทิ การขยายตัวทางด้านโทรเลขโทรศัพท์ และโทรพิมพ์ระหว่างประเทศ ทั้งนี้ เพราะทำให้การติดต่อส่งข่าวสารระหว่างกิจการแม้กับกิจการสาขาต่าง ๆ ทำได้สะดวกรวดเร็วการขยายตัวทางการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ ทำให้การโยกย้ายผู้บริหารผู้เชี่ยวชาญหรือเจ้าหน้าที่ไปประจำหรือไปให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาระหว่างสาขาต่าง ๆ ที่อยู่ห่างไกลกันทำได้คล่องตัวขึ้น การที่สามารถติดต่อสื่อสารและเดินทางไปมาระหว่างสาขาที่มีแหล่งที่ตั้งในที่ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว จึงไม่ทำให้ระยะทางที่ห่างไกลเป็นอุปสรรคในการขยายการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ

2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

หลักของคนต่างด้าวที่เข้ามาประกอบกิจการในประเทศไทยหากประกอบกิจการภายใต้บัญชีสอง หรือบัญชีสาม ตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 คนต่างด้าวยื่นขออนุญาตประกอบธุรกิจต่อคณะกรรมการรัฐมนตรี หรืออธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าก่อนที่จะได้เริ่มดำเนินการ หากเป็นคนต่างด้าวที่ได้รับบัตรส่งเสริมการลงทุนแล้วคนต่างด้าวที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนดังกล่าวสามารถประกอบธุรกิจที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในประเทศได้แม้ว่าธุรกิจนั้นจะเป็นธุรกิจตามบัญชีสอง หรือบัญชีสามก็ตาม เนื่องจากมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 เป็นบทบัญญัติที่ต้องห้ามคนต่างด้าวประกอบธุรกิจตาม

บัญชีสอง หรือบัญชีสาม นั้นได้กำหนดข้อยกเว้นไม่ให้ใช้บังคับกับมาตรา 12 ซึ่งคนต่างด้าวที่รับการส่งเสริมการลงทุน

ดังนั้น คนต่างด้าวที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนย่อมสามารถประกอบธุรกิจในประเทศไทย ได้โดยไม่ต้องขออนุญาต คนต่างด้าวที่รับการส่งเสริมการลงทุนเพียงแต่แจ้งเจตนาต่ออธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเพื่อขอหนังสือรับรองการประกอบธุรกิจที่ตนได้รับการส่งเสริมการลงทุน โดยไม่จำเป็นต้องยื่นคำขออนุญาตการประกอบธุรกิจการค้าของคนต่างด้าวแต่อย่างใด ทั้งนี้ ในการเอาหนังสือกับคนต่างด้าวที่รับการส่งเสริมการลงทุนนั้น อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าจะพิจารณาถึงความถูกต้องของบัตรส่งเสริมการลงทุนเท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงผลกระทบในด้าน ต่าง ๆ และคนต่างด้าวที่รับการส่งเสริมการลงทุนก็จะไม่ตกอยู่ภายใต้กฎหมายการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวจากบทบัญญัติของ มาตรา 8 และมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวที่มีให้นำพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับแก่คนต่างด้าวที่รับการส่งเสริมการลงทุนนั้น

จึงเห็นได้ว่าพระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายทั่วไปที่ไม่ได้ใช้บังคับเป็นการจำกัดเฉพาะบุคคลกล่าวคือเฉพาะกับคนต่างด้าวทั่วไปแต่หากเป็นคนต่างด้าวกรณีพิเศษ คือคนต่างด้าวที่รับการส่งเสริมการลงทุนจะต้องนำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการส่งเสริมการลงทุนซึ่งเป็นกฎหมายพิเศษมาใช้บังคับกับบุคคลต่างด้าวตามหลักที่ว่าหากมีบทบัญญัติเป็น กฎหมายทั่วไปและบทบัญญัติที่เป็นกฎหมายพิเศษใช้บังคับอยู่ในเวลาเดียวกันต้องใช้กฎหมายพิเศษไม่ใช้กฎหมายทั่วไปเพราะถือว่ากฎหมายพิเศษต้องมาก่อนกฎหมายทั่วไป

เงื่อนไขการขอต้องมีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด มาตรา 14 กล่าวคือ ทุนขั้นต่ำที่คนต่างด้าวเริ่มใช้ประกอบธุรกิจในประเทศไทย ต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งไม่น้อยกว่าสองล้านบาท โดยมาตรา 14 วรรคท้าย กำหนดข้อยกเว้นไว้โดยไม่ให้นำเรื่องทุนขั้นต่ำมาใช้บังคับ กรณีคนต่างด้าวนำเงินหรือทรัพย์สินอันเกิดจากรายได้ที่ได้จากการประกอบธุรกิจที่ได้ดำเนินการมาก่อนแล้วในประเทศไทย ไปเริ่มประกอบธุรกิจรายอื่นหรือลงทุนในกิจการหรือนิติบุคคลอื่นซึ่งเป็นการส่งเสริมให้มีการลงทุนภายในประเทศไทยต่อ

ทั้งนี้ การพิจารณาในการส่งเสริมการลงทุนให้กับนักลงทุนนั้นคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนไม่มีการแยกพิจารณาระหว่างนักลงทุนภายในประเทศกับนักลงทุนต่างด้าว ทั้งยังปฏิบัติการอำนวยความสะดวกให้แก่นักลงทุนมากขึ้น คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนจะอนุญาตให้ต่างชาติถือหุ้นข้างมากหรือถือหุ้นทั้งหมดไม่ว่าประกอบธุรกิจประเภทใดก็ได้ แล้วจึงไปขอหนังสือรับรองการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวตามกฎหมายการประกอบธุรกิจคนต่างด้าวแต่การประกอบธุรกิจในโครงการลงทุนในกิจการเกษตรกร เลี้ยงสัตว์ การประมง ทำเมืองแร่ ตามที่ปรากฏในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยถือหุ้นร่วมกัน

ไม่น้อยกว่าร้อยละ 51 ของทุนจดทะเบียนเมื่อมีเหตุอันสมควรคณะกรรมการอาจกำหนดสัดส่วนการถือหุ้นของต่างชาติเป็นการเฉพาะสำหรับกิจการที่ให้การส่งเสริมประเภทที่¹⁷ ซึ่งในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้มีการจำแนกประเภทธุรกิจนิติบุคคลต่างด้าวสามารถประกอบธุรกิจได้และไม่ได้ ซึ่งธุรกิจการค้าและบริการทุกประเภทที่ประกอบได้ต้องมีการอนุญาต เว้นแต่ธุรกิจนั้นจะมีคนมาเฉพาะกำกับนั้นอยู่ คือคนต่างด้าวที่สามารถประกอบธุรกิจในกรณีพิเศษไม่ดังนี้

1) คนต่างด้าวที่เกิดในราชอาณาจักรไทยแต่ไม่ได้รับสัญชาติไทยโดยจะต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดี

2) คนต่างด้าวที่ถอนสัญชาติโดยผลของกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

3) คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลไทยเป็นการเฉพาะปัจจุบันยังไม่มีผู้ได้รับสิทธิ์นี้

4) คนต่างด้าวประกอบธุรกิจที่โดยสนธิสัญญา (Treaty) ที่ไทยเป็นภาคีหรือมีความผูกพันตามพันธกรณี (Obligation) ให้ได้รับการยกเว้นจากการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้เช่นสนธิสัญญาไมตรีไทย-สหรัฐอเมริกา แต่ต้องมีหนังสือแจ้งต่ออธิบดีของพัฒนาธุรกิจให้ออกหนังสือรับรองและกำหนดทุนขั้นต่ำ 1 ล้านบาท

5) คนต่างด้าวที่รับสิทธิ์ภายใต้โครงการส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการสำนักงานส่งเสริมการลงทุนไม่ต้องขออนุญาตเพียงแต่มาขอหนังสือรับรองจากกรมพัฒนาธุรกิจคนต่างด้าวได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมเป็นการค้าเฉพาะธุรกิจตามบัญชีสองหรือบัญชีสามท้ายพระราชบัญญัตินี้เพื่อการส่งออกตามกฎหมายว่าด้วยการอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยหรือตามกฎหมายอื่นโดยไม่ต้องขออนุญาตเพียงแต่มาขอหนังสือรับรองจากกรมธุรกิจการค้า

หลักเกณฑ์นี้ การอนุญาตให้มีการประกอบธุรกิจพิจารณาเป็นราย ๆ ไป เช่นนิติบุคคล ในต่างประเทศมาตั้งสำนักงานผู้แทนประเทศไทยเพื่อรายงานความเคลื่อนไหวหรือนำสินค้าคู่สัญญา (Party) หน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ (State Enterprise) และการให้บริการทางวิศวกรรมบางส่วนโดยไม่รับทำการค้าที่ก่อให้เกิดรายได้เป็นต้น ในการเข้าสู่ตลาดการลงทุนประเทศไทยคนต่างด้าวนั้นหากธุรกิจคนต่างด้าวจะดำเนินการในประเทศไทยเป็นประเภทที่ได้รับ การส่งเสริมการลงทุนโดยคนต่างด้าวนั้นดำเนินการขอส่งเสริมการลงทุนก่อนขออนุญาตประกอบธุรกิจคนต่างด้าวนี้อาจคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนมีนโยบายที่จะให้การส่งเสริมการลงทุน ซึ่งแตกต่างจากการขออนุญาตประกอบธุรกิจคนต่างด้าวที่มีนโยบายที่จะควบคุมการเข้ามาประกอบธุรกิจคนต่างด้าว

¹⁷ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน. (2499, 28 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 73 (ตอนที่ 17), หน้า 159.

2.3.1 ทฤษฎีการย้ายถิ่นของแรงงาน

การย้ายถิ่นหมายถึงการเคลื่อนย้ายทางประชากรจากพื้นที่หนึ่งไปอยู่ยังอีกพื้นที่หนึ่งเป็นเวลานานจนทำให้ประชากรของพื้นที่ที่เข้ามาและพื้นที่ที่เข้าไปอยู่เปลี่ยนแปลงไปนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่น ถิ่นต้นทาง คือ พื้นที่ที่ผู้ย้ายถิ่นออกไปและถิ่นปลายทาง คือ พื้นที่ที่ผู้ย้ายถิ่นย้ายเข้ามาทฤษฎีการย้ายถิ่นของ Ernst Georg Ravenstien โดยได้นำเสนอกฎแห่งการย้ายถิ่น (The Laws of Migration) ตั้งแต่ ค.ศ. 1885 มีสาระสำคัญดังนี้คือ

- 1) กระแสการย้ายถิ่นหลักแต่ละราย จะมีกระแสการย้ายถิ่นย้อนกลับชัดเจนเสมอ
- 2) ผู้ที่อาศัยอยู่ในเมือง มีโอกาสที่จะย้ายถิ่นน้อยกว่าผู้ที่อยู่ในชนบท
- 3) ผู้หญิงจะย้ายถิ่นมากกว่าผู้ชายในระยะทางไกล ๆ
- 4) เมื่อมีการพัฒนาเทคโนโลยีและการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นเป็นปัจจัยให้เกิดการย้าย
- 5) สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่นทฤษฎีนี้เห็นว่า การย้ายถิ่นเกิดขึ้นเพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น ส่วนใหญ่เป็นการย้ายถิ่นในพื้นที่ยากจนนำไปสู่พื้นที่ที่ให้โอกาสทางเศรษฐกิจที่จะทำให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

ทฤษฎีการย้ายถิ่นของ Everett S. Lee (Theory Migration) ได้พัฒนาทฤษฎีการย้ายถิ่นของตนตามแนวความคิดของ Ravenstien โดยมีสาระปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นมีอยู่ 4 ปัจจัย คือ

- 1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่แหล่งต้นทาง
- 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ของถิ่นปลายทาง
- 3) อุปสรรคที่แทรกอยู่ระหว่างถิ่นต้นทางและถิ่นปลายทาง และ
- 4) ปัจจัยส่วนบุคคล

ทฤษฎีการย้ายถิ่นของ Lee เป็นแนวคิดรวม ๆ ที่อธิบายปรากฏการณ์ด้านการย้ายถิ่นโดยให้ความสำคัญกับปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดที่นำมาสู่การย้ายถิ่น ทฤษฎีการย้ายถิ่นในสังคมทวิลักษณ์ (Dual Societies) ของ Lewis- Fei- Ranis เป็นแนวคิดเกี่ยวกับแรงงานล้นเกินโดยพิจารณาว่าเศรษฐกิจของประเทศด้อยพัฒนาประกอบด้วย 2 สาขา คือ

- 1) สาขาเกษตรกรรมนั้น ได้ยังชีพซึ่งมีผลิตภาพต่ำมากแต่ขณะเดียวกันก็จะมีแรงงานล้นเกินเกิดขึ้น
- 2) สาขาอุตสาหกรรมในเมืองซึ่งมีผลิตภาพสูงจะรับเอาแรงงาน (Labor) ล้นเกินจากชนบทเข้ามาทำงานในเมืองประกอบการพัฒนาอุตสาหกรรม และค่าจ้างในเมืองที่สูงกว่า เป็นแรงจูงใจ ทำให้แรงงานจากชนบท ย้ายเข้ามาทำงานในเมือง

ทฤษฎีความคาดหวังในรายได้ (An expected income' model of rural-urban) โดย Sjaastad (1962) และ Schultz (1962) ที่กล่าวว่า การย้ายถิ่น เป็นการไหลเวียนของทุนมนุษย์ และจะทำให้เพิ่ม

ความสามารถในการผลิตของทรัพยากรมนุษย์ การย้ายถิ่นเป็นการลงทุน ที่ต้องมีค่าใช้จ่าย 2 ประเภท คือค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงิน ได้แก่ ค่าเดินทาง และค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นตัวเงิน คือค่าเสียโอกาสต้นทุนทางจิตใจในการที่ต้องเปลี่ยนสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีนี้ต่อมาได้มีผู้ที่นำไปพัฒนาคือ Harris (1969) และ Todaro (1969) โดยพิจารณาว่าการตัดสินใจในการย้ายถิ่นนั้นจะถูกกำหนดโดยความแตกต่างระหว่างรายได้ในเมือง ชนบท และ โอกาสที่จะได้ทำงานในเมือง Todaro เห็นว่าตลาดแรงงานในเมืองประกอบด้วย 2 ภาค ดังนี้คือ

ภาคแรก คือตลาดแรงงานที่ไม่เป็นทางการซึ่งมักมีขนาดค่อนข้างใหญ่ที่ประกอบด้วย การจ้างงาน ด้วยตัวเอง และการทำงานในสถานประกอบการขนาดเล็ก มีการว่างงานอย่างเปิดเผย ค่าแรงต่างๆ เพราะถูกกำหนดโดยการแข่งขันของแรงงานในตลาด

ภาคที่สอง เป็นอุตสาหกรรมสมัยใหม่จะมีขนาดเล็กกว่าภาคที่ไม่เป็นทางการ คนงานได้รับค่าแรงสูงกว่าเพราะถูกกำหนดโดยสภาพแรงงานและหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความเข้มแข็ง ต่อมา Todaro ได้พัฒนาแนวคิดนี้เพิ่มเติมโดยนำปัจจัย ด้านความหลากหลายในคุณภาพแรงงานจากชนบท เข้ามาพิจารณาโอกาสที่แรงงานจากชนบทจะถูกเลือกเข้าไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมจะไม่เท่ากันเพราะขึ้นอยู่กับปัจจัยทุนมนุษย์หลายประการ เช่น อายุ การศึกษา และประสบการณ์ เป็นต้น

ทฤษฎีการตัดสินใจย้ายถิ่นในระดับจุลภาค (Micro-level decision-making Framework) ทฤษฎีนี้ได้อธิบายการย้ายถิ่นโดยใช้ปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยาประชากร กล่าวคือ การย้ายถิ่นขึ้นอยู่กับความคาดหวังที่จะได้รับผลจากการมีพฤติกรรมย้ายถิ่นที่เกิดขึ้นซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัย สองประการ คือคุณค่ากับเป้าหมายซึ่งมีอยู่ในตัวของบุคคล เช่นความมั่งคั่งทางสังคม ความสะดวกสบาย ความเป็นตัวของตัวเอง หากปัจจัยทั้ง 2 ประการนี้มีระดับสูง โอกาสที่บุคคล จะย้ายถิ่นก็จะมีมาก การย้ายถิ่นในลักษณะนี้จะเป็นพฤติกรรมที่เรียกว่า “Instrumental Behavior” ที่จะนำบุคคลไปสู่สิ่งที่ตนประสงค์ Dejong & Fawcett (1981) มุคเซอร์จี Mukherji (1975) นักภูมิศาสตร์ประชากรได้อธิบายว่า การย้ายถิ่นต้องพิจารณาปัจจัย 3 ประการคือ

- 1) คุณลักษณะส่วนตัวของผู้ย้ายถิ่น
- 2) การรับรู้ในความแตกต่างของอรรถประโยชน์ระหว่างแหล่งต้นทางและปลายทาง
- 3) ลักษณะการย้ายถิ่นซึ่งอาจจะเป็นการย้ายแบบไป-กลับ ย้ายตามฤดูกาล หรือ ย้ายแบบถาวร

โดยแนวคิด “Location Specific Capital” เป็นปัจจัยผูกพันที่ส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมย้ายถิ่นที่แตกต่างกัน Davanzo & Morrision (1981) เห็นว่าตามปกติการย้ายถิ่นจะเกิดขึ้นโดยการเปรียบเทียบ “Location Specific Capital” ระหว่างต้นทางและปลายทาง เช่น ผู้ที่มีชื่อเสียงมีทรัพย์สินมากก็มักจะไม่ใช่ย้ายไปจากที่อยู่เดิมถ้าหากจำเป็นต้องย้ายไปก็มักจะย้ายกลับมาเพราะหาก

ย้ายไปอยู่ที่อื่นนาน ๆ สิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิมก็จะเสื่อมค่าลง ส่วนผู้ที่มีสิ่งผูกพันอาจจะเป็น ทรัพย์สินสมบัติ หรือความมีชื่อเสียงในถิ่นที่อยู่เดิมน้อยจะมีโอกาสย้ายถิ่นสูงกว่าผู้ที่มีสิ่งผูกพันดังกล่าวมากกว่า Brown & Moore (1970) ได้เสนอแนวคิดเรื่อง “Place utility” ซึ่งให้ความสำคัญกับระดับความพอใจ หรือไม่พอใจของบุคคล หรือครอบครัว ต่ออรรถประโยชน์ในสถานที่หนึ่ง ๆ หากไม่พอใจก็จะมี การย้ายถิ่นเกิดขึ้นการย้ายถิ่น จึงเป็นการปรับตัวเพื่อหาความพอใจในอรรถประโยชน์จากพื้นที่ นั้นเอง

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงประชากร (The Theory of Demographic Transition) เปลี่ยนแปลง ประชากร คือ ทฤษฎีที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงในอัตราการเกิดและการตาย ทฤษฎีนี้เกี่ยวข้องกับ ภาวะประชากร 2 อย่างคือ ความมั่นคงของประชากรกับการเปลี่ยนแปลงของประชากรทฤษฎีจะ ดำเนินเป็นวงจรโดยมีขั้นตอน 3 ขั้นตอนนี้

ขั้นที่ 1 อัตราการเกิดและตายอยู่ในระดับสูงการเปลี่ยนแปลงไม่สม่ำเสมอในแต่ละปี ทำให้อัตราการเพิ่มตามธรรมชาติของประชากรอยู่ในระดับต่ำ

ขั้นที่ 2 อัตราการตายลดลงแต่อัตราการเกิดยังสูงอยู่ผลของประชากรเพิ่มรวดเร็ว เรียกว่า การเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็วรุนแรง

ขั้นที่ 3 อัตราการเกิดและตายอยู่ในระดับใกล้เคียง ๆ กันทำให้อัตราเพิ่มตามธรรมชาติเพิ่ม เพียงเล็กน้อยหรือเข้าสู่สภาวะสมดุล บางครั้งเรียกว่าขั้นตอนแห่งการเริ่มลดลงของประชากร

แบล็กเกอร์ (Blacker) ได้แบ่งขั้นวิวัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงประชากรเป็น 5 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นสูงที่ระดับสูง อัตราการเกิดและตายอยู่ในระดับสูง

ขั้นที่ 2 ขั้นการเพิ่มขึ้นขั้นต้น อัตราการเกิดสูง แต่อัตราการตายลดลง

ขั้นที่ 3 ขั้นการเพิ่มขึ้นปลายอัตราการเกิดลดลง แต่อัตราการตายลดลงในอัตราเร็วเร็วกว่า

ขั้นที่ 4 ขั้นสูงที่ระดับต่ำ อัตราการเกิดและตายลดต่ำในระดับสมดุล

ขั้นที่ 5 ขั้นลดลง อัตราการเกิดต่ำกว่าอัตราการตาย

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงประชากรเกิดขึ้นจากการยึดประวัติศาสตร์การเปลี่ยนแปลง ประชากรในยุโรปตะวันตก ยุโรปตอนเหนือและประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อนำมาใช้กับประเทศ กำลังพัฒนาพบว่ามี ความแตกต่างกันมาก

ทฤษฎีประชากรที่เหมาะสม (Optimum Population Theory) ในสมัยก่อนได้มีการพูดถึง ขนาดประชากรที่เหมาะสมส่วนใหญ่เป็นการเน้นจำนวนที่เหมาะสมต่อพื้นที่ในระยะหลังเรื่อง ประชากรเหมาะสมได้รับความสนใจมากทศนะในเรื่องประชากรที่เหมาะสมสามารถแบ่งได้ ทั้งหมดเป็น 2 แนวทางคือ

1) เชื่อว่าประชากรสามารถอยู่ในดุลยภาพได้ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องควบคุม

2) เชื่อว่าการที่จะปล่อยให้จำนวนประชากรเพิ่มเรื่อย ๆ จนถึงระดับสูงสุดและจะเกิดการควบคุมให้อยู่ในดุลยภาพเองนั้นจะทำให้ประชากรที่อยู่เดือคร้อนและรับภาวะจากการมีประชากรหนาแน่นทฤษฎีประชากรของมัลธัส (Malthus Population Theory) โทมัส โรเบิร์ต มัลธัส เสนอแนวคิดทฤษฎีประชากรที่มีความสัมพันธ์กันด้านเศรษฐกิจ เน้นหนักทางด้านปรัชญาการสร้าง ความสงบสุขในสังคมมากกว่าจะพูดถึงประชากรโดยตรงและได้เสนอแนวคิดที่สำคัญ 2 ประการคือ ประการแรก อาหารเป็นสิ่งจำเป็นต่อมนุษยชาติ ประการที่สอง ความรู้สึกทางเพศเป็นสิ่งที่ไม่อาจ หลีกเลียขได้ มัลธัสได้เสนอว่าการควบคุมประชากรไว้ 2 วิธี ดังนี้

(1) การควบคุมโดยตรง เป็นการควบคุมโดยธรรมชาติคือเมื่อประชากรเพิ่มมาก มาตรฐาน การครองชีพต่ำความยากจน ขากแค่น จะบั่นทอนชีวิตมนุษย์ให้สั้นสุดลง

(2) การควบคุมโดยป้องกัน เป็นการควบคุมการเพิ่มของประชากรโดยให้มีการเกิด น้อยลง

แนวคิดของมัลธัส ถูกคัดค้านและโต้แย้งโดยเลนิน (Lenin) และมาร์กซ์ (Kari Marx) เลนิน (Lenin) ได้คัดค้านทฤษฎีของมัลธัส เลนิน เชื่อว่ากฎดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้เฉพาะลัทธิลอบเข้า เมืองอย่างหนัก รัฐบาลของเมืองใหญ่เหล่านี้จึงได้พยายามผลักดันนโยบายการลงทุน ด้านการผลิต ในประเทศชายขอบทุนนิยมแทนนักสังคมวิทยา (Sociologist) พิจารณาปรากฏการณ์การย้ายถิ่น ข้ามประเทศในภายได้เงื่อนไขที่กำหนดให้โดยไม่มี ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีไม่มีการ เปลี่ยนแปลงในกรรมวิธีการผลิตใด ๆ และเทคนิคการผลิตยังคงอยู่รูปแบบเดิมนั้น มาร์กซ์ ได้แย้งว่า การมีประชากรมากเนื่องจากเป็นไประบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม จึงควรเปลี่ยนแปลงระบบ เศรษฐกิจเป็นแบบคอมมิวนิสต์จากแนวคิดของมัลธัส แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของจำนวน ประชากรโดยมีความเชื่อว่าควรกำหนดขีดจำกัดของประชากร เพื่อให้ประชากรมีมาตรฐานการ ครองชีพที่ดีระบบเศรษฐกิจที่ดีเอื้อให้เกิด โอกาสพัฒนาตนเองได้ดีกว่าระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

2.3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ

การย้ายถิ่นระหว่างประเทศ (International Migration) หมายถึง การเคลื่อนย้ายของประชากร จำนวนมากข้ามพรมแดนจากประเทศที่ตนเป็นพลเมืองหรือพำนักอยู่ไปยังประเทศอื่น เพื่อดำรงชีวิต เป็นเวลายาวนานเพื่อกระทำการกิจกรรมที่ได้รับค่าตอบแทน โดยปกติหลักสากล จะกำหนดว่า การดำรงชีวิตในอีกที่หนึ่งเป็นเวลานาน 1 ปี นับเป็นการย้ายถิ่น (International Trarul Regulation)

อย่างไรก็ตาม ผู้ย้ายถิ่นจำนวนหนึ่งสามารถกลายเป็นผู้ตั้งถิ่นฐานได้เมื่อเขาตัดสินใจ ปักหลักใช้ชีวิตในประเทศที่เข้าไปประกอบอาชีพและดำรงชีวิตที่นั่นเป็นส่วนใหญ่การย้ายถิ่นอาจ จำแนกออกได้ตามสาเหตุเป็น 2 ชนิด ได้แก่ การย้ายถิ่นที่มีสาเหตุจากภัยธรรมชาติ (Natural Disaster)

และการย้ายถิ่นที่มีสาเหตุจากภัยที่เกิดจากการกระทำหรือจากน้ำมือของมนุษย์ การย้ายถิ่นอีกแบบหนึ่ง คือ การย้ายถิ่นแบบผู้ที่ย้ายถิ่นสมัครใจย้ายถิ่นเอง (Voluntary Migration) ทั้งนี้ โดยการย้ายถิ่นแบบที่ถูกบังคับให้ย้ายถิ่น (Forced Migration) ได้แก่ การลี้ภัย (Refugee) กลุ่มเศรษฐศาสตร์ นิโคลาสติค ได้อธิบายว่ามนุษย์ตัดสินใจย้ายถิ่นด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ ดังนั้น ผู้ย้ายถิ่นจึงเป็น ผู้ย้ายถิ่นทางเศรษฐกิจ ปัจจัยดึงดูดที่สำคัญทำให้มนุษย์ย้ายถิ่น ได้แก่ ค่าจ้างที่สูงขึ้นและโอกาสการได้งานทำ นอกจากนี้อัตราค่าจ้างแล้วยังได้เสนอว่าการเลือกเดินทางไปประเทศใดขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) ของประเทศต้นทางและ GNP ของประเทศผู้รับแรงงานอีกด้วย ตัวแปรที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นเพื่อทำงานยังรวมถึงค่าใช้จ่ายในการเดินทางและประเภทของงานที่จะทำให้นักเศรษฐศาสตร์นั้นซึ่งสังเกตเห็นอิทธิพลของโครงสร้างเศรษฐศาสตร์ที่มีผลต่อการย้ายถิ่น ได้เสนอสาเหตุระดับโครงสร้างว่าสาเหตุนั้น คือ ปัจจัยดึงดูดจากสภาพเศรษฐกิจในประเทศผู้รับของผู้ย้ายถิ่น โดยสภาพเศรษฐกิจในประเทศผู้รับที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจสูงจะพัฒนาเป็นเศรษฐกิจที่มีโครงสร้างตลาดแรงงานระดับปฐม ซึ่งเป็นระดับที่มีความก้าวหน้ามากและยังเป็นลักษณะงานวิชาชีพที่ต้องการทักษะสูง มีค่าตอบแทนสูงและเป็นงานที่ไม่ต้องใช้แรงกาย

ในขณะเดียวกัน ก็มีโครงสร้างตลาดแรงงานระดับทุติยะ ซึ่งเป็นตลาดแรงงานระดับรองเป็นงานที่ไม่ใช่งานวิชาชีพ เน้นการใช้ทักษะทางร่างกายและการใช้แรงงานมีค่าแรงต่ำกว่าโดยเป็นงานที่เรียกว่า งาน 3Ds คือ งานสกปรก (Dirty) งานเสี่ยง (Dangerous) และงานยากลำบาก (Difficult)

ทั้งนี้ ในสังคมดังกล่าว ประชากรของประเทศจะพยายามพัฒนาตนเองเข้าไปมีตำแหน่งงานในตลาดแรงงานระดับปฐมทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานที่จะเข้าทำงานในตลาดแรงงานระดับทุติยะ ระบบทุนนิยมได้ ทำให้ตลาดแรงงานในสังคมทุนนิยมพัฒนาขึ้นมาเป็นตลาดที่มีโครงสร้างสองระดับเช่นนี้ เมื่อประเทศทุนนิยมเติบโตจนมีสภาพเศรษฐกิจดังกล่าว จะเกิดภาวะที่เป็นปัจจัยดึงดูดให้แรงงาน จากประเทศที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจช้ากว่าย้ายเข้ามาเพื่อแสวงหาคำแหน่งงานที่มีความขาดแคลนแรงงานในระดับทุติยะแรงงานต่างชาติจึงมักเข้าไปทำงานที่พลเมืองของประเทศนั้น

จากสภาพโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งเชื่อมโยงเศรษฐกิจของยุโรป อเมริกา ตะวันออกกลางและเอเชียแปซิฟิกเข้าด้วยกัน ทำให้ทิศทางกำหนดการเคลื่อนย้ายของแรงงานย้ายถิ่นจะย้ายถิ่นจากประเทศต้นทางไปยังประเทศผู้รับแรงงาน (Host Country) ที่เป็นศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจและข้อมูลข่าวสารของโลก และการเกิดขึ้นของระบบ โลก (World Systems) ทำให้เมืองและประเทศบางแห่งเติบโตขึ้นเป็นศูนย์กลาง (Core) ของทุนนิยมโลกที่เรียกว่า “Global City” สภาพเศรษฐกิจของเมืองและประเทศเหล่านี้จะพัฒนาเป็นเศรษฐกิจ สองระบบที่มีความต้องการแรงงานต่างชาติเข้าไปในระบบตลาดแรงงานในระดับทุติยะเพราะพลเมืองของตนต้องการทำงานอยู่ในตลาดแรงงาน

ระดับปฐมหมดแล้ว แรงงานต่างชาติจากประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจช้ากว่าเป็นประเทศชายขอบ (Periplural) ที่จะเคลื่อนย้ายเข้าสู่ตำแหน่งงานในประเทศศูนย์กลางทุนนิยม

อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนย้ายที่ทำได้ก็โดยการมีเส้นทางคมนาคมขนส่งและจากการที่ Global City ดึงดูดแรงงานต่างชาติเข้าไปจนเกิดปัญหาการแ่งมุมที่ต่างไป จากนักเศรษฐศาสตร์ นักสังคมวิทยา พิจารณาว่าตัวแปรทางเศรษฐกิจเป็นตัวแปรเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นของระบบการย้ายถิ่นฐาน (Migration System) โดยเห็นว่าการย้ายถิ่นเป็นระบบที่ครอบคลุม ปัจจัยทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม กฎหมาย และการเมืองระหว่างประเทศ นอกจากนี้ระบบการย้ายถิ่นยังหมายถึงกระบวนการเริ่มตั้งแต่การตัดสินใจเดินทางออกนอกประเทศต้นทางไปยังประเทศผู้รับ โดยผ่านเครือข่ายของผู้ย้ายถิ่นในประเทศต้นทางเครือข่ายของการอำนวยความสะดวกระหว่างการย้ายถิ่น และเครือข่ายของผู้ย้ายถิ่น และอีกทั้งผู้ว่าจ้างผู้ย้ายถิ่นในประเทศผู้รับกระบวนการย้ายถิ่นแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ กล่าวคือ

ขั้นตอนที่หนึ่ง ได้แก่ การตัดสินใจย้ายถิ่น ตัวแปรในขั้นนี้จะเป็นตัวแปรเกี่ยวกับสาเหตุของการย้ายถิ่นสาเหตุสำคัญในขั้นนี้ ได้แก่ ตัวแปรในระบบย่อยด้านเศรษฐกิจอันได้แก่ ความดี้อโอกาสทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น กล่าวคือ การไม่มีสิทธิครอบครองที่ดินหรือปัจจัยการผลิตอื่น ๆ และการว่างงานในประเทศต้นทางการได้ค่าแรงที่สูงกว่าและการได้ทำงานในประเทศปลายทางตัวแปรทางด้านการเมือง ได้แก่ ความสัมพันธ์ดั้งเดิมหรือความสัมพันธ์ที่ประเทศต้นทางกับประเทศผู้รับมีต่อกัน เช่นการเป็นอาณานิคม การรับผู้ย้ายถิ่นเข้าไปพำนักในอดีตอาชัพที่มีความขาดแคลนแรงงานซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานในตลาดแรงงานระดับทุติยะ ส่วนตัวแปรในระบบย่อยด้านสังคม ได้แก่การถูกชักนำโดยคนรู้จักให้ย้ายถิ่นการร่วมกันตัดสินใจย้ายถิ่นของคนในระดับครอบครัวเครือญาติและท้องถิ่นเดียวกันและการหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการย้ายถิ่นจากตัวแปร ด้านวัฒนธรรมคือค่านิยมที่ต้องการเดินทาง โดยเฉพาะวัยหนุ่มสาวซึ่งอยู่ในวัยแรงงานที่จะย้ายถิ่นไปหางานในต่างประเทศที่เรียกกันว่าไป “จุดทอง” จนทำให้เกิดวัฒนธรรมใหม่ที่เรียกว่าวัฒนธรรมแห่งการย้ายถิ่น (Culture of Migration) โดยขณะเดียวกันระบบย่อยสุดท้าย คือ ระบบกฎหมายตัวแปรสำคัญในเรื่องนี้คือกฎหมายคนเข้าเมือง (Immigration Law) ของประเทศต้นทางที่ส่งเสริมให้พลเมือง ย้ายถิ่นไปทำงานในต่างประเทศโดยไม่กีดกันหรือมีนโยบายกีดกันการส่งออกแรงงาน

ขั้นตอนที่สอง ระหว่างการย้ายถิ่น คือ กระบวนการย้ายถิ่นสำหรับการเดินทางอันที่ได้ประกอบด้วยค่าเดินทาง ค่านายหน้า และเงินค่าหัวที่ผู้ย้ายถิ่นจะต้องจ่ายให้แก่ผู้จัดการและผู้อำนวยความสะดวก ตัวแปรในระบบการเมือง ได้แก่ นโยบายของรัฐที่จะควบคุมการส่งออกแรงงาน ย้ายถิ่นหรือจะเปิดเสรีให้เป็นธุรกิจที่เอกชนนั้นสามารถแข่งขันกันได้ ในกระบวนการนี้ตัวแปรทางการเมือง หมายถึง การรวมกลุ่มระหว่างประเทศด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจการค้าหรือเหตุผลอื่น ๆ

ซึ่งจะมีผลให้การเคลื่อนย้ายของประชากรในกลุ่มประเทศดังกล่าวเป็นไปได้โดยสะดวกยิ่งขึ้น ตัวแปรในระบบสังคม ได้แก่ ระบบการจัดหางานที่มีอยู่ทั้งโดยถูกกฎหมายและผิดกฎหมายระบบวัฒนธรรม ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ย้ายถิ่นกับนายหน้า ค่านิยม ความเชื่อถือส่วนบุคคล (คนรู้จักกัน) มากกว่าเครือข่ายทางการ (บริการของรัฐ) ในการจัดการเดินทาง

ขั้นตอนที่สาม ขึ้นเดินทางถึงประเทศปลายทางแล้วและได้พำนักอยู่ในประเทศนั้นตัวแปรในขั้นนี้จะเป็นตัวแปรเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการย้ายถิ่นเข้าไป เมื่อผู้ย้ายถิ่นเดินทางถึงประเทศปลายทางและดำรงชีวิตโดยการทำงานในประเทศดังกล่าวและได้ส่งผลกระทบที่เกิดจากการย้ายถิ่น ในด้านเศรษฐกิจ คือ การได้งานและได้ค่าจ้างที่สูงขึ้นของผู้ย้ายถิ่น การทำสัญญาจ้างงานซึ่งกำหนด ระยะเวลาที่จะทำงานและอาศัยอยู่ในประเทศผู้รับได้การส่งเงินออมกลับประเทศต้นทางให้แก่ ครอบครัวหรือญาติพี่น้องของแรงงานย้ายถิ่น ตลอดจนกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่แรงงานย้ายถิ่นกระทำซึ่งมีการย้ายถิ่นต่อเนื่องกันเป็นเครือข่ายทางเศรษฐกิจที่รองรับซึ่งกันและกันแนวคิดการย้ายถิ่นระหว่างประเทศของ Massey¹⁸ มี 4 ทฤษฎีดังนี้

1) แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ใหม่ของการย้ายถิ่น (The New Economics of Migration) เนื่องจากการศึกษาการย้ายถิ่นไปต่างประเทศของแรงงานไทยในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจซึ่งเศรษฐกิจของประเทศในเอเชียต่างได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์มากขึ้นแตกต่างกันไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อกระแสวิถีทางและแนวโน้มของการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ ทั้งประเทศผู้ส่งและผู้ที่ได้รับแนวคิดนี้ Stark¹⁹ (1991) มองการตัดสินใจย้ายถิ่นของแต่ละคนและครัวเรือนในลักษณะของภาพรวมว่าเป็นการตัดสินใจโดยคาดว่าจะได้รับรายได้มากที่สุดและเป็นการลดความเสี่ยงให้มีน้อยที่สุดโดยเฉพาะความเสี่ยงที่เกิดจากความล้มเหลวของตลาดแรงงานในประเทศซึ่งจะส่งผลให้เกิดการว่างงานจำนวนมากและส่งผลกระทบต่อารลดลงของรายได้จึงผลักดันให้ครัวเรือนจัดการความเสี่ยงดังกล่าวโดยการส่งแรงงานที่ล้นเกินในครัวเรือนออกไปหางานยังต่างประเทศแทนการย้ายถิ่นไปหางานในประเทศแม้ว่าจะเข้าใจดีตามรายละเอียดดังนี้

(1) รายได้ที่ได้รับอาจจะไม่แตกต่างกันมากนักเพราะต้นทุนในการเดินทางไปทำงานสูงแต่การมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจทำให้สามารถคาดการณ์ได้ว่าจะมีรายได้คุ้มกับการลงทุน

(2) การไปทำงานในต่างประเทศถือเป็นการลงทุนเพื่อกระจายความเสี่ยงเนื่องจากการอยู่กับบ้านก็เสี่ยงกับความยากจนหรืออดตายดังนั้นครอบครัวโดยทั่วไปจะกระจายความเสี่ยง

¹⁸ กุศล สุนทรธาดา. (2543). *การย้ายถิ่นไปทำงานต่างประเทศของแรงงานไทยในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ*. ในคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา. การประชุมวิชาการ ระดับชาติ สาขาสังคมวิทยา ครั้งที่ 1. หน้า 873-908.

¹⁹ วรวิษ วนาวิช. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 16. หน้า 20.

โดยการให้สมาชิกครอบครัวออกไปหางานทำทั้งในประเทศและต่างประเทศแต่เนื่องจากตลาดแรงงานในประเทศไม่สามารถรองรับแรงงานดังกล่าวได้จึงต้องเล็งหาตลาดแรงงานในต่างประเทศ

(3) รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ มักเข้าไปแทรกแซงการย้ายถิ่นโดยการออกนโยบายซึ่งมีผลไม่เฉพาะแต่ตลาดแรงงานแต่ยังมีผลต่อตลาดทุนและตลาดอื่น ๆ ด้วย เช่นการลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงานต่างประเทศการประกันการว่างงานเป็นต้นซึ่งมีผลต่อแรงจูงใจในการไปทำงานต่างประเทศ

(4) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาลมักส่งผลต่อการกระจายรายได้ของประชากรและมีผลต่อกระแสการย้ายถิ่นระหว่างประเทศของประชากร

2) แนวคิดตลาดแรงงานแบบทวิลักษณ์ (Dual labour market theory) ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวให้ความสนใจกับความต้องการแรงงานบางประเภททั้งแรงงานไร้ฝีมือ-กึ่งฝีมือ-และมีฝีมือของประเทศ อุตสาหกรรมโดยภาพรวมมากกว่าที่จะให้ความสนใจต่อการย้ายถิ่นของบุคคลหรือครัวเรือนดังทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ใหม่ ซึ่งทฤษฎีดังกล่าว Piore (1997 อ้างใน Massey et.al, 1993) มองว่าการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ มีสาเหตุมาจากปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) คือความต้องการแรงงานบางประเภทโดยเฉพาะแรงงานระดับล่าง (แรงงานไร้ฝีมือ) ของประเทศปลายทางหรือประเทศพัฒนาที่เป็นแรงจูงใจให้แรงงานไร้ฝีมือ (Unskilled Labor)

ทั้งนี้ ในประเทศที่ด้อยพัฒนากว่าได้เดินทางเข้ามาทำงานมากกว่าปัจจัยผลักดันอันเกิดจากค่าจ้างที่ต่ำหรืออัตราการว่างงานสูงในประเทศต้นทาง ซึ่งเป็นผลจากตลาดแรงงานทวิลักษณ์ที่แรงงานท้องถิ่นมองว่าแรงงานระดับล่างนอกจากจะมีรายได้หรือค่าจ้างต่ำแล้วยังทำให้ไม่สามารถดำรงสถานภาพทางสังคมในประเทศได้แต่ลักษณะงานดังกล่าวก็ไม่สามารถขจัดออกไปจากสังคมได้ซึ่งการแบ่งแยกลักษณะตลาดดังกล่าวก็มีผลมาจากระบบเศรษฐกิจแบบทวิลักษณ์ (Economic Dualism) และจำนวนแรงงานในประเทศ (labour supply) ทั้งผู้ส่งและผู้รับด้วย

3) ทฤษฎีเครือข่ายสังคมของผู้ย้ายถิ่น (Migrant Network Theory) ซึ่งผู้ย้ายถิ่นอาจมีเครือข่ายโยงใยกับผู้ย้ายถิ่นเก่าผู้ไม่ย้ายถิ่นรวมนายจ้างทั้งในถิ่นต้นทางและปลายทางเครือข่ายดังกล่าวจะก่อให้เกิดการย้ายถิ่นระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นเพราะการมีเครือข่ายจะช่วยให้มีการลดต้นทุนการย้ายถิ่น (ทั้งในรูปตัวเงินและต้นทุนทางใจ) และลดความเสี่ยงซึ่งส่งผลทำให้การจ้างงานหรือความต้องการแรงงานในถิ่นปลายทาง โดยสามารถไปถึงสมาชิกของชุมชนได้รวดเร็วทำให้การเดินทางไปทำงานต่างประเทศง่ายขึ้นและสามารถคาดการณ์รายได้ที่จะได้รับแน่นอนกว่าซึ่งเครือข่ายดังกล่าวอาจพัฒนาเป็นสถาบันและทำให้การย้ายถิ่นดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ หากที่รัฐบาลจะเข้าควบคุมกระแสการย้ายถิ่นนั้นได้

4) ทฤษฎีระบบโลก (World System Theory) ซึ่งมองว่าการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ เป็นผลพวงจากระบบต่าง ๆ ของโลกซึ่งได้แก่ ระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ซึ่งก่อตัว และ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลากระแสโลกาภิวัตน์ทำให้กระแสทุนเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิง ปริมาณและทิศทางของการลงทุน กระแสของการลงทุนจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสเศรษฐกิจโลก ส่งผลให้ความต้องการแรงงานใน ต่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปและส่งผลต่อการย้ายถิ่นทั้งภายในและระหว่างประเทศด้วย

5) การลงทุนโดยตรงจากต่างชาติในประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดเล็กและอีกทั้งยังมีเงินออมภายในประเทศที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของธุรกิจที่จะนำไปใช้ในการขยายกิจการ FDI²⁰ จะช่วยลดช่องว่างระหว่างเงินออมในประเทศกับความต้องการเงินทุน ทั้งนี้ การเข้ามาของบรรษัทข้ามชาติในรูปแบบ FDI นั้นได้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อแสวงหาฐานการผลิตที่มีความได้เปรียบด้านต้นทุนค่าจ้างแรงงานที่แตกต่างในประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม FDI เกิดจากภาครัฐนั้นได้อำนวยความสะดวกในการลงทุนสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง อาทิ เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์และส่วนประกอบและอุตสาหกรรมผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่สำคัญ FDI ยังมาพร้อมกับการถ่ายทอดเทคโนโลยี (Technological transfer) และการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพของทุนและแรงงานในประเทศไทยช่วยให้ อุตสาหกรรมของประเทศไทยที่จะได้รับ FDI มีการพัฒนาได้อย่างก้าวกระโดดเพิ่มศักยภาพทางการ

²⁰ FDI หมายความถึง (Foreign Direct Investment) การที่มีบุคคลหรือนิติบุคคลที่อยู่ในต่างประเทศเข้าไปลงทุนในประเทศหนึ่ง ซึ่งการลงทุนนั้นเป็นการลงทุนโดยตรง คือผู้ลงทุนที่มาจากต่างประเทศมีส่วนเป็นเจ้าของกิจการ ซึ่ง อาจจะเป็นผู้ถือหุ้นทั้งหมดหรือบางส่วน แต่ผู้ลงทุนต่างชาติมีอำนาจในการควบคุมการบริหารและการดำเนินการของกิจการที่เข้ามาลงทุน ซึ่งแตกต่างกับการลงทุนระหว่างประเทศในลักษณะอื่น ๆ เช่น การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ การให้กู้ยืมเงิน และการลงทุนซื้อสินทรัพย์อื่น ๆ ซึ่งผู้ลงทุนมุ่งหวังจะทำกำไร แต่ไม่มีการผลิตสินค้าและบริการ และไม่มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการที่มาลงทุน

ทั้งนี้ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจึงมีลักษณะที่แตกต่างกับการลงทุนต่างประเทศในลักษณะอื่น ๆ เพราะการลงทุนโดยตรงทำให้มีการผลิตสินค้าและบริการ หรือประกอบกิจการในลักษณะอื่น โดยมีการตั้งสถานประกอบการหรือสำนักงาน มีการจ้างคนงาน และอาจจะมีการนำผู้บริหารและแรงงานผู้ชำนาญการเข้ามาจากต่างประเทศ มีการนำเอาเครื่องจักรอุปกรณ์และสินค้าอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการประกอบกิจการเข้ามาจากต่างประเทศ และมีการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่อยู่ในประเทศที่เข้ามาทำการลงทุน ทั้งการจ้างแรงงาน การใช้วัตถุดิบ และการใช้สิ่งสาธารณูปโภค ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ในประเทศที่เขาเข้ามาลงทุน (ประเทศเจ้าบ้าน: Host Country) ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินกิจการของเขา.

แข่งขันระยะยาว รวมถึงช่วยสร้างการจ้างงานการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ FDI นับว่ามีผลต่อการพัฒนาทางด้านภาคอุตสาหกรรมของไทยมาก โดยในช่วงแรก FDI ในภาคอุตสาหกรรมไทยจะเน้นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าต่อมา จึงลงทุนในอุตสาหกรรมการส่งออก เนื่องจากรัฐบาลไทยมีนโยบายส่งเสริมการส่งออกและให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ส่งออก ต่อมา FDI เริ่มเปลี่ยนโครงสร้างจากการผลิตสินค้าสำเร็จรูปมาเป็นการผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์ในประเทศไทยมากขึ้น สำหรับอุตสาหกรรมที่มี FDI กระจุกตัวอยู่มาก คืออุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ยานยนต์ และเคมีภัณฑ์ส่วนแหล่งทุนที่สำคัญคือ ญี่ปุ่น รองลงมาคือ ยุโรป ไต้หวัน สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ และฮ่องกง²¹

ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนหรือ BOI แสดงให้เห็นว่าปริมาณเงินลงทุนจากต่างประเทศที่เข้ามาสู่ไทยเริ่มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญตั้งแต่กลางทศวรรษ 1980 เป็นต้นมาสัดส่วน FDI ต่อ GDP เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วใน พ.ศ. 2529–2539 ตามเศรษฐกิจประเทศไทยที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วการค้าระหว่างประเทศมีการเปิดเสรีมากขึ้น ประเทศไทยกลายเป็นฐานการผลิตเพื่อการส่งออกในช่วงเวลาดังกล่าวสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกของประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มีการผลิตโดยเน้นใช้แรงงานเป็นหลักขณะที่มีการนำเข้าสินค้าประเภททุนหรือสินค้าที่ผลิตโดยเน้นการใช้ทุนและเทคโนโลยีขั้นสูงหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ผลจากการลดค่าเงินบาท และการยกเลิกข้อกำหนดในการถือครองหุ้นของนักลงทุนต่างชาติในการขอรับการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI²² นำไปสู่การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของใน พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา FDI มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งใน พ.ศ. 2549 ที่ประเทศไทยมีปัญหาทางการเมือง

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจประเทศไทยและ FDI มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน จะเห็นได้จากในช่วงที่อัตราการขยายตัวของ FDI ลดลงอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่จะลดลงด้วยและในช่วงที่อัตราการขยายตัวของ FDI เพิ่มขึ้นอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นด้วยโดยนับตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นมาอัตราการเติบโตของ FDI มีความผันผวน

²¹ ฐาณิญา โอชะพนม และ วิฑิตวรรณ ศรีเจริญ. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติในประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจเศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร*, 11 (2), หน้า 5.

²² BOI (Board of Investment) คือ หน่วยงานที่ช่วยในการส่งเสริมการลงทุน โดยให้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีอากร เช่น การยกเว้น/ลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล การยกเว้น/ลดหย่อนอากรขาเข้าเครื่องจักร และวัตถุดิบ/วัสดุจำเป็น และสิทธิประโยชน์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาษีอากรเช่น การบริการอำนวยความสะดวกในการนำช่างฝีมือ และผู้ชำนาญการชาวต่างชาติเข้ามาทำงาน ในกิจการที่ได้รับการส่งเสริม รวมทั้งการให้สิทธิกรรมสิทธิ์ที่ดินแก่นักลงทุนในการดำเนินการตามโครงการ.

อย่างมากส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากปัญหาทางการเมืองในประเทศการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก ปัญหาน้ำท่วมและจากความสามารถของไทยในการดึงดูด FDI ที่ลดลง

ในช่วง พ.ศ. 2513-2529 ผู้ลงทุนส่วนใหญ่จะมาจากสหรัฐอเมริกาตามด้วยญี่ปุ่นและสหภาพยุโรปแต่ภายหลังจากที่มีการลงทุนจากต่างประเทศในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยส่วนใหญ่มาจากประเทศญี่ปุ่นตามด้วยประเทศในกลุ่ม ได้แก่ ใต้หวัน สิงคโปร์ และฮ่องกง สำหรับการลงทุนจากญี่ปุ่นนั้นในช่วงทศวรรษ 2510 เป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงาน เป็นส่วนใหญ่แต่ภายหลังได้เปลี่ยนมาลงทุนในอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ผลิตภัณฑ์ทุน และสินค้าขั้นกลางเป็นอุตสาหกรรมสนับสนุนเพราะช่วงนั้นเงินเยนแข็งค่าขึ้นบริษัทจึงหลีกเลี่ยงการนำเข้าชิ้นส่วนที่มีราคาสูงโดยการมาตั้งโรงงานผลิตชิ้นส่วนเพื่อส่งให้โรงงานอุตสาหกรรม เช่น โรงงานรถยนต์ การผลิตชิ้นส่วนเครื่องใช้และอุปกรณ์ไฟฟ้า

ทั้งนี้ โดยโรงงานที่มาตั้งฐานการผลิตใหม่นั้นส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดกลางและขนาดย่อม FDI ในภาคอุตสาหกรรมทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจประเทศไทยเปลี่ยนจากเศรษฐกิจที่พึ่งพาการเกษตรมาสู่เศรษฐกิจอุตสาหกรรม พัฒนาจากอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรมาเป็นอุตสาหกรรมการผลิต เพื่อทดแทนการนำเข้าที่ใช้แรงงานและทรัพยากรธรรมชาติเข้มข้นจนมาสู่อุตสาหกรรมการผลิตเพื่อการส่งออกที่ใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้นปัจจุบันอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องจักรกลยานยนต์และชิ้นส่วนกลายเป็นสินค้าอุตสาหกรรมที่สำคัญมากขึ้น²³ ในปัจจุบันสัดส่วนของสินค้าส่งออกที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานอย่างเข้มข้นเริ่มลดลงในขณะที่สินค้าที่มีลักษณะเครื่องจักรกลชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า กลายเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย²⁴

อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมเหล่านี้ยังต้องอาศัย FDI และเทคโนโลยีจากนักลงทุนต่างประเทศและต้องใช้วัตถุดิบและชิ้นส่วนจากต่างประเทศในอัตราที่สูงทิศทางของ FDI ในประเทศไทยใน พ.ศ.2558 ยังคงเติบโตตามการขยายตัวของ FDI โลกที่ยังคงมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้จากรายงานการลงทุนโลกประจำปี พ.ศ. 2556 (World Investment Report 2013) ขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนาหรือ UNCTAD ระบุว่าแม้ว่าเทียบกับ พ.ศ. 2554 เงิน

²³ สมศักดิ์ เต็มบุญเลิศชัย. (2558). อนาคตของอุตสาหกรรมไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์*, คณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติ, 33 (2), หน้า 10-12.

²⁴ พีระ เจริญพร. (2558). *เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจะเป็นปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2558 ได้หรือไม่*. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 1-6.

ลงทุน FDI²⁵ ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาจะลดลง 4% แต่อย่างน้อยกว่ากลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วที่ลดลงถึง 32% เนื่องจากเศรษฐกิจในยุโรป สหรัฐฯ และ ญี่ปุ่นมีปัญหาวิกฤติ ประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กลับมีเงินลงทุน FDI เพิ่มขึ้น โดยประเทศที่เป็นจุดสนใจของนักลงทุนต่างชาติคือ ประเทศกัมพูชา เวียดนาม และ พม่า โดยเฉพาะพม่าที่มีการปฏิรูปประเทศและกฎหมายการลงทุนจึงสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุนชาวต่างชาติและทั้ง 3 ประเทศดึงดูดนักลงทุนที่เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานฝีมือ เช่น สิ่งทอเสื้อผ้าเนื่องจากมีค่าแรงราคาที่ไม่แพง

สำหรับใน ค.ศ. 2015 UNCTAD คาดการณ์ว่าแนวโน้ม FDI ของโลกจะมีมูลค่า 1.75 ล้านล้านเหรียญสหรัฐและเพิ่มเป็น 1.85 ล้านล้านเหรียญสหรัฐใน ค.ศ. 2016 ซึ่งการเพิ่มขึ้นของการลงทุนของโลกส่วนใหญ่ขับเคลื่อนโดยการลงทุนโดยตรงในประเทศพัฒนาแล้วที่มีการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจโดยกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาสามารถดึงดูดการลงทุนได้ถึง 52% ของมูลค่าการลงทุนทั้งหมดด้านแหล่งที่มาของ FDI พบว่าแม้ส่วนมากจะยังคงมาจากประเทศพัฒนาแล้วแต่เงินทุน FDI จากประเทศกำลังพัฒนาก็เริ่มมีน้ำหนักมากขึ้นจากเดิมเมื่อทศวรรษที่ 1980 ซึ่งแทบไม่มี FDI ออกมาจากกลุ่มนี้เลยแต่ปัจจุบันมีเงินทุน FDI ไหลออกจากประเทศกำลังพัฒนารวมร้อยละ 18 ของ FDI ทั้งหมดอีกทั้งแนวโน้มของเงินทุนที่จะเคลื่อนย้ายเข้า-ออกระหว่างประเทศกำลังพัฒนาเข้าด้วยกันก็ทวีความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ

2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

การทำการค้าขายกับคนต่างด้าวมามีมาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยอาณาจักรอยุธยา ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นความได้เปรียบทางสภาพภูมิศาสตร์ทำเลที่ตั้งของบริเวณนี้เหมือนเป็นศูนย์กลางทางการค้าในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพราะติดทั้งทะเลและมีแม่น้ำต่างๆ เข้าไปในตัวอาณาจักร ต่อมาเมื่อผู้ปกครองดินแดนได้พัฒนาปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค นโยบายด้านต่างประเทศ โครงสร้างระบบเศรษฐกิจ และกฎหมาย ฯลฯ เพื่อเสริมสร้างความพร้อมและเพิ่มศักยภาพในการรองรับการลงทุน ประกอบกับทัศนคติที่เปิดรับและเป็นมิตรกับคนต่างด้าว

ทั้งนี้ จึงทำให้อาณาบริเวณแห่งนี้จึงกลายเป็นที่ดึงดูดนักลงทุนจากต่างชาติให้นำเงินเข้ามาลงทุน พร้อมกับนำเทคโนโลยี วิทยาการ ความรู้ กฎหมาย ฯลฯ เข้ามาปรับปรุงพื้นที่บริเวณนี้ให้มีความเป็นสากลอย่างก้าวกระโดด และได้สั่งสมมาอย่างยาวนานจนกระทั่งปัจจุบันเมื่อดินแดน

²⁵ อาคม เดิมพิทยาไพสิฐ. (2556). *อุตสาหกรรมยุคใหม่ก้าวที่ท้าทายสู่อนาคตประเทศ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. หน้า 3.

ดังกล่าวนี้กลายเป็นประเทศไทยจึงได้รับมรดกที่สะสมมาเป็นจุดดึงดูดนักลงทุนต่างด้าวให้เข้ามาลงทุนมากที่สุดทำให้ประเทศไทยต้องนำกฎหมายมาเป็นเกณฑ์ในการดำเนินธุรกิจดังมีวิวัฒนาการดังนี้²⁶

2.4.1 กฎเกณฑ์ในการสงวนให้ชีพตามพระราชบัญญัติช่วยอาชีพและวิชาชีพ พ.ศ. 2484

พระราชบัญญัติช่วยอาชีพและวิชาชีพ พ.ศ. 2484 ได้ตราขึ้นในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม เพื่อสงวนอาชีพและวิชาชีพบางประเภทไว้ให้แก่คนไทยและยังกำหนดท้องที่ที่ห้ามคนต่างด้าวประกอบอาชีพและใน พ.ศ. 2485 ได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติฉบับนี้โดยการตราพระราชบัญญัติช่วยอาชีพและวิชาชีพ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2485 ซึ่งมีบทบัญญัติที่กำหนดให้โรงงานจะต้องจ้างคนไทยตามจำนวนหรืออัตราส่วนตามที่กฎหมายกำหนดและได้มีการออกพระราชบัญญัติกำหนดอาชีพและวิชาชีพไว้สำหรับคนไทย พ.ศ. 2485 มีกำหนดได้ใช้ใหม่วิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวประกอบธุรกิจว่า 27 ชนิดคือ

- 1) การทำหรือการหล่อพระพุทธรูป
- 2) การรับจ้างขายพระพุทธรูป
- 3) การตัดฟัน
- 4) การรับจ้างขายฟัน เว้นแต่ขายย่อยในร้านชำ
- 5) การเผาถ่าน
- 6) การรับจ้างขายถ่าน เว้นแต่ขายย่อยในร้านชำ
- 7) การทำชัน
- 8) การรับจ้างขายชัน เว้นแต่ขายย่อยในร้านชำ
- 9) การทำน้ำมันยาง
- 10) การรับจ้างขายน้ำมันยาง เว้นแต่ขายย่อยในร้านชำ
- 11) การทำได้
- 12) การรับจ้างขายได้ เว้นแต่ขายย่อยในร้านชำ
- 13) การทำอิฐ หรือการรับจ้างขายอิฐ
- 14) การทำหมวกสตรี
- 15) การตัด การเย็บเสื้อผ้าสตรี
- 16) การขอมมะเกลือ

²⁶ สมาคมสโมสรนักลงทุน. (2559). *การส่งเสริมการลงทุน STAR UP*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. หน้า 28.

- 17) การทำสิ่งจักสานเฉพาะสำหรับเป็นเครื่องใช้ในบ้านหรือโรงเรียนวันแต่เสื้อ
- 18) การทำเครื่องเงิน
- 19) การทำเครื่องถม²⁷
- 20) การแกะสลักลวดลายไทย
- 21) การเรียงพิมพ์อักษรไทย
- 22) การทำดอกไม้เพลิง
- 23) การทำตุ๊กตา หรือของเล่นสำหรับเด็ก
- 24) การทำร่ม
- 25) การตัดผม
- 26) การเป็นทนายความ
- 27) การตัดผม

พระราชกฤษฎีกากำหนดอาชีพและวิชาชีพไว้สำหรับเฉพาะคนไทย พ.ศ. 2485 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวประกอบธุรกิจเรื่อยมาหลายฉบับ โดยอาชีพที่สงวนไว้สำหรับคนไทยจะเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะสงวนชีพที่เป็นอาชีพหลักของคนไทย ได้แก่อาชีพด้านเกษตรกรรม หัตถกรรม หรือเป็นอาชีพที่เกี่ยวกับทางด้านศาสนา ภูมิปัญญาไทย ศิลปวัฒนธรรม ความจำเป็นทางเศรษฐกิจงานที่เกี่ยวกับความมั่นคงและเพื่อป้องกันการแย่งงานของคนไทย

²⁷ เครื่องถม คือ ภาชนะหรือเครื่องประดับที่ทำโดยการใช้ผงขยวมผสมกับน้ำประสานทอง ถมลงบนลวดลายที่แกะสลักบนภาชนะหรือเครื่องประดับนั้น แล้วขัดผิวให้เป็นเงางาม ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2542 โดยมีลักษณะดังนี้

1. เครื่องถมเป็นภาชนะ หรือเครื่องประดับที่นำมาใช้ประโยชน์ทำด้วยโลหะเงินเป็นภาชนะที่สำคัญ ได้แก่ ชันน้ำ ฟาน ถาด ช้อน หากเป็นเครื่องประดับ ที่สำคัญ ได้แก่ กำไล แหวน ต่างหู สร้อย เข็มกลัด
2. มีการแกะสลักลวดลายบนผิวของโลหะที่เป็นภาชนะหรือเครื่องประดับ
3. นำสารเคมีที่เรียกว่า “ผงขยวม”ผสมกับน้ำประสานทองใส่ลงไปในเรื่องที่แกะสลักเป็นลวดลายบนผิวของโลหะให้เต็มหมดทุกร่อง ผงขยวมทำจากการนำโลหะเงิน ทองแดง ดีบุก และผงกำมะถัน ผสมกันตามสัดส่วนที่กำหนดไว้แล้วนำไปเผาให้ละลาย เมื่อเย็นตัวลงก็นำมาบดให้เป็นผง ใส่ลงไปในเรื่องของโลหะ แล้วใช้ความร้อนอบให้ละลายติดกับโลหะ เกิดเป็นลวดลายสีดำนบนพื้นของโลหะ เรียกวิธีการนี้ว่า “การถมดำ” หรือ “การถมยา”
4. ขัดผิวของโลหะที่ใส่ผงขยวมไว้เรียบร้อยแล้ว ให้เรียบเป็นมันเงางาม เป็นอันเสร็จสิ้นวิธีการทำเครื่องถมเป็นสินค้าออกจำหน่ายได้

ใน พ.ศ. 2499 ได้มีการตราพระราชบัญญัติสงเคราะห์อาชีพแก่คนไทย พ.ศ. 2499²⁸ ยกเลิกพระราชบัญญัติช่วยอาชีพและวิชาชีพ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2485 โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือคนไทยให้มีงานอาชีพเป็นหลักฐานเพิ่มขึ้น โดยกำหนดกฎหมายให้บริษัท ห้างหุ้นส่วน หรือเอกชน จะต้องรับคนไทยเข้าทำงานตามอัตราส่วนที่กฎหมายกำหนด

นอกจากนี้ ยังมีการตราพระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติสงเคราะห์อาชีพแก่คนไทย พ.ศ. 2499 บังคับในท้องที่จังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี พ.ศ. 2499 เพื่อกำหนดห้ามคนต่างด้าวทำงานในจังหวัด พระนคร จังหวัดธนบุรี

ประเทศไทยใน พ.ศ. 2497 ได้เริ่มนโยบายการส่งเสริมการลงทุนโดยประกาศในพระราชบัญญัติส่งเสริมอุตสาหกรรม พ.ศ. 2497 ซึ่งเป็นกฎหมายส่งเสริมการลงทุนฉบับแรกของไทย โดยมีวัตถุประสงค์ส่งเสริมให้ภาคเอกชนลงทุนในกิจการอุตสาหกรรม เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในช่วงแรกเป็นการส่งเสริมการลงทุนผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติฉบับนี้มุ่งที่จะกำกับควบคุมมากกว่าการส่งเสริมการลงทุน จนกระทั่งใน พ.ศ. 2501 ได้มีแนวความคิดในการส่งเสริมการลงทุนเพิ่มมากขึ้นโดยการตราประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 33 ลงวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2501 แทนพระราชบัญญัติส่งเสริมอุตสาหกรรม พ.ศ. 2497 โดยมี “คณะกรรมการที่ปรึกษาเศรษฐกิจ” มีอำนาจอนุมัติการให้การส่งเสริมการลงทุน โดยกำหนดระยะเวลายกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 2-5 ปี ต่อมาได้มีการปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายส่งเสริมการลงทุนอีกหลายครั้ง²⁹

จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการประกอบของคนต่างด้าวในช่วงแรกนี้จะเห็นได้ว่ากฎหมายมุ่งที่จะจำกัดสิทธิการทำงานคนต่างด้าวเป็นสำคัญโดยการกำหนดอาชีพที่สงวนไว้สำหรับคนไทยโดยเฉพาะ ส่วนแนวความคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนให้คนต่างด้าวเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยนั้น กฎหมายส่งเสริมการลงทุนฉบับแรกยังไม่ได้มีการให้การส่งเสริมการลงทุนอย่างแท้จริงแต่จะเน้นการควบคุมกิจการมากกว่า

กรณีนี้จึงอาจสรุปได้ว่าคนต่างด้าวที่จะเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยนั้นต้องปฏิบัติตามกฎหมายสามประการ ดังนี้

²⁶ พระราชบัญญัติสงเคราะห์อาชีพแก่คนไทย พ.ศ. 2499. (2499, 28 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 73 (ตอนที่ 17), หน้า 159.

²⁷ กมลินทร์ พินิจภูวดล. (2547). *โครงการศึกษาเพื่อจัดทำมาตรการกฎหมายใหม่สำหรับการส่งเสริมการลงทุน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 2-11.

1) คนต่างด้าวต้องไม่ทำงานในอาชีพที่ห้ามไว้ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกากำหนดอาชีพและวิชาชีพไว้สำหรับคนไทยหากฝ่าฝืนทำงานหรือประกอบอาชีพที่กฎหมายได้กำหนดห้ามไว้ในวันคนต่างด้าวจะมีความผิดตามที่กฎหมายกำหนด

2) กำหนดให้บริษัทห้างหุ้นส่วนหรือเอกชนจะต้องรับคนไทยเข้าทำงานตามอัตราส่วนที่กฎหมายกำหนดหากรับคนต่างด้าวเกินอัตราส่วนที่กฎหมายกำหนดแล้ว บริษัท ห้างหุ้นส่วน หรือเอกชน จะมีความผิดตามที่กฎหมายกำหนด

3) กำหนดพื้นที่ที่ห้ามคนต่างด้าวทำงาน เช่น จังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีหากคนต่างด้าวทำงานในพื้นที่ที่กฎหมายห้ามไว้ คนต่างด้าวจะมีความผิดตามกฎหมาย

2.4.2 แนวความคิดในการตราพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542

ในพ.ศ. 2540 ประเทศไทยประสบภาวะวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ทำให้ประเทศไทยต้องพึ่งพาเงินกู้จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศหรือ IMF³⁰ ส่งผลให้ประเทศไทยยื่นหนังสือแสดงเจตจำนง (Letter of Intent) กับกองทุนการเงินระหว่างประเทศและแก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ประกอบกับประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 ที่ใช้อยู่ในขณะนั้น มีหลักเกณฑ์บางประการไม่สอดคล้องกับสภาวะทางเศรษฐกิจ การลงทุน และการค้าระหว่างประเทศในขณะนั้นและเพื่อส่งเสริมให้มีการแข่งขันในการประกอบธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศทั้งยังเป็นการดำเนินการให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้วย ประเทศไทยจึงได้ยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 และประกาศใช้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542³¹

³⁸ IMF (International Monetary Fund) หมายความว่า กองทุนการเงินระหว่างประเทศซึ่งเป็นที่รู้จักกันในฐานะกองทุนการเงิน ก่อตั้งเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2487 โดยแนวคิดการก่อตั้ง IMF มาจากที่ประชุมว่าด้วยเรื่องการเงินและการคลังแห่งสหประชาชาติ หรือ United Nations Monetary and Financial Conference ณ เมืองเบรตตันวูดส์ รัฐนิวแฮมป์เชียร์ สหรัฐอเมริกา หรือที่รู้จักกันในนาม การประชุมเบรตตัน วูดส์ (Bretton Woods Conference) โดย 44 ชาติในที่ประชุมเห็นพ้องต้องกันที่จะสร้างกรอบความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนของการแข่งขันด้านการลดค่าเงิน ซึ่งมีส่วนช่วยกู้วิกฤตสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ หรือที่เรียกว่า Great Depression ที่เกิดขึ้นในช่วง ค.ศ. 1930 นอกจากนี้ IMF ยังมีหน้าที่สนับสนุนความร่วมมือทางการเงินระหว่างประเทศ, เสริมสร้างเสถียรภาพในอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ, สนับสนุน (เพิ่มเติมจากหน้า 33) การจัดตั้งระบบการชำระหนี้ระหว่างประเทศและให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประเทศสมาชิกที่ประสบปัญหาดุลการชำระเงิน.

³⁹ ญัตินันท์ พลั่วจินดา. (2548). *มาตรการทางกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจค้าปลีกของคนต่างด้าวในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 132.

โดยกำหนดประเภทธุรกิจที่ห้ามคนต่างด้าวประกอบธุรกิจไว้ บัญชีท้ายพระราชบัญญัติจำกัดธุรกิจคนต่างด้าวคือ บัญชีหนึ่ง ห้ามคนต่างด้าวประกอบธุรกิจไว้โดยเด็ดขาดเนื่องจากต้องการที่จะปกป้องธุรกิจที่หวงแหนไว้สำหรับคนไทย บัญชีสอง เป็นธุรกิจที่เป็นธุรกิจเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือความมั่นคงของประเทศหรือมีผลกระทบต่อ ศิลปะวัฒนธรรม จารีตประเพณี ทัศนคติกรรม พื้นบ้าน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม คนต่างด้าวจะประกอบธุรกิจไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ซึ่งบัญชีสามท้ายพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว เป็นธุรกิจที่คนไทยยังไม่มีความพร้อมที่จะแข่งขันในการประกอบกิจการกับคนต่างด้าว ทั้งนี้คนต่างด้าวจะประกอบได้ต้องขออนุญาตต่ออธิบดีกระทรวงพาณิชย์ก่อนเริ่มประกอบธุรกิจ

2.5 แนวคิดการรวมกลุ่มของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ภายใต้ข้อตกลงตามกรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ซึ่งเป็นหนึ่งในสามเสาหลักของประชาคมอาเซียน ได้กำหนดให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมืออย่างเสรีภายในภูมิภาคอาเซียนซึ่งจะมีผลอย่างเป็นทางการใน พ.ศ. 2558 นั้นจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบวิชาชีพของไทยสามารถเข้าไปทำงานและประกอบธุรกิจลงทุนได้ในประเทศอื่นในภูมิภาคอาเซียนได้เป็นจำนวนมากขึ้น โดยได้มีการจัดทำ “ข้อตกลงยอมรับร่วมกันในส่วนของคุณสมบัตินักวิชาชีพของอาเซียน หรือ MRAs (ASEAN Mutual Recognition Arrangement)” ซึ่งเป็นคุณสมบัติขั้นต้นของแรงงานฝีมือในสาขาต่าง ๆ ที่ประเทศสมาชิกอาเซียนยอมรับร่วมกันเพื่อช่วยให้ให้นักวิชาชีพอาเซียนสามารถเข้าไปทำงานในประเทศสมาชิกได้สะดวกมากขึ้น โดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนการตรวจสอบคุณสมบัติพื้นฐาน แต่ยังคงต้องดำเนินการตามวิธีการและขั้นตอนการนำเข้าแรงงานของประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียน ส่งผลให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้นภายในภูมิภาคอาเซียน³²

2.5.1 ความเป็นมาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)

อาเซียน (ASEAN) หรือ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้³³ โดยเป็นหนึ่งในกลุ่มของประชาคมอาเซียน (ASEAN Community: AC) เกิดขึ้นเนื่องจากสมาคมแห่งชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of South East Asian Nations: ASEAN) หรือ "อาเซียน" ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เวียดนาม

⁴⁰ ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2557). *โครงการเตรียมการรองรับการเคลื่อนย้ายของแรงงานสู่การเป็นประชาคมอาเซียน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 7-9.

³³ กลุ่มพหุภาคีสถิตยศาสตร์ระหว่างประเทศ. (2554). *ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีความสำคัญอย่างไร*. กาญจนบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี. หน้า 5.

สปป.ลาว เมียนมาร์ บรูไน และกัมพูชา ได้เล็งเห็นประโยชน์ร่วมกันในการรวมกลุ่มเพื่อให้มีความเข้มแข็งมากขึ้นเพื่อที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของโลก ซึ่งจะมีผลกระทบต่อภูมิภาคอาเซียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นใน พ.ศ. 2540 อาเซียนนั้นจึงได้กำหนดวิสัยทัศน์อาเซียนใน ค.ศ. 2020 (ASEAN Vision 2020) ขึ้น โดยมีเป้าหมายให้อาเซียนเป็นกลุ่มหุ้นส่วนที่มีความสมานฉันท์ร่วมกันพัฒนาอย่างเอื้ออาทรซึ่งกันและกันให้ได้ภายใน พ.ศ. 2563

อย่างไรก็ตาม จากจุดเริ่มต้นของการกำหนดวิสัยทัศน์ดังกล่าวนี้จึงเป็นแรงขับเคลื่อนให้อาเซียนมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วในการเตรียมตัวเข้าสู่รูปแบบของประชาคมที่มีความเป็นหนึ่งเดียวกันจนกระทั่งในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียนหรือที่เรียกว่า “ข้อตกลงบาหลี 2 (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II)” เห็นชอบให้จัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) คือการให้อาเซียนรวมตัวเป็นชุมชนหรือประชาคมเดียวกันให้สำเร็จภายใน พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) แต่ต่อมาได้ตกลงกระชับระยะเวลาจัดตั้งให้เสร็จใน พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) เนื่องจากการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจของโลกซึ่งมีความรุนแรงมากขึ้น เช่น อัตราการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของจีนและอินเดียที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดด เป็นต้น³⁴

ทั้งนี้ ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 14 ที่ชะอำ หัวหิน เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2552 ผู้นำอาเซียนได้ลงนามรับรองปฏิญญาชะอำ หัวหิน ว่าด้วยแผนงานจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ค.ศ. 2009-2015) เพื่อจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายใน พ.ศ. 2558 และก้าวสำคัญต่อมาคือการจัดทำปฏิญญาอาเซียน หรือ “กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter)” ซึ่งมีผลใช้บังคับแล้วตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2552 นับเป็นการยกระดับความร่วมมือของอาเซียนเข้าสู่มิติใหม่ในการสร้างประชาคม โดยมีพื้นฐานที่แข็งแกร่งทางกฎหมายและมืองค์กรรองรับการดำเนินการเข้าสู่เป้าหมายดังกล่าวภายใน พ.ศ. 2558 โดยประชาคมอาเซียนจะประกอบด้วยสามเสาหลักในการขับเคลื่อน ได้แก่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน โดยมีเป้าหมายทั้ง 3 ส่วนดังนี้

1) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community)

การมุ่งให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติมีระบบแก้ไขความขัดแย้งระหว่างกัน ได้ด้วยดีมีเสถียรภาพอย่างรอบด้าน มีกรอบความร่วมมือเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงทั้งรูปแบบเดิม และรูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยและมั่นคงโดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ 3 ด้าน คือ

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

(1) เป็นประชาคมที่มีกฎเกณฑ์บรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน โดยสร้างความแข็งแกร่งแก่ประชาธิปไตยส่งเสริมธรรมาภิบาล หลักนิติธรรมส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เสรีภาพ ขั้นพื้นฐาน

(2) เป็นภูมิภาคที่มีเอกภาพ สงบสุข และมีความแข็งแกร่งพร้อมรับมือภัยพิบัติร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่ครอบคลุมทุกมิติโดยได้นำยึดหลักความมั่นคงทั้งรูปแบบเดิมและทั้งในรูปแบบใหม่ เช่น มิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม การป้องกันความขัดแย้ง การสร้างความไว้วางใจและการทูตเชิงป้องกัน

(3) เป็นภูมิภาคที่มีพลวัต คงความเป็นศูนย์กลางและบทบาทของอาเซียน โดยการส่งเสริม และรักษาความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรและเป็นประโยชน์กับประเทศภายนอก เพื่อสันติภาพในโลกตลอดทั้งดำเนินบทบาทที่สำคัญในเวทีระดับภูมิภาคและระดับระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกันของอาเซียน

2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)

เป็นเพียงหนึ่งในสามเสาหลักของประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) มุ่งให้เกิดการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจ และการอำนวยความสะดวกในการติดต่อค้าขายระหว่างกันอันจะทำให้ภูมิภาคมีความเจริญมั่งคั่งและสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่น ๆ ได้เพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชนในประเทศอาเซียนโดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ 4 ด้าน คือ

(1) การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว จะนำไปสู่การใช้กฎระเบียบการค้าในประเทศสมาชิกทั้งหมดเป็นอย่างเดียวกัน (Harmonization of Rules and Regulations) ทั้งในด้านมาตรฐานคุณภาพ ราคา อัตราภาษี รวมถึงกฎระเบียบในการซื้อขาย การจัดการการค้าและข้อกีดกันต่าง ๆ รวมถึงการมีมาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้า เงื่อนไขการเคลื่อนย้ายบุคคลสัญชาติอาเซียนและประเภทบริการและการลงทุนที่เสรีมากขึ้น

(2) การสร้างอาเซียนให้เป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง (Highly Competitive Economic Region) ในเวทีการค้าโลกได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โทรคมนาคม การเงินการธนาคาร การจัดระบบการค้าให้มีการแข่งขันที่เป็นธรรมและการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น

(3) การพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมกันระหว่างสมาชิกอาเซียน โดยพัฒนา SMEs และเสริมสร้างขีดความสามารถผ่านโครงการความร่วมมือต่างๆ เช่น โครงการริเริ่มเพื่อการรวมกลุ่มของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration: IAI) ในการลดช่องว่างการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละประเทศสมาชิก

(4) การเชื่อมโยงของอาเซียนเข้ากับเศรษฐกิจโลก ด้วยการเน้นและปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจอาเซียนกับประเทศนอกภูมิภาคให้มีท่าที่ร่วมกัน โดยการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาต่าง ๆ เพื่อให้เครือข่ายการผลิต/จำหน่ายภายในอาเซียนเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจส่วนอื่นของโลก³⁵

3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) มีเป้าหมายให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง สังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน³⁶ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียน โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ 5 ด้าน คือ

(1) การพัฒนามนุษย์ โดยเน้นการบูรณาการด้านการศึกษา สร้างสังคมความรู้ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมการจ้างงานที่เหมาะสม ส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) การเข้าถึงวิชาการและเทคโนโลยี

(2) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม โดยจัดความยากจน สร้างเครือข่ายความปลอดภัยทางสังคม ส่งเสริมความมั่นคงและความปลอดภัยด้านอาหาร การควบคุมโรคติดต่อ

(3) การสร้างความยุติธรรมและสิทธิ เน้นคุ้มครองสิทธิผู้ด้อยโอกาส แรงงานย้ายถิ่นฐาน ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ

(4) การส่งเสริมความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม เน้นการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมของโลก ปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมข้ามแดน การเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศและการจัดการให้ส่งเสริมการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ

(5) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน โดยการสร้างความรู้สึกร่วมกันของอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรมของอาเซียน ส่งเสริมการสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรมและลดช่องว่างการพัฒนา

เนื่องจากการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจของโลกนับวันจะมีความรุนแรงมากขึ้น ดังนั้นภายใต้การพัฒนาไปสู่ประชาคมอาเซียน จึงทำให้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) มักจะได้รับความสนใจและกล่าวถึงเป็นอย่างมากในปัจจุบันเนื่องจากจะนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงภายในภูมิภาคอย่างกว้างขวางโดยเป็นประชาคมที่สำคัญที่จะทำให้อาเซียนกลายเป็นเขตการผลิตเดี่ยวตลาดเดี่ยว (Single Market and Production Base) ซึ่งหมายความว่าอาเซียนจะมีการเคลื่อนย้ายปัจจัย

³⁵ ศูนย์ข้อมูลข่าวอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์. (2559). *ASEAN Economic Community Blueprint*. กรุงเทพฯ: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. หน้า 32.

³⁶ กรมอาเซียน. (2560). *พัฒนาการของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการต่างประเทศ กองเศรษฐกิจ. หน้า 14.

การผลิตได้อย่างเสรีเสมือนอยู่ในประเทศเดียวกันและสามารถดำเนินกระบวนการผลิตในประเทศสมาชิกใดก็ได้ โดยใช้ทรัพยากรทั้งวัตถุดิบและแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านมาใช้ในการผลิตปราศจากอุปสรรคในด้านภาษีและมาตรการที่มีใช้ภาษี ตลอดจนมีการสร้างมาตรฐานของสินค้าและกฎระเบียบต่าง ๆ ร่วมกันการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานจะเกิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบใน พ.ศ. 2558 โดยจะมีการเคลื่อนย้ายนักวิชาชีพ หรือแรงงานเชี่ยวชาญ หรือผู้มีความสามารถพิเศษของอาเซียนได้อย่างเสรีถือเป็นการขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียนที่สำคัญ

ทั้งนี้ กลุ่มสมาชิกอาเซียนได้จัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมกันในเรื่องคุณสมบัติหรือมาตรฐานในแต่ละวิชาชีพ หรือ Mutual Recognition Arrangements: MRAs เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายนักวิชาชีพหรือแรงงานเชี่ยวชาญหรือผู้มีความสามารถพิเศษของอาเซียนได้อย่างเสรี ปัจจุบันมีข้อตกลงยอมรับร่วมในคุณสมบัตินักวิชาชีพของอาเซียน (MRAs) ทั้งหมด 8 สาขา คือ แพทย์ (Medical Practitioners) ทันตแพทย์ (Dental Practitioners) พยาบาล (Nursing Services) สถาปัตยกรรม (Architectural Services) การสำรวจ (Surveying Qualifications) นักบัญชี (Accountancy Services) วิศวกรรม (Engineering Services) และการบริการหรือการท่องเที่ยว (Tourism) ส่วนสาขาอื่น ๆ ยังอยู่ระหว่างการพิจารณา³⁷ ซึ่งนักวิชาชีพดังกล่าวหากมีความสามารถและมีคุณสมบัติผ่านตามเงื่อนไขที่แต่ละประเทศกำหนด ก็จะสามารถไปทำงานในกลุ่มสมาชิกอาเซียนได้อย่างเสรี ดังนั้น การศึกษา ทบทวน และวิเคราะห์ ข้อมูลการเคลื่อนย้ายแรงงาน ตลอดจนปัจจัย และปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรีในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้ทราบถึงทิศทางการพัฒนาด้านแรงงานและการเตรียมความพร้อมทางด้านการบริหารจัดการของไทยเพื่อรองรับกรอบความร่วมมือของประชาคมอาเซียนต่อไป

2.5.2 วิวัฒนาการของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

อย่างไรก็ดี วิกฤติเศรษฐกิจใน พ.ศ. 2540 ทำให้ประเทศไทยหันมาดำเนินนโยบายการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมให้มีผลิตภาพและความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น โดยหันมาให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจในประเทศบนพื้นฐานความได้เปรียบของประเทศมีการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในปัจจุบันจากภาวะความผันผวนของกระแสเศรษฐกิจโลก³⁸ ส่งผลอย่างมากต่อการแข่งขันด้านราคา

³⁷ กรมประชาสัมพันธ์. (2558). *8 อาชีพที่สามารถทำงานได้อย่างเสรีใน 10 ประเทศอาเซียน*. กรุงเทพฯ: กรมประชาสัมพันธ์. หน้า 2.

³⁸ อ้อทิพย์ ราชภูร์นิยม และชมพูนุท โกสลากร เพิ่มพูนวิวัฒน์. (2552). *แนวโน้มตลาดแรงงานไทยในต่างประเทศ*. โครงการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาระบบการจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดแรงงานโลก. กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงาน. หน้า 113-120.

ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้ภาคอุตสาหกรรมไทยต้องปรับตัวอีกครั้งเพื่อหนีจากการแข่งขันด้านราคาโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประเทศจีนและเวียดนาม โดยหันไปเน้นการผลิตบนพื้นฐานองค์ความรู้ (Knowledge Based) อีกทั้งความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) รวมไปถึงการสร้างมูลค่า (Value Creation) ให้กับสินค้าและบริการ

ทั้งนี้ โดยที่ผ่านมามาดจะเห็นว่านโยบายอุตสาหกรรมของไทย มักจะมุ่งเน้นที่การผลิตและการขยายตัวทางเศรษฐกิจในเชิงตัวเลขเป็นหลัก³⁹ แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โครงสร้างการผลิตและการยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศเพื่อลดการพึ่งพาการนำเข้าและสร้างความยั่งยืนอย่างจริงจัง ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียนนับแต่อาเซียนได้รับการก่อตั้งจนถึงปัจจุบันการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ช่วงเวลาหลัก ๆ ดังนี้

1) ช่วงแรกหลังการก่อตั้ง (พ.ศ. 2510-2520) ในช่วงเวลานี้ยังมีการเผชิญหน้าทางการเมืองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้การเจริญเติบโตของอาเซียนเป็นไปอย่างไม่รวดเร็วนักและยืดหยุ่นเพื่อให้สามารถรองรับความคิดเห็นหลากหลายของสมาชิกและสร้างรากฐานสำหรับจุดมุ่งหมายร่วมกันต่อไป ผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมจึงมีไม่ค่อยมากแต่อาเซียนก็สามารถสานสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันระหว่างรัฐบาลของประเทศสมาชิกได้เป็นผลสำเร็จ

อย่างไรก็ดี ทิศทางในการวางแผนงานด้านเศรษฐกิจของอาเซียนเริ่มชัดเจนมากขึ้น หลังจากการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งแรกเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2519 โดยผู้นำอาเซียน 5 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ได้ลงนามในเอกสารสำคัญสองฉบับ ได้แก่ Declaration of ASEAN Concord และ Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia ที่ระบุความร่วมมือทางเศรษฐกิจหลายด้านเพื่อการดำเนินการต่อไป⁴⁰

2) ช่วงเวลาแห่งการขยายตัวของความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2521- 2540) ในช่วงนี้อาเซียนมีการขยายสมาชิกภาพและความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเริ่มปรากฏเป็นรูปธรรมมากขึ้น รวมทั้งเกิดความตกลงทางด้านเศรษฐกิจต่างๆ เกิดขึ้นหลายฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสำเร็จของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจครั้งสำคัญที่สุด คือ เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) นอกจากนี้อาเซียนก็ได้รับสมาชิกเพิ่มขึ้นอีก 1 ประเทศ คือ บรูไนดารุสซาลาม เมื่อปี 2530

³⁹ อภิญา เลื่อนฉวี. (2553). การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีในอาเซียน: ผลกระทบอย่างไรต่อไทย. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 8 (3), หน้า 77-89.

⁴⁰ พัชร นิยมศิลป์. (2559). *บทความการประชุมสุดยอดอาเซียน*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า. หน้า 6.

ภายหลังจากนั้น ผู้นำอาเซียนจึงได้ออกแถลงการณ์สิงคโปร์ระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 4 เมื่อปี 2535 (Singapore Declaration of 1992) แสดงเจตนารมณ์ที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ เพื่อรักษาความมีเสถียรภาพและความเจริญรุ่งเรืองภายในภูมิภาค และได้ลงนามความตกลง 2 ฉบับ คือ ความตกลงแม่บทว่าด้วยการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน (Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic Cooperation) และได้มีความตกลงว่าด้วยอัตราภาษีพิเศษที่เท่ากันสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียน (Agreement on the Common Effective Preferential Tariff Scheme for the ASEAN Free Trade Area) หรือได้เรียกโดยย่อว่าความตกลง CEPT เพื่อจัดตั้ง AFTA

3) วิกฤตเศรษฐกิจ และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจตามแนวทางของ ASEAN Vision 2020 (พ.ศ. 2541 - 2547) ในช่วงเวลาดังกล่าวได้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรงไปทั่วทวีปเอเชียทำให้อาเซียนจำเป็นต้องวางแผนดำเนินงานด้านเศรษฐกิจให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อจะได้เสริมสร้างความแข็งแกร่ง⁴¹ และความสามารถในการแข่งขันของภูมิภาค ผู้นำอาเซียนจึงได้ประกาศวิสัยทัศน์อาเซียนนี้ว่า (ASEAN Vision 2020) ในการประชุมสุดยอดอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการครั้งที่ 2 เมื่อเดือนธันวาคม 2540 ณ ประเทศมาเลเซีย เพื่อใช้เป็นเป้าหมายของการดำเนินงานความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนในศตวรรษที่ 21 และอีก 1 ปีต่อมา ผู้นำอาเซียนได้ให้ความเห็นชอบต่อแผนปฏิบัติการฮานอย (Hanoi Plan of Action) เพื่อใช้เป็นแผนการดำเนินงานให้บรรลุวิสัยทัศน์อาเซียนในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 6 ในเดือนธันวาคม 2541 ณ กรุงฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

4) การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและการบูรณาการทางเศรษฐกิจกับประเทศคู่เจรจา (พ.ศ. 2545-ปัจจุบัน) ในขณะที่อาเซียนอยู่ระหว่างการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฮานอยเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตาม ASEAN Vision 2020 นั้น สิ่งแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจการค้าภายนอกภูมิภาคได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันเป็นผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ ความล่าช้าในการเจรจาการค้าพหุภาคีและกระแสภูมิภาคนิยม ทำให้อาเซียนเข้าสู่การเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรีกับประเทศคู่เจรจาต่าง ๆ ซึ่งการเจรจาดังกล่าวก็ยังดำเนินอยู่จนกระทั่งปัจจุบัน ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น อินเดีย ออสเตรเลียและสหภาพยุโรป

⁴¹ ศูนย์เตือนภัยเศรษฐกิจภาคเหนือ. (2555). *โอกาสและผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมไทยบทวิเคราะห์โอกาสและผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมไทยจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)*. เชียงใหม่: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. หน้า 3-4.

นอกจากนี้ อาเซียนยังได้จัดทำการศึกษาความเป็นไปได้ของการจัดทำเขตการค้าเสรี อาเซียน-ปากีสถาน เขตการค้าเสรีตะวันออก และความตกลงพันธมิตรทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดใน เอเชียตะวันออก การจัดทำเขตการค้าเสรีเพื่อบูรณาการเศรษฐกิจของอาเซียนเข้ากับประเทศคู่เจรจา ภายนอกภูมิภาคอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้อาเซียนต้องเร่งรัดให้การรวมกลุ่มภายในระหว่างประเทศ สมาชิกภายในให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ผู้นำอาเซียนจึงได้ประกาศแสดงเจตนารมณ์ที่จะรวมกลุ่มภายใน ภูมิภาคให้เสร็จสิ้นภายในปี 2563 ตามแถลงการณ์บาห์ลี ฉบับที่ 2 (Bali Concord II) ซึ่งได้มีการลง นามในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 9 เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ณ สาธารณรัฐ อินโดนีเซีย⁴²

จากนั้นใน พ.ศ. 2550 ผู้นำอาเซียนได้เร่งรัดเป้าหมายของการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) จากเดิมที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2563 เป็น พ.ศ. 2558 เพื่อให้ทันกับสถานการณ์ ของเศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้โดยได้ประกาศปฏิญญาเชบูว่าด้วยการเร่งรัดการจัดตั้ง ประชาคมอาเซียน (Cebu Declaration on the Acceleration of the Establishment of an ASEAN Community by 2015)⁴³ เมื่อวันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2550 ณ เมืองเซบู ประเทศฟิลิปปินส์ ต่อมาใน การประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 13 ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ผู้นำก็ได้เห็นชอบและลงนาม ในเอกสารสำคัญอีก 2 ฉบับได้แก่ กฎบัตรและปฏิญญาว่าด้วยแผนงานการจัดตั้ง ประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community Blueprint) ซึ่งจะเป็นแผนงานสำหรับ การ ดำเนินการตามพันธกรณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อไปสู่การจัดตั้ง AEC

2.6 หลักการและแนวคิดสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชน (Human Rights) มีพัฒนาการมาจากความพยายามของมนุษย์ที่จะทำให้ ศักดิ์ศรีของมนุษย์ชนได้รับการเคารพ ได้การริเริ่มใส่ใจดูแลจากมวลหมู่ประชาชนด้วยการต่อสู้เพื่อ เสรีภาพและความเสมอภาคให้เกิดขึ้นในดินแดนต่าง ๆ ทั่วโลก โดยจุดเริ่มต้นของแนวความคิดเรื่อง สิทธิมนุษยชนเกิดจากบรรดานักคิดที่มาจากหลากหลายประเพณีและศาสนา ต่อมาผู้บริหารประเทศ และนักกฎหมายต่างก็เข้าร่วมมามีบทบาทในการส่งเสริมแนวความคิดดังกล่าว ซึ่งต่อมาได้รับการ

⁴² กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. (2554). *Asean Highlights 2011* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เพจเมคเกอร์. หน้า 23-26.

⁴³ เนติมา คงแก้ว. (2556). *บทความอนาคตประเทศไทยสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. ตัง: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. หน้า 1-3.

ร่างขึ้นเป็นเอกสารที่ใช้ปกป้องสิทธิของบุคคลและค่อย ๆ พัฒนากลายเป็นบทบัญญัติ ในรัฐธรรมนูญ ของชาติต่าง ๆ

2.6.1 ความหมายของหลักสิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDHR) ได้ระบุไว้ว่า บุคคลชอบที่จะมีสิทธิและเสรีภาพตามที่ระบุไว้ในปฏิญญานี้ โดยไม่มีการจำแนกความแตกต่างของเชื้อชาติ สีผิว เพศสภาพ ภาษา ศาสนา การเมือง หรืออื่นใด หมายรวมถึง สิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนได้รับอย่างเสมอภาคเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสันติสุข⁴⁴ มีศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่สมควรได้รับการคุ้มครองตามหลักของกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดแห่งรัฐ⁴⁵

ดังนั้น สิทธิมนุษยชนจึงเกี่ยวกับคำว่าสิทธิ (Rights) ซึ่งเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์ทุกคน ตามธรรมชาติที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ซึ่งจะไม่มีใครล่วงละเมิดได้ ทุกคนมีสิทธิมีชีวิตที่จะอยู่รอดอยู่อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์แม้กฎหมายยังไม่รองรับแต่สิทธิก็ยังมีอยู่

คำว่าเสรีภาพ (Freedom) คือการที่มนุษย์สามารถทำอะไรก็ได้ภายใต้ขอบเขตของศีลธรรมอันดีงาม โดยไม่เบียดเบียนสังคมหรือไม่ล่วงล้ำสิทธิของบุคคลอื่นหรือส่วนรวม ซึ่งคำว่าสิทธิและเสรีภาพมักจะอยู่รวมกันดังปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติเพื่อแสดงออกทางความคิด และการปฏิบัติ ทั้งนี้ยังรวมถึง

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) เป็นการให้คุณค่าความเป็นคน⁴⁶ ที่ควรมีอย่างเท่าเทียมกันซึ่งเป็นสิทธิตั้งแต่เกิดใครผู้ใดจะละเมิดไม่ได้และไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้ซึ่งรวมไปถึงสิทธิในการมีชีวิตและมีความมั่นคงในการมีชีวิตอยู่เพราะคนทุกคนที่เกิดมาบนโลกมีศักดิ์ศรีของการเป็นมนุษย์ ดังนั้น การปฏิบัติต่อกันของคนในสังคมจึงต้องเคารพความเป็นมนุษย์ ห้ามทำร้ายร่างกายหรือทรมานอย่างโหดร้าย ตลอดจนการกระทำใด ๆ ที่ถือเป็นการเหยียดหยามความเป็นมนุษย์ ซึ่งอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนับเป็นกติการะหว่างประเทศที่ต้องยึดถือปฏิบัติ ดังนั้นสิทธิมนุษยชนหรือ Human Rights จึงหมายถึง สิทธิความเป็นมนุษย์หรือสิทธิ

⁴⁴ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. (2551). *แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 2.

⁴⁵ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2547). *มาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา. หน้า 135.

⁴⁶ ชลธิรา สัตยวัฒน์. (2546). *พลวัตสิทธิชุมชน: กระบวนทัศน์ทางมานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). หน้า 19-21.

ในความเป็นคนที่เป็นของทุกคนไม่ว่าจะมีเชื้อชาติ แหล่งกำเนิด เพศ อายุ สีผิวความคิดเห็นที่แตกต่างกันร่ำรวยหรือยากจน ซึ่งเป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดสิทธิมนุษยชนจึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้และไร้ซึ่งพรมแดน ดังนั้น จึงไม่มีบุคคลองค์กรหรือแม้แต่อำนาจรัฐใดที่จะมาล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือสิทธิความเป็นมนุษย์นี้ได้

หลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน 6 ประการ

1) ทุกคนมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) เป็นสิทธิอันชอบธรรมที่ติดตัวทุกคนตามธรรมชาติมาตั้งแต่เกิด (National Rights)⁴⁷

2) คนทุกคนมีความเสมอภาคและห้ามการเลือกปฏิบัติ (Equality and non-discrimination)

3) สิทธิมนุษยชนเป็นของคนทุกคนโดยไม่เลือกเชื้อชาติ ศาสนา เพศ อายุ อาชีพ สถานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม สุขภาพ และความคิดเห็นด้านต่างๆ (Universality)

4) สิทธิมนุษยชนเป็นองค์รวมแยกเป็นส่วนๆ ไม่ได้และต้องมีการพึ่งพิงกัน (Indivisibility & Interdependently)

5) การมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสิทธินั้น (Participation & Inclusion) หมายความว่าประชาชนแต่ละคนหรือกลุ่มประชาชนหรือประชาสังคมย่อมมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากสิทธิพลเมือง การเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

6) ตรวจสอบได้และใช้หลักนิติธรรม (Accountability & the Rule of Law)

ประเภทของสิทธิมนุษยชนประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้ คือ

1) สิทธิพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน (Primary Rights) มนุษย์ที่เกิดมาในโลก ต่างมีความเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

2) สิทธิส่วนบุคคล (Personal Rights) เป็นสิทธิส่วนตัวของบุคคลที่ผู้อื่นจะล่วงละเมิดมิได้ เป็นพื้นที่ส่วนตัวของแต่ละบุคคล

3) สิทธิของพลเมือง (Civil Rights) เป็นสิทธิของประชาชนในฐานะที่เป็นพลเมืองแห่งรัฐ เป็นเจ้าของประเทศ และเป็นสิทธิที่มีความเกี่ยวข้องตามกฎหมายของรัฐ ซึ่งสิทธิของพลเมืองได้แก่

(1) สิทธิทางสังคม (Social Rights) เป็นสิทธิของประชาชนทางสังคมที่จะได้รับบริการจากทางสังคมในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมหรือประชาชนในประเทศ เช่น สิทธิในการ

⁴⁷ สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธกรรมประชาสัมพันธ. (ม.ป.ป.). *หลักการและแนวคิดสิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ: สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี. หน้า 26.

เข้าถึงการบริการสาธารณะสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในฐานะเป็นพลเมืองหรือประชาชน ในรัฐหรือประเทศ เป็นต้น

(2) สิทธิทางสวัสดิการสังคม (Social Welfare Rights) เป็นสิทธิของประชาชนทุกคนที่จะได้รับสวัสดิการทางสังคม เช่น สิทธิในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายแห่งรัฐระบุไว้ ทั้งนี้ ได้รวมถึงการได้รับสิทธิเรียนฟรี โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามที่รัฐกำหนด หรือการได้รับการรักษาพยาบาลฟรี เป็นต้น

(3) สิทธิทางวัฒนธรรม (Cultural Right) ได้แก่ สิทธิในการเข้าร่วมใน พิธีกรรม ประเพณีและวัฒนธรรม ของประชาคม สังคมชุมชนตามแต่ละบริบทแห่งรัฐในด้านต่าง ๆ

2.6.2 ความสำคัญของสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชนมีความสำคัญต่อประชาชนทุกคนในชาติทั้งในฐานะของโลกที่เจริญแล้ว (World Civilization) หรือ โลกที่มีอารยธรรมโดยเกิดจากมนุษย์ที่พยายามวางระบบความคิดเพื่อให้คนทั่วโลกเกิดความตระหนักรู้ คำนึงถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียม⁴⁸ ตั้งแต่การยอมรับความเป็นมนุษย์ศักดิ์ศรี ชาติกำเนิดที่ไม่ต่างกันและควรมีสติธิพื้นฐานที่มาจากความชอบธรรม และตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีสิทธินั้นตั้งแต่มีชีวิตโดยไม่ใช่เรื่องของประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้นหากแต่เป็นเรื่องที่ทุกประเทศต้องให้ความสำคัญเพื่อให้มีชีวิตที่ดีในสังคมและได้รับการคุ้มครองให้ปลอดภัย เพื่อให้ทุกชีวิตมีความเท่าเทียมกันมากที่สุดหรือมีสิทธิในการดำเนินชีวิตและพัฒนาตนเองตามแนวทางที่ถูกต้องหากไม่มีการกำหนดในเรื่องสิทธิมนุษยชนเพื่อให้เป็นข้อตกลงร่วมกันแล้วจะเป็นการเปิดโอกาสให้คนบางกลุ่มบางประเภทถูกฉวยโอกาสเพื่อสร้างความได้เปรียบให้กับตนเองจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนของบุคคลอื่น ดังนี้

1) มนุษย์ชนทุกคนเกิดมาแล้วย่อมมีสิทธิในตนเอง สามารถปกป้องตนเองอย่างมีศักดิ์ศรี ไม่สมควรที่บุคคลอื่นจะถือสิทธิ ครอบครอง ซ้ำร้ายใช้แรงงานกดขี่ ทรมาน หรือใช้การลงโทษ ด้วยวิธีการที่โหดร้าย

2) มนุษย์เป็นสัตว์สังคม คือชอบอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นพวก มีอิสระ สร้างสรรค์ ผลงานพัฒนาศักยภาพของตนเอง

⁴⁸ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2552). *หลักการยกยอการเท่า ด้วยการใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ในประเด็นวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ แนวทางสร้างหลักประกันคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ให้ก้าวไปสู่ความเสมอภาคและเคารพสิทธิทางเพศ*. แปลจากเรื่อง The Yogyakarta principles The Application of International Human Rights Law in relation to Sexual Orientation and Gender Identity. ไพศาล ลิขิตปรีชากุล (ผู้แปล).

3) มนุษย์มีเกียรติภูมิที่เกิดเป็นมนุษย์ มีคุณค่าในตนเอง มีความภาคภูมิใจในตนไม่ควรเหยียดหยามบุคคลอื่นด้านชื่อเสียง เกียรติยศ การประจานต่อสาธารณชนให้เกิดความเสื่อมเสีย เกียรติยศชื่อเสียงสามารถกระทำได้นั้นกฎหมายจึงต้องคุ้มครองป้องกันสิทธิของบุคคล เกียรติยศ ชื่อเสียง

4) มนุษย์ทุกคนเกิดมามีฐานะที่ไม่เท่าเทียมกัน ศักยภาพไม่เท่าเทียมกันแม้ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา ศาสนา สีผิว สุขภาพ สถานภาพทางสังคม การศึกษาที่แตกต่างกัน ดังนั้นบุคคลจึงพึงได้รับการคุ้มครองจากรัฐในฐานะพลเมืองของรัฐโดยเท่าเทียมกันสรุปได้ว่า สิทธิมนุษยชนที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนความหมาย หลักการพื้นฐานที่ชัดเจน มีการแบ่งประเภทและแสดงให้เห็นถึงความสำคัญที่ล้วนมุ่งสู่ความต้องการของมวลมนุษยชาติในการดำรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความสมควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันและการมีสิทธิเสรีภาพภายใต้หลักกฎหมายที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน อาจเรียกว่า “สิทธิมนุษยชนสากล” เนื่องจากเป็นบริบทอันเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศตามกฎบัตรสหประชาชาติที่สมาชิก 193 ประเทศต่างเห็นพ้องต้องกันว่ามี ความสำคัญจำเป็นต่อมวลมนุษยชาติ ทั้งยังเป็นความต้องการของมนุษย์ที่ต้องการได้รับสิทธิ เสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างผู้ที่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียม และ ต้องการการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีและเป็นสุข

การละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเรื่องสิทธิความเสมอภาคและเท่าเทียมซึ่งเป็นไปได้ยากในสังคมไทยพบตัวอย่างได้มากมายแม้ดูเหมือนว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยในสังคมไทย แต่หากพิจารณาให้ดี จะพบว่าจุดเริ่มต้นของความพยายามที่จะไม่ให้เกิดความเท่าเทียมคือความต้องการในการเหนือกว่าผู้อื่น ซึ่งจะนำมาซึ่งความเหลื่อมล้ำทางสังคมเช่น การพยายามมีรถตำรวจนำขบวนเพื่อเปิดทาง วังรถยนต์ในเหตุผลอันไม่สมควรจากการคิดตั้งแต่เหตุผลส่วนตัวเท่านั้น ซึ่งพบเห็นเหตุการณ์เหล่านี้ได้มากมายหลายคนอาจมองเป็นเรื่องเล็กน้อยแต่ส่งผลกระทบต่อประชาชนที่เดินทาง ด้วยทางถนนใช้เส้นทางจราจรที่ทราบกันดีว่าการจราจรในประเทศไทยเป็นเช่นไร โดยเฉพาะเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลการได้รับสิทธิเหนือคนอื่นเหมาะสมแล้วหรือไม่ หากคนอื่นเหล่านั้นมีเรื่องที่ต้องรีบไปดำเนินการถ้าไม่ทันการณ์จะส่งผลกระทบต่อการค้าดำเนินชีวิตของบุคคลนั้นหรือหากเกิดเรื่องร้ายแรงขึ้นแล้วใคร จะรับผิดชอบได้

หากเปรียบเทียบการเดินทางโดยรถยนต์ของประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกายังสามารถเดินทางร่วมกับประชาชนคนอื่น ๆ ที่ใช้เส้นทางจราจรเดียวกันได้โดยไม่ต้องมีรถนำขบวนหรือปิดการจราจรเป็นการปฏิบัติตนเฉกเช่นคนทั่วไปไม่ต้องแบ่งแยกไม่ต้องแตกต่างกลับทำตนเสมือนคนทั่วไปได้รวมถึงมารยาทการขับรถในปัจจุบันที่ต่างแย่งกันไปก่อนโดยไม่มีการรักษากฎระเบียบหรือรักษามารยาทในการขับรถจนเกิดอุบัติเหตุหรือการกระทบกระทั่งกันอยู่เนื่อง ๆ หรือเหตุการณ์

ที่พบบ่อย เช่น การลัดคิว การไม่ต้องรอคอย การใช้เส้นสายในการช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อให้ได้สิทธิที่เหนือกว่าคนอื่นอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งเป็นการเล่นพรรคเล่นพวกในการปฏิบัติอันมิชอบหรืออาจเรียกได้ว่าเป็นระบบอุปถัมภ์ แต่เป็นการละเมิดสิทธิของคนอื่นที่เขาสมควรจะได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมแต่กลับไม่ได้รับหรือได้รับช้ากว่าคนอื่น บุคคลในสังคมมองว่าเป็นการช่วยไม่ได้ที่ไม่สามารถมีปัญญาหาสมัครพรรคพวกให้การช่วยเหลือดำเนินการให้ได้

เหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนในเรื่องสิทธิความเสมอภาค เห็นได้ว่ามีความเหลื่อมล้ำทางสังคมอยู่มากมายจากเรื่องที่หลากหลายคนมองว่าเป็นเรื่องเล็กไม่ใช่ปัญหา จึงปล่อยปละละเลยในการดำเนินการที่จะป้อนปราชญ์กลับเป็นการส่งเสริมให้เกิดการกระทำดังกล่าวอย่างกว้างขวาง จนเกิดวัฒนธรรมการลอกเลียนแบบปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง เมื่อเห็นคนอื่นกระทำได้ย่อมมองมาที่ตนเองว่าเราก็ทำได้เช่นกัน ถ้าเป็นอย่างนี้แล้วสังคมจะอยู่อย่างมีความสุข มีความเสมอภาค เท่าเทียมแบบสมเหตุสมผลกันได้หรือไม่

สรุปจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเป็นเหตุการณ์ขนาดเล็กไปจนขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบในวงกว้างทั้งปัญหาการดำเนินโครงการภาครัฐที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน ปัญหาหาเสพคดีปัญหาการค้าประเวณี หรือการดำเนินการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมเกิดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม โดยเฉพาะในสังคมไทย แม้จะมีความพยายามในการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง แต่ดูเหมือนว่าปัญหาเหล่านี้จะยังไม่มียุทธศาสตร์หรือหมุดสั่นไปแต่กลับเปลี่ยนตัวผู้เกี่ยวข้อง เปลี่ยนรูปแบบการกระทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการทวีความรุนแรงในการกระทำการต่าง ๆ มากขึ้น ดังนั้นประชาชนชาวไทยทุกคนต้องตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องสิทธิมนุษยชน และให้ความร่วมมือดำเนินการพร้อมขจัดไม่ให้เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นซ้ำอีกหรือไม่ และส่งเสริมให้เกิดการกระทำเช่นนี้อีกต่อไป

2.7 แนวทางหลักกฎหมายต่างประเทศในกลุ่มอาเซียนการเริ่มต้นประกอบธุรกิจคนต่างด้าว

การก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอาจส่งผลให้ผู้ประกอบการบางประเภทกิจการต้องเผชิญกับภาวะการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นจากการเปิดเสรีการค้าสินค้าและการลงทุนประเทศไทยจึงควรศึกษาและประเมินผลกระทบต่อธุรกิจอย่างรอบด้านและครบถ้วน รวมทั้งควรกำหนดกลยุทธ์ธุรกิจและมาตรการทั้งเชิงรุกและเชิงรับครอบคลุมทั้งด้านการตลาดและการลงทุนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่คาดว่าจะเปลี่ยนแปลงไป โดยควรศึกษาแนวทางหลักกฎหมายข้อตกลงและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าการลงทุนในภูมิภาคอาเซียนดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.7.1 กฎหมายการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวของสาธารณรัฐสิงคโปร์

สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศที่ดึงดูดนักลงทุนต่างชาติเนื่องจากความสะดวกในการจัดตั้งและดำเนินธุรกิจด้วยระบบการจัดเก็บภาษีที่ไม่ยุ่งยาก รวมทั้งยังมีมาตรการส่งเสริมการลงทุนและให้ประเทศนั้นเป็นศูนย์กลางการจัดตั้งสำนักงานของธุรกิจข้ามชาติ นอกจากนี้สิงคโปร์ยังได้รับการจัดอันดับจากรายงาน Doing Business ของ World Bank พ.ศ. 2011 ถึง พ.ศ. 2012 ให้เป็นประเทศที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจเป็นอันดับ 1 ของโลก สิงคโปร์มีเงินลงทุนจากต่างชาติประมาณ 6 แสนล้านเหรียญสหรัฐฯ ใน พ.ศ. 2553 และหากพิจารณาเป็นรายประเทศ พบว่าสหรัฐฯ ถือเป็นประเทศที่ลงทุนในสิงคโปร์ที่สำคัญอันดับหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากมีมูลค่าการลงทุนใน พ.ศ. 2553 คิดเป็นร้อยละ 10 ของการลงทุนทั้งหมด ประเทศเนเธอร์แลนด์ถือเป็นอันดับสอง มีการลงทุนร้อยละ 9 และญี่ปุ่นลงทุนคิดเป็นร้อยละ 8 ตามลำดับ จากข้อมูลปี 2552 ประเภทธุรกิจที่มีการลงทุนจากต่างชาติมากที่สุด คือ ธุรกิจบริการด้านการเงินคิดเป็นร้อยละ 41 ของเงินลงทุนจากต่างชาติทั้งหมด อันดับสองคืออุตสาหกรรมการผลิต คิดเป็นร้อยละ 21 และธุรกิจค้าปลีก และค้าส่ง โดยมีการลงทุนร้อยละ 17 ตามลำดับ⁴⁹

1) นโยบายการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของสาธารณรัฐสิงคโปร์ การค้าการลงทุนระหว่างประเทศของสาธารณรัฐสิงคโปร์ยังคงเปิดเสรีด้านการลงทุนยกเว้นที่มีข้อกำหนดในภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ การให้บริการด้านการเงิน Professional Services และ Media Sectors โดยมีหน่วยงาน Economic Development Board (EDB) ซึ่งเป็นหน่วยงานส่งเสริมการลงทุนมีนโยบายการส่งเสริมการลงทุนในทางตรงที่ชัดเจน ดังนี้⁵⁰

(1) นโยบายการส่งเสริมการลงทุนทางตรง Pioneer Incentive หากเป็นธุรกิจที่ยังไม่มีในสาธารณรัฐสิงคโปร์หรือยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐสิงคโปร์ อยู่ในข่ายได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสูงสุดไม่เกิน 15 ปี

(2) นโยบายการส่งเสริมการลงทุนทางตรง Pioneer Service Industries ครอบคลุมบริการทางเทคนิค วิจัยและพัฒนา บริการฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ การออกแบบทางอุตสาหกรรม ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 5 – 15 ปี

⁴⁹ ศูนย์วิจัยธนาคารกสิกรไทย. (2550). *บทความ AEC PLUS You Business To The New Frontier สาธารณรัฐสิงคโปร์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจธนาคารกสิกรไทย. หน้า 44.

⁵⁰ กระทรวงพาณิชย์. (2555). *การค้าและการลงทุน สาธารณรัฐสิงคโปร์*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการค้าส่งออก. หน้า 93.

(3) นโยบายการส่งเสริมการลงทุนทางตรง Development & Expansion Incentive (DEI) หากเป็นการขยายกิจการ ปรับปรุงกิจการ และลงทุนในกิจกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น อยู่ในข่ายลดภาษีเงินได้ลงเหลือไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 สำหรับกำไรในส่วนที่เกินจำนวนที่กำหนดไว้และกำหนดเวลาไม่เกิน 10 ปี โดยสามารถขยายเป็น 20 ปีได้

(4) นโยบายการส่งเสริมการลงทุนทางตรง Expansion Incentive หากเป็นกิจการที่เป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจต่อสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ในส่วนที่เกินจำนวนที่กำหนดไว้เป็นเวลา 10 ปีโดยขยายเวลาเป็น 20 ปีได้

(5) นโยบายการส่งเสริมการลงทุนทางตรง Investment Allowances ครอบคลุมการผลิตสินค้า วิศวกรรมเฉพาะทางบริการเทคนิค วิจัยและพัฒนา บริการวิชาชีพ บริการทางการศึกษา และฝึกอบรม ท่องเที่ยว ฯลฯ จะสามารถหักค่าใช้จ่ายด้านลงทุนได้เป็น 2 เท่า ออกจากรายได้พึงประเมินที่จะคำนวณไปเสียภาษีอากร เป็นเวลา 5 ปี กรณีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว (ยกเว้นโรงแรม) ไม่เกิน 10 ปี

2) กฎหมายการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวของสาธารณรัฐสิงคโปร์

การจัดตั้งองค์กรทางธุรกิจในสาธารณรัฐสิงคโปร์อยู่ภายใต้การกำกับและควบคุมของกฎหมายหลายฉบับ เช่น รัฐบัญญัติองค์กรธุรกิจ 1967 (Companies Act 1967) รัฐบัญญัติหลักทรัพย์ 1926 (Trust Companies Act 1926) กฎหมายเหล่านี้บัญญัติถึงกฎเกณฑ์การจัดตั้งองค์กรทางธุรกิจในสาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยมีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบขององค์กร การขุบเลิกองค์กร รวมถึงการควบรวมกิจการ ซึ่งบัญญัติอนุญาตไว้อย่างกว้างขวางทำให้ องค์กรธุรกิจสามารถควบรวมกิจการทั้งในรูปแบบที่ขุบเลิกองค์กรเดิมทั้งหมดและก่อตั้งเป็นองค์กรธุรกิจใหม่ หรือขุบองค์กรเดิมเพียงหนึ่งองค์กรและคงสถานะองค์กรธุรกิจเดิมหนึ่งองค์กรเอาไว้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสาธารณรัฐสิงคโปร์ถือเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีความก้าวหน้าด้านเศรษฐกิจอย่างมากไม่ว่าจะเป็นการลงทุนโดยตรงหรือการลงทุนผ่านตลาดหลักทรัพย์ ดังนั้น รัฐบาลสาธารณรัฐสิงคโปร์จึงได้บัญญัติกฎหมายการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวหลากหลายและครอบคลุม เช่น⁵¹

สาธารณรัฐสิงคโปร์ให้ความเท่าเทียมกันระหว่างนักลงทุนชาวสิงคโปร์และชาวต่างชาติ ทั้งนี้ชาวต่างชาติสามารถถือหุ้นกิจการต่าง ๆ ได้ในสัดส่วน 100% เกือบทุกประเภทกิจการยกเว้นธุรกิจด้านกระจายเสียงและการจัดสรรคลื่นความถี่ที่กฎหมายระบุให้ต่างชาติถือหุ้นสูงสุดได้ไม่เกินร้อยละ 49 ธุรกิจด้านหนังสือพิมพ์ต่างชาติสามารถถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 5

⁵¹ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 12. หน้า 275-276.

สาธารณรัฐสิงคโปร์ได้กำหนดอาชีพสงวนที่ห้ามต่างชาติเข้ามาประกอบธุรกิจลงทุน ได้แก่ ธุรกิจด้านกฎหมายและการประกอบอาชีพทนายความ

นอกจากนี้ ต่างชาติยังไม่สามารถลงทุนธุรกิจที่ดำเนินการโดยรัฐวิสาหกิจสิงคโปร์ ได้แก่ ธุรกิจการบิน บริการสาธารณะ เช่น ไฟฟ้า ประปา สาธารณรัฐสิงคโปร์ไม่มีกระบวนการอนุมัติการลงทุนจากต่างชาติ นักลงทุนต่างชาติเพียงแค่จดทะเบียนธุรกิจกับหน่วยงานรับจดทะเบียนธุรกิจเท่านั้น Economic Development Board (EDB) เป็นหน่วยงานหลักของสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่รับผิดชอบส่งเสริมการลงทุนในสาธารณรัฐสิงคโปร์ทั้งธุรกิจการผลิตและบริการ โดยทั้งนี้ในบริษัทที่จดทะเบียนในสาธารณรัฐสิงคโปร์จะได้รับสิทธิประโยชน์ทั้งทางภาษี (Tax incentives) และไม่ใช้ภาษีหลายประการ รวมทั้งมีโอกาสได้รับเงินช่วยเหลือและได้รับการลดภาษีกรณีที่สามารถคิดค้นนวัตกรรมและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือสามารถขยายฐานการผลิตโดยจัดตั้งโรงงานเพิ่มเติมทั้งในประเทศและต่างประเทศได้

ทั้งนี้ สาธารณรัฐสิงคโปร์ได้เก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Income Tax) อัตราร้อยละ 17 นับเป็นอัตราต่ำสุดในภูมิภาคเอเชียและประเมินรายตามแหล่งเงินได้ (Territorial basis) การจ่ายเงินปันผลไม่มีภาษีหัก ณ ที่จ่าย สถาบันการเงินให้บริการเต็มรูปแบบแก่นักลงทุนทั้งภายในและภายนอกประเทศ นักลงทุนสามารถเข้าถึงธุรกรรมทางการเงินที่หลากหลายโดยไม่มีข้อจำกัดในการแลกเปลี่ยนเงินตราของต่างประเทศ ซึ่งธนาคารพาณิชย์อนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติสามารถถือครองเงินตราต่างประเทศและมีอิสระในการส่งเงินทุน กำไร เงินปันผล ค่าเช่า และดอกเบี้ย กลับประเทศโดยไม่มีข้อจำกัดใด ๆ⁵²

(1) มาตรการในกลุ่มกฎหมายว่าด้วยการเงิน สาธารณรัฐสิงคโปร์ถือว่าเป็นประเทศที่เป็นเมืองท่าที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก จึงมีเงินตราต่างประเทศหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจต่อวันมากมาย สาธารณรัฐสิงคโปร์จึงพัฒนาระบบ กฎหมายการเงินและภาษีของประเทศให้มีความรัดกุมและมีประสิทธิภาพ โดยบัญญัติกฎหมายไว้หลายสิบฉบับทั้งกฎหมายเกี่ยวกับภาษี ไม่ว่าจะเป็นภาษีเงินได้ เช่น รัษฎบัญญัติภาษีเงินได้ (Income Tax Act) ภาษีสินค้าและบริการ เช่น รัษฎบัญญัติภาษีสินค้าและบริการ (Goods and Services Tax Act) หรือภาษีที่ดิน เช่น รัษฎบัญญัติทรัพย์สิน (Property Tax Act) กฎหมายเกี่ยวกับการเงินและการธนาคาร เช่น รัษฎบัญญัติการเงินการธนาคาร 1970 (Banking Regulations, Monetary Authority of Singapore Act 1970) นอกจากนี้สาธารณรัฐสิงคโปร์ยังได้บัญญัติรัษฎบัญญัติด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตรา (Money-Changing and Remittance

⁵² กระทรวงพาณิชย์. (2557). *รอบรู้เรื่องการลงทุนในอาเซียน Investment (2557)*. กรุงเทพฯ: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. หน้า 68-70.

Businesses Act) โดยได้อนุญาตให้เฉพาะผู้ซึ่งมีใบอนุญาต เท่านั้นที่สามารถแลกเปลี่ยนเงินตราได้อย่างถูกกฎหมาย

(2) มาตรการในกลุ่มกฎหมายว่าด้วยที่ดินการถือครองที่ดิน การใช้ประโยชน์ในที่ดิน หรือ การเช่าที่ดิน ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายหลายฉบับไม่เฉพาะรัฐบัญญัติกฎหมายเอกชน 1909 (Civil Law Act 1909) หากแต่ยังมีกฎหมายเฉพาะอีกหลายฉบับ คือ รัฐบัญญัติการซื้อขายที่ดิน (Lands Acquisition Act) รัฐบัญญัติโฉนดที่ดิน (Registration of Deeds Act) รัฐบัญญัติที่อยู่อาศัย (Residential Property Act) กฎหมายเหล่านี้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการถือครองที่ดิน การใช้ประโยชน์ในที่ดิน หรือ การเช่าที่ดินของเอกชนในสาธารณรัฐสิงคโปร์โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งได้รับมอบอำนาจจากรัฐ บัญญัติการจัดการที่ดินแห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ 2001 (Singapore Land Authority Act 2001) เข้ามาควบคุมดูแลบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายเหล่านี้

(3) มาตรการในกลุ่มกฎหมายว่าด้วยแรงงานและการทำงานของคนต่างด้าว รวมถึงกฎหมายคนเข้าเมือง กฎหมายแรงงานในสาธารณรัฐสิงคโปร์ นั้นได้บัญญัติอยู่ในกฎหมายหลายฉบับเกี่ยวเนื่องกัน ทั้งนี้ เพื่อควบคุมดูแลการจ้างแรงงานในประเทศ ทั้งเป็นคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของ ผู้ใช้แรงงาน เช่น รัฐบัญญัติการจ้างงาน (Employment Act) รัฐบัญญัติโรงงาน (Factories Act) รัฐบัญญัติการเกษียณอายุงาน (Retirement Age Act) รัฐบัญญัติสหภาพการค้า (Trade Unions Act) ระเบียบการบริหารความเสี่ยง 2006 (WSH (Risk Management) Regulations 2006) รัฐบัญญัติเงินทดแทนการบาดเจ็บ (Work Injury Compensation Act) รัฐบัญญัติเงินทดแทนผู้ใช้แรงงาน (Workmen's Compensation Act) รัฐบัญญัติความปลอดภัยในที่ทำงาน 2006 (Workplace Safety and Health Act 2006) และเนื่องจากมีแรงงานต่างชาตินำเข้าไปทำงานในสาธารณรัฐสิงคโปร์เป็น จำนวนมากสาธารณรัฐสิงคโปร์จึงได้บัญญัติกฎหมายเฉพาะในเรื่องการจ้างแรงงานคนต่างด้าว คือ รัฐบัญญัติแรงงานคนต่างด้าว (Employment of Foreign Workers Act) และเนื่องจากสาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศที่เป็นเมืองท่าทำให้มีชาวต่างชาติเข้าออกประเทศเป็นจำนวนมาก สาธารณรัฐสิงคโปร์จึงได้บัญญัติกฎหมายควบคุมเกี่ยวกับคนเข้าเมืองบัญญัติไว้เพื่อรักษาความมั่นคงภายใน คือกฎหมายคนเข้าเมือง (Immigration Act) สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (Immigrations & Checkpoints Authority)

(4) มาตรการในกลุ่มกฎหมายว่าด้วยการให้การอนุญาตประกอบกิจกรรมทางธุรกิจทั้งนี้ยังรวมถึงกฎหมายสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่หลายประเทศให้ความสำคัญ สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศหนึ่งให้เห็นความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อม ดังนั้น จึงได้บัญญัติกฎหมายหลายฉบับเพื่อควบคุม การปล่อยสารพิษสู่สิ่งแวดล้อมและเพื่อจะทำการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมคือรัฐบัญญัติควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อม (Environmental Pollution Control Act) รัฐบัญญัติสัตว์ป่า

และนก (Wild Animals and Birds Act) โดยมีหน่วยงานของรัฐผู้มีหน้าที่รับผิดชอบและมีอำนาจจัดการเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม โดยมี 3 หน่วยงานคือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงน้ำและสิ่งแวดล้อม (Ministry of Environment and Water Resources: MEWR) สำนักงานสิ่งแวดล้อม (National Environmental Agency - NEA) และคณะกรรมการกิจการสาธารณะ (Public Utilities Board - PUB) หากแต่ทั้ง 3 หน่วยงานมีอำนาจหน้าที่แตกต่างกันจึงไม่มีความทับซ้อนหรือขัดกันของอำนาจหน้าที่โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงน้ำและสิ่งแวดล้อม (MEWR) มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมและแหล่งน้ำ (NEA) เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการในการรักษาสภาพแวดล้อมให้เป็นไปตามนโยบายและคณะกรรมการกิจการสาธารณะเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการในการรักษาและจัดสรรแหล่งน้ำ

(5) มาตรการในกลุ่มกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้าและการกักตุนสินค้า ทั้งนี้มาตรการในเรื่องการแข่งขันทางการค้าของสาธารณรัฐสิงคโปร์ตกอยู่ภายใต้ “รัฐบัญญัติการแข่งขันทางการค้า” (The Competition Act 2004) รัฐบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดแต่งตั้งคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (The Competition Commission of Singapore) ขึ้นเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามที่กฎหมายฉบับนี้บัญญัติไว้

(6) มาตรการในกลุ่มกฎหมายควบคุมสินค้าและวัตถุดิบสาธารณรัฐสิงคโปร์บัญญัติกฎหมายควบคุมการนำเข้าและส่งออกสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในสถานะอันตรายต่อการสูญพันธุ์ในรัฐบัญญัตินำเข้า และส่งออก (Import and Export Act) ทั้งควบคุม การนำเข้าและส่งออกพืชต่าง ๆ ในรัฐบัญญัติควบคุมพันธุ์พืช 1999 (Control of Plants Act -1999) นอกจากนี้สารชีวภาพ สารเคมี วัตถุอันตรายและสารก่อรังสีก็ได้รับการควบคุมในการจะนำเข้าประเทศหรือส่งออกจากประเทศใน Biological Agents and Toxins Act 2005, Hazardous Waste (Control of Export, Import and Transit) Act, Radiation Protection Act 2007 (Act 27 Of 2007)

(7) มาตรการในกลุ่มกฎหมายว่าด้วยการเคลื่อนย้ายเทคโนโลยี (Technology Transfer) ในประเทศอื่น ๆ ทั่วโลกสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้มีการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาขึ้นเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองทรัพย์สินเหล่านั้น โดยสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้บัญญัติกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาหลายฉบับแยกออกเป็น 6 กลุ่มกฎหมายคือ

(7.1) กฎหมายเกี่ยวกับ ลิขสิทธิ์ เช่น รัฐบัญญัติลิขสิทธิ์ 1987 (Copyright Act 1987)

(7.2) กฎหมายสิทธิบัตร (Patent Act 1994)

(7.3) กฎหมายเครื่องหมายการค้า (Trade Marks Act 1998)

(7.4) กฎหมายกับการคุ้มครอง ความหลากหลายทางพันธุ์พืช (Plant Varieties Protection Act 2004)

(7.5) กฎหมายเกี่ยวกับฉลากระบุที่มาของสินค้า เช่น Geographical Indication Act 1998

(7.6) และกฎหมายเกี่ยวกับการออกแบบ เช่น รัฐบาลบัญญัติออกแบบเมือง 2000 (Registered Design Act 2000)

(7.7) มาตรการในกลุ่มกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสัมปทานหรือประทานบัตรไม่ปรากฏว่า สาธารณรัฐสิงคโปร์จะบัญญัติกฎหมายห้ามนักลงทุนต่างชาติเข้าถือครองสัมปทานในทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ หากแต่เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติของสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้น มีอยู่อย่างจำกัด

1) รูปแบบในการจัดตั้งบริษัทในสาธารณรัฐสิงคโปร์

รูปแบบองค์กรธุรกิจที่ลงทุนในสาธารณรัฐสิงคโปร์มีสองรูปแบบคือ การเข้าไปลงทุนโดยตรง และการลงทุนผ่านตลาดหลักทรัพย์ สำหรับการลงทุนโดยตรงโดยการเข้าไปตั้งองค์กรธุรกิจสามารถทำได้โดยข้อมูลสำหรับการจัดตั้งบริษัทในสาธารณรัฐสิงคโปร์⁵³ ดังนี้

(1) สามารถมีผู้ถือหุ้นต่างชาติได้ทั้งหมด

(2) ทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ 1 เหรียญสิงคโปร์

(3) สามารถจดทะเบียนชื่อได้ภายใน 1 วัน หากไม่ต้องยื่นขอใบอนุญาตจากหน่วยงานอื่น

(4) มีผู้ถือหุ้นอย่างน้อย 1 คน และกรรมการ 1 คน

(5) ได้รับการยกเว้นภาษีรายได้ 100,000 เหรียญสิงคโปร์แรกต่อปี เป็นเวลา 3 ปีนับแต่วันจัดตั้งบริษัท

(6) ภาษีร้อยละ 9 คิดจากเงินได้ 300,000 เหรียญสิงคโปร์ ต่อปี เริ่มตั้งแต่ปี 2551

(7) ภาษีบริษัทร้อยละ 17 สำหรับเงินได้ที่นอกเหนือจาก 300,000 เหรียญสิงคโปร์แรก

แรก

(8) โดยทั่วไปไม่มีภาษีบนกำไรที่ได้รับจากการขายคืนสินทรัพย์(Capital Gain Tax) และ เงินปันผล

(9) สิงคโปร์จะออกวีซ่าสำหรับผู้ประกอบการ (Entrepreneur Pass) ให้แก่เจ้าของกิจการที่ประสงค์จะย้ายกิจการมาที่ประเทศสิงคโปร์

(10) ไม่มีข้อจำกัดในการแลกเปลี่ยนและการส่งเงินกำไรจากการประกอบการกลับประเทศ

⁵³ กระทรวงพาณิชย์. อังแล้วเชิงอรรถที่ 50. หน้า 93.

2) กิจการที่เปิดให้ลงทุน กิจการที่ห้ามลงทุน และกิจการลงทุนที่มีเงื่อนไขพิเศษ

จากต่างประเทศบทบัญญัติเกี่ยวกับการช่วยเหลือคนต่างด้าวที่ฝ่าฝืนกฎหมาย การลงทุนในสาธารณรัฐสิงคโปร์จึงมีน้อยที่คนต่างด้าวที่จะฝ่าฝืนกฎหมายการลงทุนในสาธารณรัฐ สิงคโปร์จะมีเพียงกฎหมายที่ควบคุมการประกอบธุรกิจภายในของประเทศ เช่น กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง กฎหมายธุรกิจ และกฎหมายการค้าอื่น ๆ ที่คนต่างด้าวต้องปฏิบัติตาม ไม่ต่างจาก ธุรกิจท้องถิ่นของ คนสิงคโปร์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ให้ความเท่าเทียมกันระหว่างนักลงทุนชาว สิงคโปร์และชาวต่างชาติ โดยชาวต่างชาติสามารถถือหุ้นได้ร้อยละ 100 ในธุรกิจเกือบทุกสาขา ยกเว้น

(1) ด้านการกระจายเสียง และการจัดสรรคลื่นความถี่ ถือหุ้นสูงสุดไม่เกินร้อยละ 49

(2) กิจการด้านหนังสือพิมพ์ถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 5 ส่วนกิจการที่ห้ามนักลงทุน ต่างชาติลงทุน ได้แก่ ธุรกิจด้านกฎหมายและการประกอบอาชีพทนายความรวมถึงสาขาที่เกี่ยวข้อง กับกิจการวิสาหกิจของรัฐการลงทุนในสาธารณรัฐสิงคโปร์ กฎหมายการลงทุนของสาธารณ รัฐ สิงคโปร์เอื้อประโยชน์ต่อผู้ลงทุนเป็นอย่างมากโดยไม่กำหนดเงินลงทุนขั้นต่ำและอนุญาตให้ นัก ลงทุนสามารถถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในสาธารณรัฐสิงคโปร์รวมถึงไม่มีการ ควบคุมในการโอนเงินตราต่างประเทศ และผลกำไรในการประกอบธุรกิจกลับคืนประเทศผู้ลงทุน ดังนั้นจึงไม่มีเส้นแบ่งแยกความแตกต่างระหว่าง คนต่างด้าว และนักธุรกิจท้องถิ่นในสาธารณ รัฐ สิงคโปร์

3) สิทธิประโยชน์การลงทุนทางภาษี (Tax incentives)

สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศที่ให้ความเท่าเทียมกันระหว่างนักลงทุนในประเทศ และต่างประเทศ อีกทั้งยังเปิดกว้างให้นักลงทุนต่างประเทศสามารถลงทุนได้ 100 % เกือบทุกสาขา ยกเว้นเพียงด้านการกระจายเสียงและการจัดสรรคลื่นความถี่ (สูงสุดไม่เกินร้อยละ 49) กิจการด้าน หนังสือพิมพ์ (ไม่เกินร้อยละ 5) ส่วนกิจการที่ห้ามนักลงทุนของต่างชาติเข้ามาลงทุน ได้แก่ ธุรกิจ ด้านกฎหมายและการประกอบอาชีพทนายความ รวมถึงบางสาขาที่เกี่ยวข้องกับกิจการวิสาหกิจ ของรัฐ นอกจากนี้ยังอนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างใน สิงคโปร์รวมถึงไม่มีการควบคุมการ โอนเงินตราต่างประเทศ และผลกำไรในการประกอบธุรกิจ ออกนอกประเทศ อีกทั้งยังมีการช่วยนักลงทุนต่างชาติในเรื่องการภาษีโดยแบ่งเป็นรายละเอียดดังนี้

(1) Development & Expansion Incentive (DEI) แรงจูงใจในการพัฒนาและการ ขยายตัว โดย เป็นการลดภาษีนิติบุคคลแก่บริษัทที่จดทะเบียนในสิงคโปร์ ในกรณีที่บริษัทนำ เทคโนโลยีใหม่ ๆ นำมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ หรือขยายฐานการผลิตโดยจัดตั้งโรงงานเพิ่มเติม

และบริษัทที่ได้รับสิทธิ DEI จะเสียภาษีนิตินบุคคลในอัตราลดหย่อนจากร้อยละ 17 เหลือร้อยละ 10 ภายในระยะเวลาที่กำหนดซึ่งจะไม่เกิน 20 ปี⁵⁴

(2) Integrated Investment Allowance (IIA) การลงทุนแบบบูรณาการ โดยให้ประโยชน์แก่บริษัทที่ได้รับสิทธิ DEI ในการขยายระยะเวลาสิทธิในการที่จะเสียภาษีนิตินบุคคล⁵⁵ ในอัตราลดหย่อนสูงสุด 10 ปี โดยเงื่อนไขในการได้รับสิทธิ IIA คือ บริษัทที่ได้รับสิทธิ DEI จะต้องจัดตั้งบริษัทใหม่ (Project Company) ภายนอกสิงคโปร์เพื่อดำเนินโครงการอันเกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีระดับสูงหรือการให้บริการทางเทคโนโลยี บริษัทที่ต้องการได้รับสิทธิ IIA จะต้องยื่นคำร้องต่อกระทรวงการค้าและอุตสาหกรรม (Ministry of Trade and Industry)

(3) International/Regional Headquarters Award (IHQ/RHQ) เป็นการที่ลดภาษีนิตินบุคคลแก่บริษัทที่มีสำนักงานใหญ่ (Headquarter) หรือสำนักงานใหญ่ส่วนภูมิภาค (Regional Headquarter) ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งบริษัทจะต้องแสดงให้เห็นว่าเป็นบริษัทขนาดใหญ่โดยมีเงินลงทุนและจากกิจกรรมในหลายประเทศไม่ใช่เฉพาะในสาธารณรัฐสิงคโปร์ มีการบริหารงานหลักในประเทศ และมีผู้บริหารประจำอยู่ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ เป็นต้น โดยประโยชน์ที่จะได้รับจากสิทธิ IHQ/RHQ คือ บริษัทจะเสียภาษีนิตินบุคคลในอัตราร้อยละ 15 ใน 3 ปีแรก ซึ่งหากบริษัทมีทุนจดทะเบียนชำระแล้ว (Paid-up Capital) ไม่ต่ำกว่า 500,000 เหรียญสิงคโปร์ ภายในปีที่ 3 ที่ได้รับสิทธิ จะสามารถขยายระยะเวลาสิทธิประโยชน์ออกไปได้อีก 2 ปี

(4) Pioneer Incentive แรงจูงใจในการริเริ่มในการประกอบธุรกิจใหม่ โดยเป็นการลดภาษีนิตินบุคคลให้กับบริษัทที่มีการใช้เทคโนโลยีใหม่ ทักษะ หรือความรู้เพื่อยกระดับมาตรฐานในการผลิตหรือการให้บริการต่าง ๆ เช่น การจัดอบรมพนักงานเพื่อให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีใหม่ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งบริษัทที่ต้องการได้รับสิทธิจะต้องปรึกษาเจ้าหน้าที่ของหน่วยส่งเสริมการลงทุน ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ (Economic Development Board: EDB) ถึงหลักเกณฑ์ในการยื่นคำร้องขอ รับสิทธิและอัตรากำไรที่ได้รับการลดหย่อน⁵⁶

(5) Finance and Treasury Centre (FTC) ศูนย์บริหารการเงิน เป็นสิทธิประโยชน์ที่สนับสนุนให้บริษัทขนาดใหญ่ใช้สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นฐานของศูนย์บริหารการเงิน (Finance and Treasury Centre) ในภูมิภาค โดยบริษัทจะต้องมีการใช้จ่ายรวม (Total business spending) ไม่ต่ำกว่า

⁵⁴ กระทรวงพาณิชย์. (2555). *รอบรู้เรื่องการลงทุนในอาเซียนสาธารณรัฐสิงคโปร์*. กรุงเทพฯ: กรมการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. หน้า 68.

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 49.

⁵⁶ กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. (2555). *ข้อมูลพื้นฐานอาเซียน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการต่างประเทศ. หน้า 12-15.

750,000 เหรียญสิงคโปร์ มีเจ้าหน้าที่ระดับชำนาญการปฏิบัติงานในศูนย์บริหารเงินของบริษัทที่ตั้งอยู่ที่สาธารณรัฐสิงคโปร์อย่างน้อย 3 คนมีกิจกรรมทางการเงิน เช่น บริการให้คำแนะนำทางการเงิน เติร์มตราสารเครดิต (Letter of credit) ระหว่างบริษัทเครือข่ายอย่างน้อย 3 บริษัท บริษัทที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขจะเสียภาษีนิติบุคคลในอัตราลดหย่อนร้อยละ 10 จากรายได้ที่ได้รับจากบริษัทลูก (Subsidiary) หรือบริษัทในเครือที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมทางการเงิน และดอกเบี้ยที่ได้จากการลงทุนทางการเงินอื่น ๆ โดยบริษัทที่ต้องการได้รับสิทธิต้องยื่นคำร้องต่อหน่วยส่งเสริมการลงทุนในสาธารณรัฐสิงคโปร์ (Economic Development Board: EDB)

(6) Aircraft Leasing Scheme (ALS) โครงการเช่าเครื่องบิน เป็นโครงการที่ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่บริษัทที่ให้บริการเช่าเครื่องบิน (Aircraft leasing company) ซึ่งมีรายละเอียดจากการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการให้เช่าเครื่องบิน เช่น การบริหารจัดการเช่าเครื่องบิน การให้คำปรึกษาเกี่ยวข้องกับการจัดซื้อเครื่องบิน การขายเครื่องบินการจำหน่ายเครื่องบิน เป็นต้น โดยบริษัทจะเสียภาษีในอัตราลดหย่อน คือ ร้อยละ 5 หรือร้อยละ 10 ภายในระยะเวลา 5 ปีและในบางกรณี บริษัทอาจจะขอยกเว้นจากการเสียภาษีหัก ณ ที่จ่าย (Withholding tax) ที่เรียกเก็บจากดอกเบี้ยในเงินกู้เพื่อการซื้อเครื่องบินหรือเครื่องยนต์ของเครื่องบิน⁵⁷

2.7.2 กฎหมายการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวของสหพันธรัฐมาเลเซีย

สหพันธรัฐมาเลเซียเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จอย่างมากในด้านการส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศโดยในปี 2555 มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในสหพันธรัฐมาเลเซียสูงเป็นอันดับ 3 เมื่อเทียบกับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ ซึ่งทางรัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมการลงทุนที่โดดเด่นและมีความต่อเนื่องกฎระเบียบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนของสหพันธรัฐมาเลเซียนั้นประกอบด้วย Industrial Coordination Act 1975 ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นให้การพัฒนาอุตสาหกรรมประเทศได้มีพัฒนาการอย่างเป็นระบบ⁵⁸

ทั้งนี้ สหพันธรัฐมาเลเซียใช้การลงทุนทางตรงเพื่อการพัฒนาประเทศมาเป็นเวลาหลายปี โดยมีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านการลงทุน คือ กระทรวงพัฒนาอุตสาหกรรมสหพันธรัฐมาเลเซีย (Malaysian Industrial Development Authority-MIDA) ซึ่งได้เป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการค้าและอุตสาหกรรม (Ministry of Trade and Industry (MITI) กิจการที่รัฐบาลให้การส่งเสริมการลงทุน จะมีการให้สิทธิประโยชน์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ทั้งนี้

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 54

⁵⁸ กรมการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2557). *มาเลเซียกับการปรับปรุงกฎระเบียบด้านการลงทุน*. กรุงเทพฯ: ส่วนบริหารงานทวิภาคีสันักอาเซียน. หน้า 3-4.

ได้อยู่ภายใต้กฎหมายที่สำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน 1986 (Promotion of Investments Act 1986) พระราชบัญญัติรายได้จากภาษี 1967 (Income Tax Act 1967) พระราชบัญญัติผู้บริโภคราย 1967 (Customs Act 1967) พระราชบัญญัติภาษีขาย 1972 (Sales Tax Act 1972) และกฎหมายเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Free Zones Act 1990) ซึ่งกฎหมายเหล่านี้ครอบคลุมทั้งภาคอุตสาหกรรม การเกษตร การบริการต่าง ๆ และการท่องเที่ยว

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นหนึ่งในเสาหลัก⁵⁹ เพื่อให้ประเทศอาเซียนนั้นได้บรรลุสู่การเป็น “ประชาคมอาเซียน” อย่างสมบูรณ์ภายในปี 2558 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือ AEC เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยขยายปริมาณการค้าและการลงทุนภายในภูมิภาค สร้างอำนาจการต่อรองและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของอาเซียนในเวทีเศรษฐกิจโลก เพิ่มสวัสดิการและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนของประเทศสมาชิกอาเซียน ลดช่องว่างของระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกอาเซียน และส่งเสริมให้อาเซียนสามารถรวมตัวเข้ากับประชาคมโลกได้อย่างเหมาะสมภายในหลักการของการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วย การประหยัดจากขนาด การแบ่งงานกันทำและการพัฒนาความชำนาญในการผลิตของประเทศสมาชิกอาเซียนต่อไป

1) สิทธิประโยชน์หลักตามกฎหมายส่งเสริมการลงทุน

อาจจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะคือ กลุ่มนักลงทุนที่ได้สิทธิพิเศษ (Pioneer Status) และนักลงทุนที่ได้รับยกเว้นภาษี (Investment Tax Allowance -ITA) ซึ่งนักลงทุนสามารถเลือกได้อย่างใดอย่างหนึ่งที่จะเห็นว่าเป็นประโยชน์ที่สุดได้ เช่น หากการลงทุนนั้นต้องเน้นการซื้อเครื่องจักรหรือโรงงาน อาจเลือกสิทธิประโยชน์แบบที่สองได้และไม่มีการแบ่งแยกระหว่างนักลงทุนต่างชาติและนักลงทุนท้องถิ่นโดยได้จำแนกดังนี้

(1) การส่งเสริมการลงทุนแบบได้สิทธิพิเศษ (Pioneer Status)⁶⁰ บริษัทที่ยื่นขอสิทธิประโยชน์ในกลุ่ม Pioneer Status จะได้รับยกเว้นภาษีเงินได้บางส่วนเป็นเวลา 5 ปี นับจากวันที่เริ่มการผลิต (วันที่เริ่มการผลิตนับจากวันที่ใช้กำลังการผลิตเกินร้อยละ 30 ของกำลังการผลิตรวม) โดยนำรายได้เพียงร้อยละ 30 ของเงินได้สุทธิ (Statutory Income) หรือเงินได้ที่ได้รับหลังจากหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนต่าง ๆ แล้วมาใช้เป็นฐานในการคำนวณ ภาษีเงินได้ในอัตราปกติสำหรับการลงทุนในเขตที่รัฐบาลส่งเสริมพิเศษเช่น ชาราวัก ซาบาห์ กลันตัน ตรังกานู ปาหัง และยะโฮร์ จะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ทั้งหมดเป็นเวลา 5 ปี

⁵⁹ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2555). *การจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. หน้า 2.

⁶⁰ ส่วนบริหารงานทวิภาคี สำนักอาเซียน. (2559). *บทความสิทธิประโยชน์การลงทุนในมาเลเซีย*. กรุงเทพฯ: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. หน้า 6-7.

(2) การส่งเสริมการลงทุนแบบที่ได้รับยกเว้นภาษี (Investment Tax Allowance -ITA) ในบริษัท ที่ยื่นขอสิทธิประโยชน์ในกลุ่มได้รับยกเว้นภาษีสามารถนำค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าทุน เช่น โรงงาน เครื่องจักร และอุปกรณ์ต่าง ๆ ตามเงื่อนไขของกระทรวงพัฒนาอุตสาหกรรม สหพันธรัฐมาเลเซีย โดยนำมาหักลดหย่อนได้ร้อยละ 60 ของค่าใช้จ่ายดังกล่าวก่อนนำไปคำนวณภาษีเงินได้ในอัตราปกติ แต่ต้องไม่เกินร้อยละ 70 ของเงินได้สุทธิ (Statutory Income) ในปีนั้นเป็นเวลา 5 ปี นับจากวันที่ค่าใช้จ่ายนั้นเกิดขึ้น ส่วนที่เหลือจึงจะนำมาคำนวณเพื่อชำระภาษีในอัตราปกติ⁶¹ ทั้งนี้ค่าใช้จ่ายส่วนที่ยังมิได้นำมาหักลดหย่อนในปีนั้น สามารถยกไปหักลดหย่อนในปีถัดไปได้จนกว่าจะเต็มจำนวนสำหรับการลงทุนในเขตที่รัฐบาลส่งเสริมพิเศษ เช่น รัฐชาราว์คชาบาร์ท กลันตัน ตรังกานู ปาหัง และยะโฮร์ สามารถนำค่าใช้จ่ายซื้อสินค้าทุนดังกล่าวมา หักลดหย่อนได้เต็มจำนวนและได้สูงสุดถึงร้อยละ 100 ของเงินได้สุทธิ (Statutory Income) ในปีนั้นเป็นเวลา 5 ปี

(3) การส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง ที่มีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนา (R&D) อย่างต่ำร้อยละ 1 ของค่าใช้จ่ายรวมทั้งปี โดยจะต้องประกอบกิจการมาแล้วอย่างน้อย 3 ปี หรืออุตสาหกรรมที่มีนักวิทยาศาสตร์หรือนักวิจัยทางวิทยาศาสตร์ระดับปริญญาที่มีประสบการณ์การทำงานอย่างต่ำ 5 ปี โดยนักวิทยาศาสตร์หรือนักวิจัยเหล่านี้คิดเป็นร้อยละ 15 ของแรงงานทั้งหมดในอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงที่ผ่านเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น จะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ทั้งหมดจากรายได้สุทธิเป็นระยะเวลา 5 ปี หรือได้รับการลดหย่อนภาษีร้อยละ 60 ของต้นทุนที่เกิดขึ้นภายใน 5 ปี นับจากวันแรกที่เกิดค่าใช้จ่ายต้นทุน

นอกเหนือจากสิทธิประโยชน์ที่นักลงทุนจะได้รับจากกรณีกลุ่มนักลงทุนที่ได้สิทธิพิเศษ (Pioneer Status) และนักลงทุนที่ได้รับยกเว้นภาษี (Investment Tax Allowance - ITA) แล้ว รัฐบาลสหพันธรัฐมาเลเซีย ยังให้สิทธิประโยชน์เพิ่มเติมสำหรับอุตสาหกรรมที่ต้องการสนับสนุนเป็นพิเศษ ซึ่งมีหลายสาขาใน ทุกภาคการผลิต แต่ที่สำคัญได้แก่ ภาคอุตสาหกรรม โครงการลงทุนที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง (High Technology) โครงการลงทุนที่เป็นยุทธศาสตร์ของประเทศ โครงการลงทุนที่สร้างความเชื่อมโยงภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ (Industrial Linkage Programme: ILP) การผลิตในส่วนประกอบและชิ้นส่วนยานยนต์ รวมทั้งธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้รับส่งเสริม เป็นต้น โดยจะได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ทั้งหมด เป็นเวลา 5 ปี และการนำเข้าสินค้าทุนนั้นสามารถนำมาหักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 60 (แต่ถ้าอยู่ในเขตที่รัฐบาลส่งเสริมพิเศษสามารถนำมาหักค่าใช้จ่ายได้ทั้งหมดเป็นเวลา 5 ปี)

⁶¹ กรมส่งเสริมการค้าส่งออก. (2555). *การค้าและลงทุน สหพันธรัฐมาเลเซีย*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการต่างประเทศ. หน้า 68-72.

สำหรับการผลิตเครื่องจักร⁶² เฉพาะแบบจะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้และค่าใช้จ่าใช้ในการนำเข้าสินค้าทุนทั้งหมดเป็นเวลา 5 ปี ส่วนการผลิตเครื่องจักรหนักจะสามารถได้รับลดหย่อนภาษีเงินได้ร้อยละ 70 ของอัตราปกติ (สำหรับการลงทุนในเขตที่รัฐบาลส่งเสริมพิเศษจะได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ทั้งหมด) เป็นเวลา 5 ปี และการนำเข้าสินค้าทุนสามารถนำมาหักค่าใช้จ่าได้ในอัตราร้อยละ 60 (สำหรับการลงทุนในเขตที่รัฐบาลส่งเสริมพิเศษสามารถหักค่าใช้จ่าได้ทั้งหมด) เป็นเวลา 5 ปี

ภาคเกษตร⁶³ การผลิตและแปรรูปอาหารที่เป็นโครงการใหม่และที่เป็นการขยายการลงทุนเพิ่มเติม โครงการผลิตอาหารฮาลาล การทำฟาร์มเลี้ยงสัตว์ปีกที่ทันสมัยการปลูกไม้ยางพารา การส่งออกอาหาร ผลไม้ และดอกไม้เป็นต้น จะได้รับยกเว้นภาษีเงินได้บางส่วนโดยนำเงินได้เพียง ร้อยละ 30 ของเงินได้ทั้งหมดมาคำนวณภาษี เป็นเวลา 5 ปี นับจากวันที่มีผลผลิตออกจำหน่ายส่วน การลงทุนในเขตที่รัฐบาลส่งเสริมพิเศษ ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ทั้งหมดเป็นเวลา 5 ปีท่องเที่ยว โรงแรมหรือโครงการท่องเที่ยวที่อยู่ในพื้นที่ส่งเสริมพิเศษ ทั้งนี้มีส่วนลดค่าใช้จ่าในการโฆษณาและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในต่างประเทศ การยกเว้นภาษีบางรายการให้กับบริษัท ท่องเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าประเทศมากกว่า 500 คน การยกเว้นภาษีให้กับธุรกิจจัดการประชุมและการแสดงสินค้า เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีสิทธิประโยชน์ที่เป็นรายละเอียดปลีกย่อยจำแนกตามประเภทธุรกิจภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ อีกมากมาย เช่น การลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา (R&D) การลงทุนในเขตในเขตอุตสาหกรรมสื่อผสม (Multimedia Super Corridor - MSC) โครงการลงทุนด้านการสื่อสาร และสารสนเทศ (ICT) การลงทุนด้านการเดินเรือและการขนส่ง ซึ่งสามารถขอข้อมูลเพิ่มเติมได้จากกระทรวงพัฒนาอุตสาหกรรมสหพันธรัฐมาเลเซีย ทั้งนี้ นักลงทุนไทยสามารถถือหุ้นได้ในอัตราร้อยละ 100 และสามารถนำรายได้ออกจากประเทศได้อย่างเสรี

กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนการประกอบธุรกิจของสหพันธรัฐมาเลเซียโดยได้ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่สำคัญมีจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ 1) พระราชบัญญัติการขึ้นทะเบียนธุรกิจ (Registration of Businesses Act 1956) 2) พระราชบัญญัติองค์กรธุรกิจ Companies Act 1965 (Revised-1973) และ 3) กฎหมายกบุมิบุตรหรือกบุมิบุตรา (Bumiputra)⁶⁴ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

⁶² เรื่องเดียวกัน, หน้า 57.

⁶³ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2557). *รอบรู้เรื่องการลงทุนในอาเซียน สหพันธรัฐมาเลเซีย*. กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์. หน้า 103-104.

⁶⁴ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 59*. หน้า 2.

(3.1) พระราชบัญญัติการขึ้นทะเบียนธุรกิจ (Registration of Businesses Act 1956)

เป็นกฎหมายที่ระบุขั้นตอนและกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับการจดทะเบียนพาณิชย์ในสหพันธรัฐมาเลเซีย แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้นั้นไม่มีผลบังคับใช้กับธุรกิจของรัฐ บริษัทที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติองค์กรธุรกิจหรือองค์กรรูปแบบอื่น ๆ ที่มีกฎหมายเฉพาะ กำกับไว้อยู่แล้ว ทั้งนี้กฎหมายฉบับนี้มีกฎหมายลูก คือระเบียบการขึ้นทะเบียนธุรกิจ (Registration of Businesses Rules 1957) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ระบุรายละเอียดต่าง ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจดทะเบียนธุรกิจ

(3.2) พระราชบัญญัติการขึ้นทะเบียนธุรกิจ (Companies Act 1965 (Revised-1973) (Act 125)

ซึ่งเป็นกฎหมายที่ควบคุมการจดทะเบียนบริษัทข้อกำหนดต่าง ๆ เกี่ยวกับหุ้นและแหล่งทุนต่าง ๆ การจัดการและการกำกับดูแลบริษัท การบัญชีและการสอบบัญชี การควบรวมบริษัท การเลิกกิจการและข้อกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริษัท โดยมีกฎหมายลูกคือระเบียบขององค์กรธุรกิจ (Companies Regulations 1966) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับบริษัทเพิ่มเติมจากพระราชบัญญัติการขึ้นทะเบียนธุรกิจ⁶⁵

(3.3) กฎหมายกัมบิบุตร หรือ กัมปิบุตร (Bumiputra)

คำว่า “Bumiputra” เป็นภาษามลายู แปลว่า คนถิ่น หรือผู้ที่มิถิ่นกำเนิดมีชาติพันธุ์ดั้งเดิม ในทางราชการหมายถึง ชาวมาเลย์หรือชาวมลายูเดิมที่นับถือศาสนาอิสลามและชนพื้นเมืองเดิมเช่น Orang Asli ที่อาศัยอยู่ในรัฐซาบฮ์และซาราวัก กฎหมายนี้รัฐจะให้ความสำคัญต่อการปกป้องสิทธิ และผลประโยชน์ของชาวมาเลย์และชนเผ่าเดิม โดยบัญญัติในรัฐธรรมนูญให้ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ และผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามจะมีสิทธิพิเศษเพราะรัฐบาลถือว่าคนมาเลย์คือ เจ้าของประเทศแห่งนี้และมีเชื้อสายเป็นบุตรแห่งแผ่นดินนี้ กรณีการประกอบกิจการของคนต่างชาติ มีเงื่อนไขเกี่ยวกับ “กัมบิบุตร” ดังนี้

(3.3.1) ต้องมีสัดส่วนผู้ถือหุ้นกัมบิบุตรเป็นจำนวนร้อยละ 30 ในโครงสร้างผู้ถือหุ้นของบริษัท

(3.3.2) ต้องตั้งกัมบิบุตรเป็นกรรมการ/หรือคณะกรรมการของบริษัท

(3.3.3) ต้องจ้างพนักงานในทุกระดับรวมถึงระดับบริหารที่สะท้อนส่วนประกอบทางเชื้อชาติ ของประชากรมาเลเซีย

⁶⁵ กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม. (2556). *เตรียมความพร้อมผู้ประกอบการขนส่งไทยสู่อาเซียน” (สหพันธรัฐมาเลเซีย)*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 22-25.

(3.3.4) มีการเพิ่มการใช้งานท่าอากาศยานและท่าเรือภายในประเทศสำหรับการนำเข้า/ส่งออก ของสินค้า

(3.3.5) มีการใช้บริการทางวิชาชีพกฎหมายและวิชาชีพอื่น ๆ จากบริษัทท้องถิ่นของมาเลเซีย

(3.3.6) จัดส่งรายงานงบการเงินประจำปีให้แก่กระทรวงฯ และปฏิบัติตามระเบียบและ ข้อบังคับระดับท้องถิ่นทุกประการ

(4) รูปแบบองค์กรธุรกิจที่ลงทุนในสหพันธรัฐมาเลเซีย⁶⁶

การจัดตั้งบริษัทมีรูปแบบองค์กรธุรกิจในสหพันธรัฐมาเลเซียมี 7 รูปแบบ โดยมีรายละเอียด และข้อแตกต่าง ดังนี้

(4.1) กิจการเจ้าของเดียว (Sole Proprietorship) ธุรกิจที่มีเจ้าของคนเดียวโดยมีความรับผิดชอบต่อหนี้สินไม่จำกัดกิจการและทรัพย์สินของกิจการสามารถถูกอายัดหรือดำเนินการทางกฎหมายอื่น ๆ

(4.2) ห้างหุ้นส่วนสามัญ (General Partnership) ธุรกิจที่ผู้เป็นหุ้นส่วนต้องรับผิดชอบต่อ ภาระหนี้สินของห้างหุ้นส่วนทั้งหมดร่วมกัน จำนวนหุ้นส่วนของห้างหุ้น ส่วนสามัญ ต้องอยู่ระหว่าง 2 ถึง 20 ราย

(4.3) ห้างหุ้นส่วนจำกัด (Limited Partnership) รูปแบบของห้างหุ้นส่วนที่ประกอบไปด้วยหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบอย่างน้อย 1 คน และหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบอย่างน้อย 1 คน ผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบเป็นผู้จัดการกิจการรายวันของห้างหุ้นส่วน รวมทั้งเป็นผู้รับผิดชอบต่อหนี้สินและการกระทำของผู้เป็นหุ้นส่วนรายอื่น ๆ ในขณะที่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบ ไม่จำเป็นต้องดูแลกิจการรายวันของห้างหุ้นส่วน ความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบจำกัดอยู่แค่เท่าเงินที่ลงทุนไว้ รวมทั้งไม่ต้องรับผิดชอบต่อหนี้สินและการกระทำของผู้เป็นหุ้นส่วนรายอื่น ๆ⁶⁷

(4.4) ห้างหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบ (Limited Liability Partnership) มีลักษณะเหมือนกับ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ยกเว้นแต่ว่าผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบไม่ต้องรับผิดชอบต่อ การกระทำของผู้เป็นหุ้นส่วนรายอื่น ชื่อเรียกร้องของลูกจ้าง และความรับผิดชอบสาธารณะ

⁶⁶ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2555). *โอกาสและทิศทางการค้าและการลงทุนในประเทศมาเลเซีย*. กรุงเทพฯ: สำนักข่าวพาณิชย์ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. หน้า 71.

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 59.

(4.5) บริษัทจำกัดโดยหุ้น (Company Limited by Share) เป็นบริษัทที่จัดตั้งภายใต้หลักการว่าความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นถูกจำกัดไว้ตามจำนวนหุ้นหากบริษัทล้มละลายหรือต้องชำระหนี้ ผู้ถือหุ้นไม่มีภาระผูกพันที่จะต้องชำระหนี้ของบริษัท⁶⁸ เว้นเสียแต่ว่าผู้ถือหุ้นได้ให้การประกันเป็น การส่วนตัวไว้บริษัทจำกัดโดยหุ้นสามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

(4.5.1) บริษัทเอกชนจำกัด (Private Limited Company) เป็นบริษัทที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ขายหุ้นออกสู่สาธารณะหรือเชิญชวนให้สาธารณะฝากเงินกับบริษัทเพื่อการลงทุน ทั้งนี้โดยจำนวนผู้ถือหุ้นอยู่ระหว่าง 2 ถึง 50 ราย

(4.5.2) บริษัทมหาชนจำกัด (Public Limited Company) เป็นบริษัทที่สามารถออกหุ้นสู่สาธารณะในรูปแบบใดก็ได้ จำนวนผู้ถือหุ้นต่ำที่สุดคือ 2 รายและจะมีมากเท่าไรก็ได้ บริษัทสามารถนำหุ้นออกสู่ตลาดหลักทรัพย์ของสหพันธรัฐมาเลเซียได้โดยให้เป็นไปตามข้อบังคับที่กำหนดไว้

(4.6) บริษัทจำกัดโดยการรับประกัน (Company Limited by Guarantee) ภาระความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นถูกจำกัดไว้ตามจำนวนที่ได้ให้การรับประกันไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิที่ผู้ถือหุ้นทั้งหมดได้ลงนามไว้บริษัทจำกัดโดยการรับประกันมักจะเป็นองค์กรไม่แสวงหากำไรหรือสมาคม

(4.7) บริษัทไม่จำกัด (Unlimited Company) บริษัทไม่จำกัดไม่มีการจำกัดภาระความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้น บริษัทไม่จำกัดแตกต่างจากกิจการเจ้าของเดียวและห้างหุ้นส่วนตรงที่มีข้อบังคับของบริษัทโดยเฉพาะอยู่และสามารถคืนเงินทุนให้แก่ผู้ถือหุ้นได้โดยอิสระ

(5) ความมุ่งหมายของรัฐบาลสหพันธรัฐมาเลเซีย

ต้องการสนับสนุนให้มาเลเซียเป็นศูนย์กลาง (Hub) ในการพัฒนาเทคโนโลยีข้อมูลและการติดต่อสื่อสาร จึงมีนโยบายให้สิทธิพิเศษแก่บริษัทที่ให้บริการด้านมัลติมีเดีย โดยบริษัทที่ได้รับสถานะของ MSC⁶⁹ จะได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ใน Bill of Guarantees ดังนี้

(5.1) มีสาธารณูปโภคทางกายภาพและทางข้อมูลในระดับโลกให้กับนักลงทุน

⁶⁸ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 64. หน้า 60.

⁶⁹ MSC (Multimedia Super Corridor) หมายถึง โครงการเพื่อทำให้เป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามระบุนโยบาย “วิชั่น 2020” ให้สำเร็จผลและเปลี่ยนให้มาเลเซียกลายเป็นประเทศที่มีความล้ำหน้าทางด้านเทคโนโลยี MSC มีเป้าหมายในการผลักดันให้มาเลเซียกลายเป็นศูนย์กลางด้านการพัฒนาด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีมัลติมีเดีย ขับเคลื่อนเป้าหมายด้วยบริษัททั้งในและต่างประเทศซึ่งจับมือกับภาครัฐอย่างเป็นระบบ ถือเป็นต้นยุคสารสนเทศที่กำลังได้รับความสนใจอย่างมากในขณะนี้.

- (5.2) อนุญาตให้จ้างพนักงานที่มีความรู้จากต่างชาติได้
- (5.3) รับประกันเสรีภาพในการเป็นเจ้าของบริษัท
- (5.4) มีเสรีภาพในการหาแหล่งทุนจากทั่วโลกเพื่อสาธารณูปโภคใน MSC และเสรีภาพในการกู้ยืมเงินจากกองทุน

(5.5) สิทธิประโยชน์ทางการเงิน ได้แก่ ยกเว้นภาษีเงินได้สูงสุด 10 ปีหรือได้รับ Investment Tax Allowance 100% และยกเว้นอากรนำเข้าอุปกรณ์จำเป็นที่มัลติมีเดีย

(5.6) ได้รับการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

(5.7) รับประกันว่าจะไม่มีการตรวจสอบ (Censor) อินเทอร์เน็ต

(5.8) มีระบบภาษีโทรคมนาคมที่แข่งขันกันได้ทั่วโลก⁷⁰

2) กิจการที่เปิดให้ลงทุน กิจการที่ห้ามลงทุน และกิจการลงทุนที่มีเงื่อนไขพิเศษ

กิจการในสหพันธรัฐมาเลเซียได้แบ่งแยกออกเป็น 7 ประเภทกิจการ ได้แก่ Hypermarket Departmental Store, Superstore, Specialty Store, Various Other Distribution Formats, Direct Seller และ Franchisor and Franchisee รัฐบาลมาเลเซียมีนโยบายแบ่งแยกชัดเจนระหว่างกิจการจัดจำหน่าย สินค้าขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ตามแนวพิจารณา กล่าวคือ เฉพาะกิจการจัดจำหน่ายสินค้าขนาดใหญ่จึงจะเปิดรับพิจารณาอนุญาตให้คนต่างชาติเข้ามาประกอบกิจการได้ เว้นแต่การประกอบกิจการจัดจำหน่ายสินค้าขนาดเล็ก จึงเรียกได้ว่าไม่มีร้านที่เป็นของคนต่างชาติเลย ดังนั้น การกำกับดูแลการประกอบกิจการของคนต่างชาติในกิจการจัดจำหน่ายสินค้าขนาดใหญ่เท่านั้นดังนี้⁷¹

(1) ไฮเปอร์มาร์เก็ต (Hypermarket) ไฮเปอร์มาร์เก็ต หมายถึง การจัดจำหน่ายสินค้าอุปโภคและบริโภคต่าง ๆ ในรูปแบบ การให้บริการตัวเอง โดยมีพื้นที่ขายไม่น้อยกว่า 5,000 ตารางเมตร ประกอบด้วยสินค้าอุปโภค บริโภคหลากหลายประเภท ทั้งที่เป็นอาหารและไม่เป็นอาหารโดยจัดจำหน่ายตามขนาดของการซื้อ ขายหรือปริมาณ ในรูปแบบการบรรจุหีบห่อที่แตกต่างกันไป

เงื่อนไขการจัดตั้งเป็นบริษัท ต้องจัดตั้งเป็นบริษัทในประเทศตามกฎหมายว่าด้วยบริษัท 1965 โดยมีทุนจดทะเบียนไม่น้อยกว่า 50 ล้านริงกิต (ทบทวนทุก 3 ปี) และมีทุนชำระแล้วสำหรับไฮเปอร์มาร์เก็ตแต่ละแห่งไม่น้อยกว่า 10 ล้านริงกิต โครงการลงทุนของบริษัทจะต้องมีส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นภูมิบุตร (Bumiputra) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ตามหลักเกณฑ์ของ FIC

⁷⁰ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. อังแล้วเชิงอรรถที่ 71. หน้า 115-117.

⁷¹ กรมส่งเสริมการค้าส่งออก. อังแล้วเชิงอรรถที่ 59. หน้า 31.

เงื่อนไขการประกอบกิจการ พื้นที่จัดจำหน่ายไม่น้อยกว่า 5,000 ตารางเมตร การลดหรือเพิ่มพื้นที่จัดจำหน่าย หรือ การขยายสาขาต้องได้รับการรับรองจากคณะกรรมการ โดยมีจุดชำระสินค้าหนึ่งจุดต่อพื้นที่ 1,000 ตารางเมตร ลักษณะการประกอบกิจการจำกัดเฉพาะในรูปแบบกิจการเดี่ยวในพื้นที่ที่มีสาธารณูปโภคพื้นฐานในย่านชานเมืองโดยไม่เปิดดำเนินการตลอด 24 ชั่วโมง วางขายและจัดจำหน่ายสินค้าที่ผลิตโดยภูมิบุตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 นอกจากนี้จะต้องมีกฎเกณฑ์และเงื่อนไขที่ชัดเจนสำหรับผู้จัดส่งสินค้าในการวางขายสินค้าและทำการตลาดในไฮเปอร์มาร์เก็ต

เงื่อนไขเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและประโยชน์สาธารณะ จัดให้มีพื้นที่สำหรับจอดรถอย่างน้อย 50 คันต่อพื้นที่ประกอบการ 1,000 ตารางเมตร จัดให้มีพื้นที่สำหรับธุรกิจรายย่อยโดยกำหนดค่าเช่าที่สมเหตุสมผล โดยจะต้องไม่เป็นกิจการที่ดำเนินการภายในรัศมี 3.5 กิโลเมตรจากพื้นที่พักอาศัย และใจกลางเมืองต่อประชากร 350,000 คน และจะต้องมีผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบก่อนมีการเปิดกิจการ นอกจากนี้จะต้องจัดให้มีสภาวะแวดล้อมสถานประกอบการที่ปลอดภัยและสะอาด

(2) ห้างสรรพสินค้า (Departmental Store) ห้างสรรพสินค้า หมายถึง ร้านจำหน่ายสินค้าตั้ง บนพื้นที่ขายขนาดต่าง ๆ ซึ่งโดยทั่วไป เป็นการค้าปลีกสินค้าอุปโภคและบริโภคหลายหลายประเภทที่จัดกลุ่มตามเพศ อายุ การใช้งาน ในรูปแบบการบริการตัวเองหรือบริการด้วยพนักงานขายซึ่งโดยทั่วไปอยู่ภายใต้การบริหารงาน หนึ่งเดียวของห้าง ห้างสรรพสินค้าอาจรวมเอาซูเปอร์มาร์เก็ตที่มีพื้นที่ขายที่ไม่เกิน 2,000 ตารางเมตร เข้าไว้ด้วยก็ได้⁷²

เงื่อนไขการจัดตั้งเป็นบริษัท ต้องจัดตั้งเป็นบริษัทในประเทศตามกฎหมายว่าด้วยบริษัท 1965 โดยมีทุนจดทะเบียน ไม่น้อยกว่า 20 ล้านบาท (ทบถ้วนทุก 3 ปี) และมีทุนชำระแล้วสำหรับห้างสรรพสินค้าแต่ละแห่ง ไม่น้อยกว่า 10 ล้านบาท โครงสร้างการลงทุนของบริษัทจะต้องมีส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นภูมิบุตร (Bumiputera)⁷³ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ตามหลักเกณฑ์ของ FIC

⁷² กรมส่งเสริมการค้าส่งออก. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 59. หน้า 62.

⁷³ ภูมิบุตร หรือ ภูมิบุตร (มลายู: Bumiputera, *بوميپوترا*, *บูมีปูเตอรา*; แยกความหมายตรงตัวออกมาคือ ภูมิแปลว่า แผ่นดิน บุตรแปลว่า ลูก) แปลว่า "ลูกของแผ่นดิน") หมายถึงชาวมลายูดั้งเดิม อันรวมถึงชาวโอรังอัสนี (Orang Asli) ซึ่งเป็นชาวเผ่าดั้งเดิมของคาบสมุทรมลายูและชนพื้นเมืองของรัฐซาบะฮ์และซาราวะก์ ทั้งนี้ในปัจจุบัน "ภูมิบุตร" ยังรวมถึงชาวมาเลเซียซึ่งอพยพมาจากอินโดนีเซีย (เรียกว่า ปรีบูมิ), ชาวมาเลเซียเชื้อสายสยาม, ชาวมาเลเซียเชื้อสายอินเดียมุสลิม, ชาวจีนช่องแคบ (กลุ่มลูกครึ่งมลายู-จีน) และชาวคริสตัง (กลุ่มคริสตังลูกครึ่งมลายู-โปรตุเกส)⁽¹⁾ แต่ไม่รวมถึงชาวมาเลเซียเชื้อสายจีนหรืออินเดียที่มีจำนวนมากในประเทศ

ชาวมาเลเซียภูมิบุตรจะได้รับความช่วยเหลือพิเศษทางเศรษฐกิจและสังคมด้วยเหตุผลทางเชื้อชาติตาม

เงื่อนไขการประกอบกิจการ การลดหรือเพิ่มพื้นที่จัดจำหน่าย หรือการขยายสาขา ต้องได้รับการรับรองจาก คณะกรรมการ ห้างสรรพสินค้าที่มีซูเปอร์มาร์เก็ตไม่อนุญาตให้เปิดดำเนินการ 24 ชั่วโมง ต้องจัดวางขายและจัดจำหน่ายสินค้าที่ผลิตโดยภูมิบุตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 นอกจากนี้จะต้องมีกฎเกณฑ์และเงื่อนไขที่ชัดเจนสำหรับผู้จัดส่งสินค้าในการวางขายสินค้าและทำการตลาดในไฮเปอร์มาร์เก็ต (Hypermarket)⁷⁴

เงื่อนไขเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและประโยชน์สาธารณะ จัดให้มีผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของกิจการในกรณีที่เกิดการดังกล่าวดำเนินการอยู่ก่อนแล้วในลักษณะอาคารเดี่ยวของกิจการหรือมีพื้นที่ขายไม่น้อยกว่า 5,000 ตารางเมตร ห้างสรรพสินค้าจะต้องจัดให้มีสภาวะแวดล้อมสถานประกอบการที่ปลอดภัยและสะอาด

(3) ซูเปอร์สโตร์ (Superstore) ซูเปอร์สโตร์ หมายถึง ร้านจัดจำหน่ายสินค้าในรูปแบบการให้บริการตัวเองโดยมีพื้นที่ขายระหว่าง 2,000 - 4,500 ตารางเมตรประกอบด้วยการค้าปลีกสินค้าอุปโภคบริโภคหลากหลายประเภททั้งที่เป็นอาหารและไม่เป็นอาหาร

เงื่อนไขการจัดตั้งเป็นบริษัท ต้องจัดตั้งเป็นบริษัทในประเทศตามกฎหมายว่าด้วยบริษัท 1965 โดยมีทุนจดทะเบียนไม่น้อยกว่า 25 ล้านบาท (ทบทุนทุก 3 ปี) และมีทุนชำระแล้วสำหรับซูเปอร์สโตร์แต่ละแห่งไม่น้อยกว่า 5 ล้านบาท โครงสร้างการลงทุนของบริษัทจะต้องมีส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นภูมิบุตร (Bumiputeras)⁷⁵ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ตามหลักเกณฑ์ของ FIC

เงื่อนไขการประกอบกิจการ พื้นที่จัดจำหน่ายระหว่าง 2,000 – 4,500 ตารางเมตร การลดหรือเพิ่มพื้นที่จัดจำหน่าย หรือการขยายสาขาต้องได้รับการรับรองจากคณะกรรมการ โดยมีจุดชำระเงินค่าสินค้าหนึ่งจุดต่อพื้นที่ 1,000 ตารางเมตร โดยไม่เปิดดำเนินการตลอด 24 ชั่วโมง วางขายและจัดจำหน่ายสินค้าที่ผลิตโดยภูมิบุตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 นอกจากนี้จะต้องมีกฎเกณฑ์และเงื่อนไขที่ชัดเจนสำหรับผู้จัดส่งสินค้าในการวางขายสินค้าในไฮเปอร์มาร์เก็ต

“นโยบายเศรษฐกิจใหม่” ซึ่งได้เริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ. 2513 แต่ชาวจีนและชาวอินดูจะถูกกีดกันจากสิทธิพิเศษต่าง ๆ รวมถึงการห้ามเข้าโรงเรียนที่สงวนไว้เฉพาะคนมาเลย์ ทฤษฎีภูมิบุตรจึงถือว่าเป็นทฤษฎีเหยียดผิว และเลือกปฏิบัติทางชาติพันธุ์ โดยนโยบายกีดกันชาติพันธุ์อื่นเป็นนโยบายทางการเมืองของมาเลย์เซียมาตั้งแต่หลังได้รับเอกราช และเป็นเงื่อนไขโดยตรงหนึ่งที่ทำให้เกิดความรุนแรงในเดือนพฤษภาคม ปี 1963 ที่คนจีนจำนวนมากถูกชาวมาเลย์รุมสังหาร และทำให้ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ในมาเลย์เซียเป็นเรื่องแก้ไม่ตกมาจนปัจจุบัน.

⁷⁴ ไฮเปอร์มาร์เก็ต หมายถึง เป็นสถานประกอบการค้าปลีกขนาดใหญ่ที่มีการรวมกันของซูเปอร์มาร์เก็ตและห้างสรรพสินค้า พวกเขาจะถือว่าเป็นร้านค้าแบบครบวงจรสำหรับทุกความต้องการของลูกค้า ไฮเปอร์มาร์เก็ตโดยทั่วไปจะมีสินค้าทุกประเภทที่ต้องการใช้ในชีวิตประจำวัน.

⁷⁵ กรมส่งเสริมการค้าส่งออก. อังแล้วเชิงอรรถที่ 59. หน้า 63.

เงื่อนไขเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและประโยชน์สาธารณะ จัดให้มีพื้นที่สำหรับจอดรถตามข้อกำหนดของหน่วยงานท้องถิ่นที่กำหนดเกี่ยวกับ พื้นที่ย่านธุรกิจโดยไม่น้อยกว่า 50 คันต่อพื้นที่ประกอบการ 1,000 ตารางเมตรหรือตามข้อกำหนดอื่นที่สูงกว่า จัดให้มีพื้นที่สำหรับธุรกิจรายย่อยโดยกำหนดค่าเช่าที่สมเหตุสมผลโดยจะต้องไม่เป็นกิจการที่ดำเนินการภายในรัศมี 3.5 กิโลเมตรจากพื้นที่พักอาศัยและใจกลางเมืองต่อประชากร 250,000 คน และจะต้องมีผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบก่อนมีการเปิดกิจการนอกจากนี้จะต้องจัดให้มีสถานะแวดล้อมที่ปลอดภัยและสะอาด การใช้ไฟฟ้าที่เพียงพอ

(4) ร้านขายสินค้าเฉพาะอย่าง (Specialty Store) ร้านขายสินค้าเฉพาะอย่าง หมายถึงร้านที่จัดจำหน่ายสินค้าที่มีชื่อเสียง เพียงยี่ห้อเดียว สินค้าชนิดเดียว กลุ่มสินค้าที่เกี่ยวข้องกับสินค้าชนิดใดในชนิดหนึ่ง ซึ่งรวมถึงการจัด จำหน่ายสินค้าเฉพาะอย่างดังต่อไปนี้

(4.1) บริการจัดอาหารหรือจัดร้านอาหารนอกสถานที่อาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบของใช้ ในบ้าน / ของใช้ส่วนตัว เช่น เฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ไฟฟ้า สินค้าเพื่อสุขภาพ แวนตา รองเท้า เสื้อผ้า อุปกรณ์กีฬา หนังสือ เครื่องประดับ เครื่องเทศ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

(4.2) รถยนต์-รถจักรยานยนต์ เครื่องจักรขนาดเล็ก เช่น เครื่องจักรทางการเกษตร⁷⁶ เป็นต้น

(4.3) ยา

(4.4) ผู้ค้าส่งและค้าปลีกออนไลน์ (ผ่านเว็บไซต์)

(4.5) อื่น ๆ

เงื่อนไขการจัดตั้งเป็นบริษัท ต้องจัดตั้งเป็นบริษัทในประเทศตามกฎหมายว่าด้วยบริษัท 1965 โดยมีทุนจดทะเบียนไม่น้อยกว่า 1 ล้านบาท (ทบถ้วนทุก 3 ปี) โครงการการลงทุนของบริษัทจะต้องมีส่วนผู้ถือหุ้น ที่เป็นภูมิบุตร (Bumiputeras) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ตามหลักเกณฑ์ของ Foreign Direct Investment: FDI⁷⁷

⁷⁶ เครื่องจักรกลการเกษตร (Agricultural Machinery) หมายถึง เครื่องจักรที่ใช้ในภาคเกษตรกรรมเกี่ยวกับพืชและสัตว์ ทั้งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการทุนแรง การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร การเพิ่มคุณภาพ การแปรสภาพผลผลิตเกษตร และการสนับสนุนระบบการผลิตทางการเกษตรอุตสาหกรรม ซึ่งมีบทบาทการใช้งานในภาคเกษตรกรรมของประเทศเป็นสำคัญ.

⁷⁷ FDI หมายถึง การที่บริษัทที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศหรือประเทศที่จะมาลงทุน (Source Countries) ต้องการมาลงทุนทำธุรกิจในประเทศไทยหรือประเทศที่รับการลงทุน (Host Countries) เพื่อสร้างผลกำไรส่งกลับไปยังบริษัทในประเทศของตน

1) การลงทุนด้วยการถือหุ้นที่มีสิทธิ์ร่วมในการบริหารกิจการตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไป

เงื่อนไขการประกอบกิจการ การลดหรือเพิ่มพื้นที่จัดจำหน่าย หรือการขยายสาขา ต้องได้รับการรับรองจาก คณะกรรมการเงื่อนไขเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและประโยชน์สาธารณะจัดให้มีผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของกิจการในกรณีที่เกิดการดังกล่าวดำเนินการอยู่ก่อนแล้วใน ลักษณะอาคารเดี่ยวของกิจการหรือมีพื้นที่ขาย ไม่น้อยกว่า 5,000 ตารางเมตร ห้างสรรพสินค้าจะต้อง จัดให้มีสถานะแวดล้อมสถานประกอบการที่ปลอดภัยและสะอาด รวมทั้ง การใช้ไฟฟ้าที่เพียงพอ

(5) รูปแบบการจัดจำหน่ายสินค้าที่ไม่อนุญาตให้มีการประกอบกิจการของคนต่างชาติ

(5.1) ซูเปอร์มาร์เก็ต ที่มีพื้นที่ระหว่าง 400 – 2,000 ตารางเมตร

(5.2) มินิมาร์เก็ต ที่มีพื้นที่น้อยกว่า 400 ตารางเมตร

(5.3) ร้านขายของชำ

(5.4) ร้านสะดวกซื้อ

(5.5) ร้านขายหนังสือพิมพ์และสินค้าอื่น ๆ

(5.6) ร้านขายยาแบบดั้งเดิม ที่รวมถึงผลิตภัณฑ์ตากแห้ง

(5.7) สถานีบริการน้ำมันที่มีร้านสะดวกซื้อ

(5.8) สถานีบริการน้ำมันที่ไม่มีร้านสะดวกซื้อ

(5.9) ร้านในตลาดเปียกที่มีลักษณะถาวร

(5.10) ร้านบนทางเท้าที่มีลักษณะถาวร

(5.11) อื่น ๆ

รัฐบาลสหพันธรัฐมาเลเซียได้มีการพิจารณาอนุญาตให้ประกอบกิจการไฮเปอร์มาร์เก็ต แก่คนต่างชาติไปแล้ว 99 แห่งซึ่งทั้งหมดเป็นการขออนุญาตของผู้ประกอบการต่างชาติรายใหญ่ทั้ง 3 รายในสหพันธรัฐมาเลเซียได้แก่ Giant, Carrefour และ Tesco ในจำนวนนี้มี 62 แห่งที่มีการประกอบกิจการจริงในขณะที่มีกิจการไฮเปอร์มาร์เก็ตของคนท้องถิ่นเองเพียง 9 แห่งซึ่งก็มีศักยภาพในระดับที่ดำเนินกิจการได้เท่านั้น

ภายใต้กฎระเบียบอีกชุดหนึ่งซึ่งไม่เป็นทางการและไม่เข้มงวดเท่ากรณีของคนต่างชาติ ส่วนใหญ่แล้วเป็นกฎระเบียบของหน่วยงานท้องถิ่น ข้อกำหนด ในแนวพิจารณาก็ไม่เข้มขันเพียงพอที่จะจัดระเบียบไฮเปอร์มาร์เก็ตได้มากนัก ตัวอย่างเช่น ข้อกำหนดเรื่องระยะห่างจากตัวเมือง 3.5 กิโลเมตร หรือจำนวนประชากร 350,000 คนต่อไฮเปอร์ มาร์เก็ต 1 แห่ง หรือภูมิบุตรา (Bumiputera) ที่เป็นเงื่อนไขที่จะต้องมีส่วนของคนในท้องถิ่นร้อยละ 30 ก็ไม่ได้ส่งเสริมให้

2) การกั๊ยม ทรายสารหนี้ และสินเชื่อกำค้าที่เป็นธุรกรรมระหว่างบริษัทในเครือเดียวกัน

3) กำไรคงค้างที่นำกลับมาลงทุน.

ผู้ประกอบการในประเทศเติบโตและแข่งขันได้ ในทางตรงข้ามแล้วกลับ จะส่งเสริมให้คนที่ท้องถิ่นที่เป็นภูมิบุตรแสวงหาโอกาสเข้าเป็นหุ้นส่วนในจำนวนร้อยละ 30 นั้น มากกว่าที่จะประกอบกิจการเอง นอกจากมาตรการเพื่อจำกัดการประกอบกิจการของคนต่างชาติแล้ว มาเลเซียยังมีมาตรการกำกับดูแลราคาสินค้าที่มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันและช่วงเทศกาลตามความเชื่อทางศาสนา ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยการการควบคุมราคา (Control Price Act 1946) กฎหมายว่าด้วยการควบคุมปริมาณสินค้า (Control Supply Act 1961) และมาตรการที่กำหนดให้ต้องมีแจ้งรายการสินค้าที่จะลดราคาเกินกว่าที่กำหนดล่วงหน้า (Cheap Sales Notice) ตลาดสดตามความหมายของการศึกษานี้จึงอยู่ในขอบเขตการคุ้มครองที่ไม่อนุญาตให้ต่างชาติเข้ามาดำเนินการ

2.7.3 กฎหมายการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเป็นประเทศที่เป็นแหล่งดึงดูดเงินลงทุนจากต่างชาติด้วยอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องอันเป็นผลมาจากการดำเนินนโยบายทางการเงินที่ผ่อนคลายมากขึ้นและมาตรการที่รัฐบาลนำมาใช้เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจแม้ว่าประเทศอาจเผชิญกับการชะลอตัวของภาคการส่งออก เนื่องจากผลกระทบที่เกิดจากวิกฤติหนี้สาธารณะในยุโรปและการชะลอตัวของเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศพอสมควร ทั้งนี้ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามพึ่งพารายได้จากการส่งออกค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นตลาดส่งออกหลักของประเทศ รวมไปถึงระดับการเปิดของระบบเศรษฐกิจต่อตลาดภายนอกประเทศอยู่ในระดับสูง ดังจะเห็นได้จากการนำเข้าสินค้าปัจจัยการผลิตจากต่างประเทศอย่างเข้มข้น⁷⁸

อย่างไรก็ตาม สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามยังมีปัจจัยสนับสนุนทางเศรษฐกิจและการลงทุนอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการมีทรัพยากรธรรมชาติที่ยังอุดมสมบูรณ์ความได้เปรียบด้านทำเลที่ตั้งประชากรในวัยแรงงานที่มีจำนวนมากค่าจ้างแรงงานที่ไม่สูงมากมีความพยายามที่จะพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคและยกระดับรายได้ของประชากร รวมถึงมุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไปสู่การใช้เทคโนโลยีมากขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับเงินลงทุนต่างชาติและแข่งขันในตลาดโลกได้จากสถิติ⁷⁹

ในปัจจุบันสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามได้เปิดโอกาสให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในเวียดนามเพิ่มขึ้นโดยการผ่อนคลายกฎระเบียบด้านการลงทุน กฎหมายการลงทุน (Investment law)

⁷⁸ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2557). *รอบรู้เรื่องการลงทุนในอาเซียน: สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์. หน้า 2-4.

⁷⁹ กรมการค้าต่างประเทศ. (2554). *การค้าและการลงทุนของประเทศเวียดนาม*. กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์. หน้า 2.

ของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม รับประกันว่าจะให้การปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน
ต่อนักลงทุนต่างชาติที่ลงทุนในประเทศ⁸⁰

1) นโยบายการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

กฎหมายการส่งเสริมการลงทุนฉบับแรกได้รับการอนุมัติและเห็นชอบจากสภาแห่งชาติ
เมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 1987 หลังจากนั้นก็มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระของตัวบท
กฎหมาย ทั้งนี้เพื่อเพิ่มศักยภาพการลงทุนและปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน จนกระทั่งได้มี
การออกกฎหมายส่งเสริมการลงทุนฉบับใหม่ทดแทนกฎหมายฉบับเก่าเมื่อเดือนพฤศจิกายน 1996
กฎหมายส่งเสริมการลงทุนของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามนี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นกฎหมายที่
เปิดกว้างและเอื้ออำนวยต่อการลงทุนมากที่สุดฉบับหนึ่งในประเทศแถบนี้ ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจาก
รัฐบาลได้มีนโยบายปฏิรูปประเทศหรือนโยบาย Doi Moi ซึ่งมีเป้าหมายหลักในการส่งเสริมการ
ลงทุนประกอบกับยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดไว้ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ 7 ใน ค.ศ. 1991
และครั้งที่ 8 ใน ค.ศ. 1996 การประชุมยังได้เน้นย้ำถึงนโยบายเศรษฐกิจการตลาดที่หลากหลาย
(multi-sector market economy) แบบสังคมนิยมภายใต้การกำกับดูแลของภาครัฐและการปฏิรูป
โครงสร้างองค์กร ของรัฐอย่างกว้างขวาง

ในปี 1996 ได้มีการรวมหน่วยงานคณะกรรมการวางแผนแห่งชาติ (State Planning
Committee) และคณะกรรมการเพื่อความร่วมมือและการลงทุนแห่งชาติ (State Committee for Co-
operation and Investment) เป็นกระทรวงวางแผน (Ministry of Planning, MPI) ซึ่งในปัจจุบันเป็น
หน่วยงานที่รับผิดชอบการลงทุนทั้งในและต่างประเทศ ปัจจัยหลักที่สำคัญในการปฏิรูปเศรษฐกิจ
ของประเทศคือการที่รัฐมีบทบาทที่จำกัดในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจซึ่งรวมถึงการกระตุ้นการลงทุน
จากภาคเอกชน นี่คือนโยบายหนึ่งของนโยบาย Doi Moi หรือนโยบายปฏิรูปประเทศ นโยบายได้
นำไปสู่ความอิสระด้านราคาและการค้าและมีการยกเลิกการชดเชยให้ภาครัฐและการขาดทุนของ
ภาครัฐ ระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเปลี่ยนเป็นระบบอัตราเดียวเพื่อสะท้อนระบบ
อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราของต่างประเทศอย่างใกล้ชิดมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ

ด้านการค้าระหว่างประเทศ มีการอนุญาตให้บริษัททำการนำเข้าส่งออกได้โดยตรง
ข้อจำกัดด้านการนำเข้าส่งออกลดน้อยลง การควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตรามีความเป็นอิสระมากขึ้น
และในระบบการธนาคารมีการปรับปรุงเป็นระบบสองระดับ ธนาคารพาณิชย์มีการแยกตัวออกมา
จากธนาคารของรัฐ และธนาคารกลางการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยเพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกิดการออมและ

⁸⁰ กรมส่งเสริมการส่งออก. (2554). *การค้าและการลงทุน สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม*. กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์. หน้า 15.

การใช้มาตรการควบคุมเงินสดอย่างเข้มงวด เพื่อเป็นการลดการขาดดุลด้านงบประมาณมีการออกพันธบัตร ตราสารหนี้ทดแทนการกู้ยืมเงินตราในด้านการคลัง รัฐได้ขยายฐานของผู้เสียภาษีและเริ่มใช้อัตรากำไรเดียว สำหรับกำไรของบริษัทในทุกภาคของเศรษฐกิจ เพิ่มความเข้มแข็งโครงสร้างกฎหมายส่งเสริมการลงทุนซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับเศรษฐกิจการตลาดที่หลากหลาย

(1) กฎหมายการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามประกาศใช้กฎหมายการลงทุนจากต่างประเทศฉบับแรก เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2531 ต่อมาใน พ.ศ. 2535 ได้มีการเพิ่มเติมแก้ไข เพื่อส่งเสริมและดึงดูดให้มีการลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น ปัจจุบันกฎหมายการลงทุนจากต่างประเทศฉบับล่าสุด ที่ใช้ คือ Unified Enterprise Law และ Common Investment Law ประกาศใช้เมื่อเดือนกรกฎาคม 2548 กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามที่สำคัญมีอยู่ 2 ฉบับ ได้แก่⁸¹

(1.1) กฎหมายองค์กรธุรกิจ (Law on Enterprises No. 60-2005-QH11)

ระเบียบการลงทะเบียนของธุรกิจ(Government Decree on Enterprise Registration No. 43/2010/ND-CP) เป็นกฎหมายที่ควบคุมการก่อตั้งการบริหารจัดการ และการดำเนินการของวิสาหกิจ (Law on Enterprise) ในส่วนของ Government Decree on Enterprise Registration No. 43/2010/ND-CP เป็นกฎหมายลูกของ Law on Enterprises โดยได้ระบุรายละเอียดของระบบการจดทะเบียนคำร้อง ส่วนประกอบของคำร้อง การเปลี่ยนแปลงรายการ คำสั่ง และขั้นตอนของการจดทะเบียนพาณิชย์ทั้งสำหรับวิสาหกิจภายใต้ Law on Enterprises และธุรกิจในครัวเรือน (Household Business)

(1.2) กฎหมายการลงทุน (Investment Law No.59/2005/QH11)

เป็นกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของนักลงทุน การปกป้องสิทธิ อันถูกต้องตามกฎหมายของนักลงทุนในการดำเนินกิจกรรมการลงทุนเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมที่รัฐให้การสนับสนุน และการจัดการการลงทุนในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและการลงทุนในต่างประเทศจากสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม กฎหมายการลงทุนของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามก่อนข้างชัดเจนและเอื้อประโยชน์ แก่นักลงทุน โดยรัฐบาลส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติและยืนยันที่จะไม่ยึดกิจการเป็นของรัฐ รวมทั้งอนุญาตให้ส่งเงินทุนและกำไร

⁸¹ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2555). *การจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจในประเทศเวียดนาม*. กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์. หน้า 61-77.

กลับประเทศได้ รัฐบาลจะไม่เก็บภาษีเครื่องจักรอุปกรณ์ และวัสดุก่อสร้างที่นำเข้ามา เพราะผลิตสินค้าส่งออก

นอกจากนี้ ยังมีการปรับปรุงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการอนุมัติโครงการลงทุนจากต่างชาติโดยใช้ระบบบริการเบ็ดเสร็จ (One-Stop Service) เพื่อแก้ปัญหาความล่าช้าเกี่ยวกับการขออนุญาตลงทุนรัฐบาลสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีการใช้มาตรการต่าง ๆ ในการส่งเสริมและควบคุมการลงทุนในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามหลายมาตรการ ดังนี้⁸²

(1.3) มาตรการด้านภาษี

(1.3.1) ภาษีเงินได้นิติบุคคล เริ่มปี 2552 อัตรามาตรฐานร้อยละ 25 (เท่ากับทั้งบริษัท สาธารณ รัฐสังคมนิยมเวียดนามและบริษัทต่างประเทศ)

(1.3.2) ธุรกิจที่ได้รับการส่งเสริม อัตราภาษีเป็นไปตามใบอนุญาต เช่น ร้อยละ 10 หรือ 20 ในกรณีที่ได้รับการยกเว้นภาษี เช่น 2-4 ปี การยกเว้นให้เริ่มนับตั้งแต่ปีที่มีการ (ไม่ใช่ปีที่เริ่ม ดำเนินการ)

(1.3.3) ปัจจุบันรัฐบาลเวียดนามยกเว้นการเก็บภาษีจากผลกำไรที่โอนกลับประเทศ (Profit Remittance Tax) ตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา ดังนั้นเมื่อนักลงทุนชำระภาษีในเวียดนามครบถ้วนแล้ว สามารถนำหลักฐานการชำระภาษีดังกล่าวมาแสดงเพื่อขอโอนกำไรกลับประเทศได้โดยไม่ต้องเสียภาษีอีกและนักลงทุนสามารถโอนกำไรกลับประเทศได้ปีละ 4 ครั้ง หรือรายไตรมาส

(1.3.4) ระหว่างราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม มีกฎหมายยกเว้นการเก็บภาษีซ้ำซ้อนส่วน RE-Investment⁸³ ไม่ได้รับการยกเว้นภาษีหรือคืนภาษีให้

(2) ประเภทธุรกิจที่ได้รับสิทธิประโยชน์ด้านการลงทุน⁸⁴

(2.1) กิจการเทคโนโลยีขั้นสูง ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมส่งเสริมเทคโนโลยีขั้นสูง กิจการด้านการวิจัยและพัฒนา

(2.2) การผลิตวัสดุใหม่ พลังใหม่ พลังที่สะอาด การผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่ม ตั้งแต่ 30% ขึ้นไป ผลิตภัณฑ์ประหยัดพลังงาน

⁸² เรื่องเดียวกัน, หน้า 66.

⁸³ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2557). *วารสาร DBD ACCOUNTING*. กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์. หน้า 4.

⁸⁴ ภาษีซ้ำซ้อนส่วน หมายถึง การจัดเก็บภาษีในฐานภาษีเดียวกัน จำนวน 2 ครั้งหรือมากกว่านั้น ซึ่งแบ่งออกได้ 2 ชนิด คือ

(1) ภาษีซ้อนเชิงเศรษฐกิจ (Economic Double Taxation)

(2) ภาษีซ้อนเชิงอำนาจรัฐ (Juridical Double Taxation)

(2.3) การผลิตอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องจักรกลที่สำคัญ เครื่องจักรที่ใช้ในการเกษตร รถยนต์ และชิ้นส่วนรถยนต์ การต่อเรือ

(2.4) การผลิตผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมส่งเสริมให้อุตสาหกรรมสิ่งทอ รองเท้า

(2.5) การผลิตผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีสารสนเทศ ซอฟต์แวร์

(2.6) การเพาะปลูกและการแปรรูปทางการเกษตร สินค้าที่ได้จากป่าไม้และการเกษตรใต้น้ำ การเพาะปลูก และอนุรักษ์

(2.7) ป่าไม้ การผลิตเกลือ การขยายพันธุ์พืชและสัตว์ใหม่ สินค้าเทคโนโลยีชีวภาพ

(2.8) การเก็บ ขจัด และรีไซเคิลขยะและน้ำเสีย

(2.9) การลงทุนพัฒนาและค้า เนินสาธารณูปโภค พัฒนาคมนาคมการขนส่ง สาธารณะในเมืองต่าง ๆ

(2.10) โครงการด้านการศึกษาอนุบาล การศึกษาทั่วไป การศึกษาวิชาชีพ

(2.11) การตรวจโรค รักษาโรค การผลิตยา วัตถุพิบผลิตยา สมุนไพร การวิจัย ด้านวิทยาศาสตร์ใช้เทคโนโลยีชีวภาพเพื่อผลิตยาตัวใหม่

(2.12) การลงทุนศูนย์กีฬา ออกกำลังกาย แข่งขันกีฬาสำหรับผู้พิการ

(2.13) การลงทุนศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ รักษาผู้ป่วยจากสารพิษไดออกซิน ศูนย์ดูแล คนพิการ เด็กกำพร้า

(2.14) กองทุนสินเชื่อประชาชน องค์กรการเงินไมโครไฟแนนซ์

(3) โครงการลงทุนที่ได้รับสิทธิประโยชน์⁸⁵ สิทธิประโยชน์ในการลงทุนใช้กับเขตต่าง ๆ ดังนี้

(3.1) เขตที่มีสถานการณ์การค้าเสรีเศรษฐกิจ สังคม ที่ยากจน

(3.2) นิคมอุตสาหกรรม นิคมแปรรูปเพื่อส่งออก เขตเทคโนโลยีขั้นสูง เขตเศรษฐกิจ โครงการลงทุนที่ได้รับสิทธิประโยชน์ มีดังนี้

(3.3) โครงการลงทุนที่มีขนาดทุนตั้งแต่ 6,000 พันล้านด่งขึ้นไป และมีการชำระเงินอย่างน้อย 6,000 พันล้านด่ง ในเวลา 3 ปีนับตั้งแต่วันที่ได้อนุมัติใบรับรองจดทะเบียนลงทุน

(3.4) โครงการลงทุนที่เขตชนบทที่มีการใช้แรงงานจำ นวน 500 คนขึ้นไป

(3.5) เป็นบริษัทเทคโนโลยีขั้นสูง บริษัทวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี องค์กร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

⁸⁵ สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ นครโฮจิมินห์. (2557). *ข้อมูลการค้าและการลงทุนสาธารณรัฐ สังคมนิยมเวียดนาม*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. หน้า 32.

(4) รูปแบบของการใช้สิทธิประโยชน์

(4.1) การยกเว้นภาษีนำเข้าวัตถุดิบ ซึ่งใช้ผลิตสินค้าเพื่อส่งออกภายในเวลาไม่เกิน 270 วัน นับตั้งแต่วันที่นำเข้าวัตถุดิบรวมถึงสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งเป็นสาขาการผลิตเพื่อการส่งออก

(4.2) ให้สิทธิในการส่งผลกำไรกลับประเทศได้อย่างเสรีโดยรัฐบาลเวียดนามได้ประกาศยกเลิกการเก็บภาษีจากผลกำไรที่โอนกลับประเทศ (Profit Remittance Tax) ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547

(4.3) อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่างชาติสำหรับธุรกิจทั่วไป เป็นอัตราเดียวที่ร้อยละ 25 (Flat Rate) เช่นเดียวกับชาวเวียดนามร้อยละ 25

(4.4) สิทธิในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและทรัพย์สินทางปัญญาในเวียดนามเพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์

(4.5) การยกเลิกระบบสองราคา เช่น การคิดค่าสาธารณูปโภคในอัตราที่เท่าเทียมของต่างชาติและชาวเวียดนาม

(4.6) การลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Income Tax)⁸⁶ โดยจะเก็บภาษีในอัตราร้อยละ 10-20 จากในการเก็บอัตรากิริ้อยละ 25 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของแต่ละกิจการ

(4.7) นักลงทุนไทยได้สิทธิยกเลิกการเก็บภาษีซ้อน

(4.8) สิทธิในการใช้ที่ดินในลักษณะสัญญาเช่าระยะยาว โดยเสียค่าธรรมเนียมในการใช้ที่ดินและได้รับสิทธิในการใช้ที่ดินสูงสุด 50 ปี หรืออาจขยายถึง 70 ปี หากเป็นโครงการลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมเป็นพิเศษ

(4.9) อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของชาวต่างชาติที่พำนักในเวียดนามเกิน 183 วันต่อปี ได้รับสิทธิเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นอัตราเดียวกับชาวเวียดนามแบบอัตราก้าวหน้า หากไม่ได้พำนักอยู่ในเวียดนามหรือพำนักไม่เกิน 183 วัน เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราเดียวคือ ร้อยละ 20

(4.10) สิทธิในการจ้างแรงงานต่างชาติโดยต้องเป็นไปตามกฎหมายแรงงานของเวียดนาม

(4.11) สิทธิประโยชน์พิเศษอื่น ๆ หากมีการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

⁸⁶ ภาษีเงินได้นิติบุคคล หมายถึง ภาษีอากรประเภทหนึ่งที่บัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากร จัดเก็บจากเงินได้ของบริษัท หรือ ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลมีหลักการจัดเก็บที่สำคัญ ๆ โดยลำดับดังนี้ ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้จากกำไรสุทธิ โดยภาษีเงินได้นิติบุคคลคำนวณจากยอดรายได้ก่อนหักรายจ่าย ภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับเงินได้ที่จ่ายจากหรือในประเทศไทย.

(5) สิทธิประโยชน์การลงทุนสำหรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone)

(5.1) Export Processing Zone (EPZ) เป็นเขตเศรษฐกิจที่รวมอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ซึ่งเน้นผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก มีการจัดระบบสาธารณูปโภคเพื่อให้บริการและอำนวยความสะดวกด้านการผลิตนักลงทุนที่เข้ามาลงทุนใน EPZ สามารถทำ การผลิตรับช่วงต่อ (Sub-contract) และประกอบชิ้นส่วนสินค้าเพื่อการส่งออก⁸⁷

(5.2) Industrial Zone (IZ) หรือ Industrial Park เป็นเขตเศรษฐกิจอุตสาหกรรมซึ่งเน้นผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายในประเทศ

(5.3) High-Tech Zone (HTZ) เป็นเขตเศรษฐกิจที่จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งผลิตสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีการผลิตขั้นสูงเป็นสำคัญผู้ที่สนใจลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษสามารถขออนุญาตลงทุนได้โดยตรงจาก Provincial IZ Management Boardsซึ่งใช้ระยะเวลาในการอนุมัติเพียง 15 วัน เทียบกับการลงทุนนอกเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งใช้ระยะเวลาในการอนุมัตินานถึง 60 วันโดยนอกจากนี้ นักลงทุนยังได้รับสิทธิประโยชน์อื่น ๆ เช่น

- สามารถเช่าช่วงต่อ (Sub-Lease) ที่ดินในเขตเศรษฐกิจพิเศษได้
- สามารถทำธุรกิจนำเข้าและส่งออกได้โดยตรง
- คัดเลือกและจ้างแรงงานชาวต่างชาติได้ ในกรณีที่ไม่สามารถหาแรงงาน

ชาวเวียดนามที่มีคุณสมบัติเหมาะสม

- สามารถดำเนินการผลิตได้อย่างเสรี
- ในกรณีของธุรกิจก่อสร้าง สามารถเริ่มดำเนินการได้ทันทีเมื่อได้รับการ

อนุมัติแบบก่อสร้าง

- สามารถเปิดบัญชีกับธนาคารต่างชาติเพื่อประกอบการกู้ยืมเงินในกรณีที่ผู้ให้กู้ต่างชาติระบุเงื่อนไขดังกล่าวแต่ทั้งนี้ต้องได้รับอนุมัติจากธนาคารกลางของเวียดนามก่อนจึงจะเปิดบัญชีได้

- ได้รับการยกเว้นภาษีการค้าและภาษีมูลค่าเพิ่ม⁸⁸ รวมทั้งภาษีนำเข้าของสินค้า

อย่างไรก็ตาม สิทธิประโยชน์การลงทุนจะแตกต่างกันไปตามเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่ง ผู้ลงทุนควรจะต้องทำการศึกษาข้อดีและข้อจำกัดอย่างละเอียดอีกครั้ง

⁸⁷ สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ นครโฮจิมินห์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 83. หน้า 70.

⁸⁸ ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax หรือ VAT) หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า VAT คือภาษีที่รัฐบาลเรียกเก็บเพื่อนำรายได้เข้าประเทศ ภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นภาษีทางอ้อมที่รัฐบาลเรียกเก็บจากมูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้นในแต่ละขั้นตอนการผลิตสินค้าหรือบริการ และการจำหน่ายสินค้าหรือบริการชนิดต่าง ๆ ขั้นตอนการชำระภาษีมูลค่าเพิ่มผู้ประกอบการจะทำหน้าที่เก็บจากลูกค้า แล้วนำภาษีมูลค่าเพิ่มไปชำระให้แก่รัฐบาล.

(6) การคุ้มครองการลงทุน

กฎหมายการลงทุนของเวียดนามให้การรับประกันว่าจะให้การปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกันต่อนักลงทุนต่างชาติที่ลงทุนในเวียดนามในด้านต่าง ๆ ดังนี้⁸⁹

(6.1) ไม่มีการยึดทรัพย์สินหรือโอนกิจการลงทุนของต่างประเทศเป็นของรัฐตลอดช่วงระยะเวลาของการลงทุน

(6.2) ให้การรับประกันว่าจะปกป้องสิทธิในทรัพย์สินอุตสาหกรรมและผลประโยชน์ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีในเวียดนาม

(6.3) รัฐบาลจะปกป้องผลประโยชน์ของนักลงทุนอย่างสมเหตุสมผล หากมีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่นักลงทุน เช่น หากกฎหมายที่ประกาศใช้ภายหลังทำให้ผลประโยชน์ของนักลงทุนลดลงนักลงทุนที่ลงทุนก่อนหน้าที่กฎหมายใหม่ประกาศใช้ มีสิทธิเลือกใช้สิทธิประโยชน์ตามกฎหมายเดิมได้สำหรับระยะเวลาที่เหลือของการใช้สิทธิประโยชน์ของโครงการ

(6.4) รัฐบาลรับประกันการให้สิทธิการโอนย้ายทรัพย์สินไปต่างประเทศหลังจากได้ปฏิบัติหน้าที่ทางการเงินให้แก่รัฐบาลเวียดนามตามที่กำหนดไว้ ได้แก่

- เงินต้นและดอกเบี้ยของเงินกู้จากต่างประเทศในระหว่างดำเนินกิจการลงทุน
- กำไรจากการดำเนินธุรกิจ
- เงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ที่มีกรรมสิทธิ์โดยชอบด้วยกฎหมาย

(6.5) เมื่อเกิดข้อพิพาทระหว่างผู้ร่วมทุน หรือระหว่างบริษัทต่างชาติกับสถาบันใด ๆ ของเวียดนาม และไม่สามารถเสนอให้ศาลตุลาการหรือองค์กรอื่น ๆ ตามที่ตกลงกันเป็นผู้ไกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมได้

(7) มาตรการด้านการเงินการธนาคาร

รัฐบาลสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม อนุญาตให้ สาขานาการพาณิชย์ต่างประเทศประกอบธุรกิจที่เป็นเงินตราต่างประเทศ ทำให้ธุรกิจสามารถใช้ บริการชำระบัญชี การค้าระหว่างประเทศ และเพิ่มความคล่องตัวในการดำเนินธุรกิจ การจัดตั้งเขตส่งเสริมการส่งออก และเขตพื้นที่อุตสาหกรรมต่าง ๆ ปัจจุบันสาธารณรัฐ สังคมนิยมเวียดนามมีเขตส่งเสริมการลงทุน 2 ประเภท คือ เขตส่งเสริมการส่งออก (Export Processing Zone: EPZ) และเขตอุตสาหกรรม (Industrial Zone: IZ) โดยเฉพาะในนครโฮจิมินห์ ไฮฟอง ฮานอย ฯลฯ เพื่อดึงดูดนักลงทุนจาก

⁸⁹ สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ นครโฮจิมินห์. อังแล้วเชิงอรรถที่ 83. หน้า 70

ต่างชาติโดยกำหนดอัตราภาษีที่ต่ำเป็นพิเศษ สำหรับธุรกิจที่เข้าไปลงทุนในเขตอุตสาหกรรม ทั้ง 2 ประเภท

(8) มาตรการอื่น ๆ ที่ให้แก่นักลงทุนต่างชาติ

(8.1) ระยะเวลาที่ได้รับสิทธิในการเช่าที่ดิน ทั้งนี้ขึ้นกับใบอนุญาตการลงทุน (Investment License) เป็นหลักโดยปกตินักลงทุนต่างชาติได้รับสิทธิในการเช่าที่ดินประมาณ 50 ปี และ อาจขยายเป็น 70 ปี หากโครงการที่ได้รับการส่งเสริมจาก The Standing Committee of the National Assembly สำหรับโครงการลงทุนจากต่างชาติประเภท BOT (Build-Operate-Transfer Contract) นักลงทุนต่างชาติไม่ต้องเช่าที่ดิน เมื่อตกลงเริ่มทำโครงการแล้วรัฐบาลจะมอบที่ดินให้ดำเนินการ เมื่อโครงการแล้วเสร็จนักลงทุนต้องโอนสิทธิของโครงการนั้นให้แก่รัฐบาลตามรูปแบบ BOT

(8.2) นักลงทุนต่างชาติ สามารถนำสิทธิการใช้ที่ดินมาเป็นหลักประกันการกู้เงินได้ และ อนุญาตให้สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สามารถรับ จำนองสิทธิการใช้ที่ดินได้

(8.3) ประกันความมั่นใจให้แก่นักลงทุนต่างชาติโดยให้การรับรองว่าหากรัฐบาล สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีการออกกฎหมายใหม่ที่อาจจะทำให้นักลงทุนต่างชาติได้รับความเสียหาย นักลงทุนสามารถเลือกรับสิทธิประโยชน์ตามที่ได้รับอยู่เดิมได้

(8.4) การทยอยยกเลิกระบบ 2 ราคา (Elimination of Dual Pricing) ในภาคธุรกิจ ประเภท ต่าง ๆ เช่น ตัวเครื่องบิน ตัวรถไฟ ค่าสาธารณูปโภคต่าง ๆ

(8.5) การแก้ไขข้อกำหนดในกฎหมายแรงงาน เมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2545 เช่น บริษัทต่างชาติสามารถรับสมัครแรงงานได้ โดยไม่จำเป็นต้องจ้างแรงงานผ่านตัวแทนจัดหางาน

(9) รูปแบบองค์กรธุรกิจที่ลงทุนในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ทั้งนี้รูปแบบองค์กรธุรกิจในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมี 5 รูปแบบ โดยมีรายละเอียด ข้อแตกต่าง คือ⁹⁰

(9.1) ธุรกิจในครัวเรือน (Household Business) ธุรกิจที่มีการจ้างแรงงานไม่เกิน 10 คน และประกอบธุรกิจได้เพียงแห่งเดียวในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เท่านั้น บุคคล คณะบุคคล หรือครัวเรือนที่มีสัญชาติสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและมีอายุเกิน 18 ปีสามารถจดทะเบียนเป็นธุรกิจในครัวเรือนได้ เจ้าของธุรกิจในครัวเรือนมีภาระต้องรับผิดชอบต่อหนี้สินของธุรกิจด้วยทรัพย์สินของตัวเองธุรกิจประเภทไม่ได้ถูกระบุไว้ในกฎหมายรัฐวิสาหกิจ (Enterprise Law)

⁹⁰ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 71. หน้า 21.

(9.2) กิจการเจ้าของเดี่ยว (Private Enterprise) ธุรกิจที่เจ้าของกิจการมีภาระต้องรับผิดชอบต่อหนี้สินของกิจการด้วยทรัพย์สินของตัวเอง โดยไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล⁹¹ และไม่สามารถออกหุ้นได้

(9.3) ห้างหุ้นส่วน (Partnership) ธุรกิจที่มีผู้เป็นหุ้นส่วนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเป็นเจ้าของ และดำเนินกิจการร่วมกันภายใต้ชื่อกิจการเดียวกัน ห้างหุ้นส่วนไม่สามารถออกหุ้นได้ สำหรับหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบ ผู้เป็นหุ้นส่วนมีภาระต้องรับผิดชอบต่อหนี้สินของห้างหุ้นส่วนด้วย ทรัพย์สินอย่างไม่จำกัดจำนวน ห้างหุ้นส่วนสามารถมีหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบซึ่งหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบมีภาระต้องรับผิดชอบต่อหนี้สินเท่ากับจำนวนเงินที่ลงทุนไว้เท่านั้น

(9.4) บริษัทจำกัด (Limited Liability Company) บริษัทที่ดั่งขึ้นด้วยการแบ่งทุนเป็นหุ้นมี มูลค่าเท่า ๆ กัน โดยผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังชำระไม่ครบตามมูลค่า หุ้นที่ตนได้ถืออยู่ มีสถานะเป็นนิติบุคคลนับตั้งแต่วันออกหนังสือรับรองการจดทะเบียนบริษัทจำกัดไม่สามารถออกขายหุ้นสู่สาธารณะได้บริษัทจำกัดแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- บริษัทจำกัด ที่มีผู้ถือหุ้นมากกว่าหนึ่งราย (Limited liability company with more than one member) และ

- บริษัทจำกัด ที่มีผู้ถือหุ้นรายเดียว (Limited liability company with one member) โดย ผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดต้องรับผิดชอบต่อหนี้สินและภาระอื่น ๆ ของบริษัทไม่เกินกว่าจำนวนเงินลงทุนที่ได้ให้ไว้กับบริษัท

2) กิจการที่เปิดให้ลงทุนกิจการที่ห้ามลงทุนและกิจการลงทุนที่มีเงื่อนไขพิเศษ

รูปแบบองค์กรธุรกิจที่เปิดให้ลงทุนกิจการที่ห้ามลงทุนในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม คือ 3 รูปแบบ ดังนี้

(1) การลงทุนของต่างชาติ 100%

⁹¹ นิติบุคคล หมายถึง บุคคลที่กฎหมายสมมติให้มี สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบได้ตามกฎหมายเหมือนบุคคลธรรมดา และสามารถทำกิจการอันเป็นการก่อนิติสัมพันธ์ได้ตามกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และมีความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญา และมีสิทธิในการเป็นเจ้าของ ทรัพย์สินต่าง ๆ เช่น ที่ดิน เงิน ทั้งยังมีหน้าที่ในการเสียภาษี และเป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ได้เช่นกัน เว้นแต่ สิทธิและหน้าที่บางอย่างซึ่งบุคคลธรรมดามีอยู่นั้น นิติบุคคลจะมิไม่ได้.

(2) การร่วมลงทุน (Joint Venture)⁹² หุ้นส่วนชาวต่างชาติต้องร่วมลงทุนอย่างน้อย 30% ในกรณีพิเศษสัดส่วนการถือหุ้นอาจลดลงมาเป็น 20% เงินทุนจดทะเบียนอย่างน้อยต้องเป็น 30% ของเงินลงทุนทั้งหมด

(3) การร่วมมือทางธุรกิจตามสัญญา (Business Cooperation Contract, BCC) เป็นสัญญา ระหว่างนักลงทุนต่างชาติกับนักลงทุนชาวสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเพื่อดำเนินธุรกิจรูปแบบ การลงทุนนี้มีความคล่องตัวกว่าแบบอื่น ๆ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามได้ลงนามในสัญญา ความร่วมมือการปกป้องการลงทุน กับ 35 ประเทศผลประโยชน์ของนักลงทุนได้รับการประกันแม้ แต่ในกรณีที่เลวร้ายสุดคือ การเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ ของโครงการ การเปลี่ยนแปลง การยกเว้นภาษี การลดหย่อน⁹³ หรือในทางกลับกันรัฐจะพิจารณาในการ ชดเชยด้วยผลที่น่าพอใจ การขจัดข้อขัดแย้งระหว่างคู่สัญญาในบริษัทหรือในสัญญาความร่วมมือ ทางธุรกิจ โดยปกติจะเป็น การเจรจาหรือการประนีประนอมกัน⁹⁴ ในกรณีที่ไม่สามารถตกลงกันได้ คู่สัญญาโดยการตกลง ร่วมกันอาจจะเลือกสถาบันหรือองค์กรต่อไปนี้เป็นตัวกลางในการเจรจา ประนีประนอม

- 1) ศาลของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
- 2) หน่วยงานเจรจาประนีประนอมของประเทศของต่างชาติหรือของนานาชาติ
- 3) หน่วยงานเจรจาประนีประนอมที่จัดตั้งขึ้นภายใต้ความตกลงร่วมกันของ

คู่สัญญา

ข้อขัดแย้งระหว่างบริษัทต่างชาติที่ลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ ในประเทศกับหน่วยงาน ของรัฐจะได้รับการเจรจาประนีประนอม โดยองค์กรเจรจาประนีประนอมของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม หรือศาลตามกฎหมายสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม คำตัดสินขององค์กรเจรจา ประนีประนอมของต่างชาติมีผลบังคับใช้ตั้งแต่เดือนตุลาคม 1995 เมื่อสาธารณรัฐสังคมนิยม

⁹² ร่วมลงทุน (Joint Venture) หมายถึง การที่บุคคลธรรมดา บริษัท หรือ ห้างหุ้นส่วนตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป รวมตัว กันเพื่อดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยตกลงแบ่งผลกำไรหรือขาดทุนของกิจการร่วมกันหรือตามสัดส่วนของ การลงทุน.

⁹³ การลดหย่อนภาษี คือ การใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอย่างหนึ่งเพื่อช่วยบรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้เสียภาษีทำให้ เสียภาษีน้อยลง หรือช่วยให้ได้เงินคืนภาษีเพิ่มขึ้น เมื่อนำไปคำนวณภาษีตามบัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ด้วยการใช้จ่ายการต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนดให้หักได้เพิ่มขึ้นหลังจากได้หักค่าใช้จ่ายแล้ว.

⁹⁴ การประนีประนอมกัน หมายถึง สัญญาซึ่งผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายระบับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่หรือจะ มีขึ้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนให้แก่กัน”.

เวียดนามเป็นสมาชิกของอนุสัญญานิวยอร์กว่าด้วยการบังคับใช้หลักอนุญาโตตุลาการสากล
(New York Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitrage Awards)